

Tillståndsprövning av vapendelar m.m.

Ds 2018:30

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

SOU och Ds kan köpas från Norstedts Juridiks kundservice.
Beställningsadress: Norstedts Juridik, Kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@nj.se
Webbadress: www.nj.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Norstedts Juridik AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

En kort handledning för dem som ska svara på remiss.

Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Omslag: Regeringskansliets standard

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2018

ISBN 978-91-38-24841-6

ISSN 0284-6012

Till statsrådet och chefen för Justitiedepartementet

Den 3 april 2017 beslutade dåvarande statsrådet Anders Ygeman att uppdra åt hovrättsrådet, tillika vice ordföranden, Kazimir Åberg att biträda departementet med att utreda vissa frågor på vapenlagstiftningens område (Ju2017:E). Hovrättsassessorn Johanna Nilsson har förordnats som sekreterare.

Den 9 januari 2018 överlämnades promemorian *Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv* (Ds 2018:1). Härigenom överlämnas promemorian Tillståndsprövning av vapendelar m.m. Uppdragets andra del är i och med detta slutfört.

I en tredje del av uppdraget ska översyn ske av ett antal ytterligare frågor relaterade till bl.a. illegal hantering av vapen och explosiva varor. Dessa frågor kommer att behandlas i en kommande promemoria.

Täby i juni 2018

Kazimir Åberg

/Johanna Nilsson

Innehåll

Sammanfattning	9
1 Författningsförslag	13
1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:191) om bevakningsföretag	13
1.2 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)	15
1.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1989:149) om bevakningsföretag m.m.	21
1.4 Förslag till förordning om ändring i vapenförordningen (1996:70)	24
2 Inledning	27
2.1 Uppdraget.....	27
2.2 Arbetets bedrivande.....	28
3 Tillståndsprövningen av vapendelar	29
3.1 Uppdraget.....	29
3.2 Gällande rätt	30
3.2.1 Allmänna krav för tillstånd att inneha skjutvapen och vissa vapendelar	30
3.2.2 Särskilda bestämmelser avseende skjutvapen för jakt och avlivning av fällfångade djur	32
3.2.3 Särskilda bestämmelser avseende vapen för målskjutning	33
3.2.4 Utbyte av förslitna vapendelar.....	34

3.2.5	Innehavstillståndets giltighet om vapnet ändras	34
3.3	Synpunkter från jägareförbunden.....	35
3.4	Överväganden och förslag	35
3.4.1	Tillståndsplikten bör finnas kvar.....	35
3.4.2	Bör tillståndsprövningen för delar till jaktvapen förändras?	36
3.4.3	Bör tillståndsprövningen för delar till målskjutningsvapen förändras?	45
4	Förtydligande av kravet på synnerliga skäl för enhandsvapen	49
4.1	Uppdraget	50
4.2	Gällande rätt	50
4.3	Synpunkter från sportskytteförbunden och jägareförbunden.....	52
4.4	Överväganden och förslag	53
4.4.1	Kravet på synnerliga skäl bör finnas kvar men förtydligas.....	53
4.4.2	Enhandsvapen för målskytte	55
4.4.3	Enhandsvapen för jakt	64
4.4.4	Enhandsvapen för skyddsändamål	66
4.4.5	Enhandsvapen för övriga ändamål.....	68
5	Utlåning av skjutvapen till bevakningspersonal m.m.	69
5.1	Uppdraget	70
5.2	Gällande rätt	70
5.2.1	Bevakningsföretag och utbildningsföretag.....	70
5.2.2	Bevakningspersonal.....	71
5.2.3	Bevakningsföretags innehav och utlåning av skjutvapen.....	76
5.3	Synpunkter från Polismyndigheten och bevakningsbranschen.....	78
5.4	Överväganden och förslag	79

5.4.1	Utlåning av skjutvapen till bevakningspersonal med länelicens	79
5.4.2	Utlåning av vapen för utbildning och träning	81
5.4.3	Skyddsobjekt	88
5.4.4	Start- och signalvapen	89
6	Utökning av vapenhandlares uppgifter	91
6.1	Uppdraget.....	91
6.2	Gällande rätt.....	92
6.2.1	Tillståndsprövning och kontroll under tillståndstiden	92
6.3	Reglering av vapenhandlarverksamhet.....	96
6.4	Framförda synpunkter.....	98
6.5	Överväganden och bedömning	98
6.5.1	Tidigare utredningar och förslag	98
6.5.2	Ska vapenhandlare hantera tillståndsprövningen?	100
6.5.3	Effektivisering genom automatiserad ärendehandläggning.....	102
7	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	105
8	Förslagets konsekvenser	107
8.1	Tillståndsprövningen av vapendelar.....	107
8.2	Förtydligande av kravet på synnerliga skäl.....	108
8.3	Utlåning av skjutvapen till bevakningspersonal m.m.	108
9	Författningskommentar	111
9.1	Förslaget till lag om ändring i lagen om bevakningsföretag	111
9.2	Förslaget till lag om ändring i vapenlagen	112

Sammanfattning

I promemorian lämnas ett antal förslag till ändringar i lagen om bevakningsföretag, vapenlagen, förordningen om bevakningsföretag m.m. och vapenförordningen. Förslagen innebär i korthet följande.

- Den s.k. vapengarderoben för jaktvapen utökas med två extra pipor eller slutstycken per vapeninnehav samt två pipor eller slutstycken per innehavd låda eller stomme. Det presumerade behovet av jaktvapen för den som avlagt s.k. jägarexamen ska således omfatta även dessa vapendelar, om inte särskilda skäl föranleder annat. Tillstånd till fler än tolv pipor eller slutstycken får dock beviljas endast om sökanden visar att det finns ett behov av ytterligare sådana delar.
- Möjligheten för auktoriserade bevakningsföretag att inneha skjutvapen för utlåning till väktare som har meddelats tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen utvidgas till att även omfatta skjutvapen för utlåning till skyddsvakter och ordningsvakter som har meddelats sådant lånetillstånd. Auktoriserade bevakningsföretag ska också få meddelas tillstånd att inneha skjutvapen för utbildning och träning i vapenhantering.
- Det införs en möjlighet att meddela tillstånd för auktoriserade utbildningsföretag att inneha skjutvapen för utbildningsändamål. Till följd av detta föreslås att det, på motsvarande sätt som gäller för auktoriserade bevakningsföretag, ska föreskrivas att föreståndaren för ett auktoriserat utbildningsföretag ska utöva kontroll över företagets innehav av skjutvapen och ammunition samt över att egendomen förvaras riktigt. Vidare föreslås att föreståndaren för verksamheten i ett auktoriserat utbildningsföretag samt ledamöter och suppleanter i företagets styrelse ska

vara godkända vid prövning med avseende på laglydnad, medborgerlig pålitlighet och lämplighet i övrigt.

- I förordningen om bevakningsföretag m.m. görs vissa tillägg som är föranledda av den prövning som ska göras av förestandare med flera i ett auktoriserat bevakningsföretag.
- Straffansvar införs för den som bryter mot bestämmelserna om förvaring i 5 kap. 1–3 §§ vapenlagen i fråga om skjutvapen och ammunition som innehas av auktoriserade utbildningsföretag.
- Auktoriserade utbildningsföretag som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen ska omfattas av undantaget enligt 2 kap. 13 § första stycket a) vapenlagen från kravet på införelsetillstånd.
- Undantag från kravet på lånetillstånd ska gälla när ett auktoriserat bevakningsföretag eller auktoriserat utbildningsföretag lånar ut skjutvapen i samband med utbildning eller träning i vapenhantering. Vid sådan utlåning ska undantag också göras från de krav som ställs avseende vissa skjutvapen på att den enskilde har avlagt skytteprov, genomgått viss utbildning eller på annat sätt visat sig lämplig att inneha vapnet. Vidare föreslås att även utlåning av enhandsvapen och helautomatiska vapen ska tillåtas för utbildning eller träning under uppsikt av ett auktoriserat bevakningsföretag eller auktoriserat utbildningsföretag.
- Bestämmelsen i 2 kap. 6 § vapenlagen förtydligas genom att det i vapenförordningen uttryckligen anges vad kravet på synnerliga skäl innebär avseende enskilds innehav av enhandsvapen för målskytte och jakt.
- För enhandsvapen för målskytte innebär kravet på synnerliga skäl att sökanden ska ha fyllt 18 år, ha visat prov på särskild skjutskicklighet och vara aktiv medlem i en sammanslutning som antingen har erhållit Polismyndighetens auktorisation eller är ansluten till en auktoriserad sådan och som inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte med sådant vapen som ansökan avser. Sökanden ska inom ramen för medlemskapet ha regelbundet deltagit i tävlingar eller träningar. Undantag från ålderskravet får göras, om det finns särskilda skäl. För förnyelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha enhandsvapen för målskytte

krävs dessutom att sökanden under den senaste tillståndspano- den har regelbundet tävlat eller tränat med det aktuella vapnet.

- För enskotts enhandsvapen för jakt innebär kravet på synnerliga skäl att sökanden bedriver omfattande grytjakt, omfattande jakt med ställande hund eller omfattande avlivning av fällfångade djur. För flerskotts enhandsvapen för jakt innebär kravet på synnerliga skäl att sökanden bedriver jakt eller viltvård yrkesmässigt eller har ett annat kvalificerat behov.
- Det föreslås att Polismyndigheten ska utfärda föreskrifter avseende det krav som, vid förnyelse av tidsbegränsade tillstånd att inneha enhandsvapen för målskytte, ska ställas på sökandens aktivitet med det aktuella vapnet. Detsamma gäller kraven på omfattande jaktverksamhet och annat kvalificerat behov vid ansökan om enhandsvapen för jakt.

Förslagen påkallar därutöver vissa ytterligare ändringar i Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd.

Förslaget som innebär att vapengarderoben utökas, liksom förslaget om förtydligande av kravet på synnerliga skäl, innebär att tillståndsprövningen förenklas i vissa delar, vilket ger möjligheter till kostnadsbesparingar för Polismyndigheten. Förslagen avseende auktoriserade utbildningsföretags innehav av skjutvapen innebär begränsade kostnadsökningar för de länsstyrelser som hanterar dessa frågor. Kostnadsökningarna bedöms rymmas inom befintliga anslag. Övriga förslag torde inte få några nämnvärda ekonomiska konsekvenser för berörda myndigheter eller andra.

Författningsändringarna bedöms kunna träda i kraft den 1 juli 2019.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:191) om bevakningsföretag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1974:191) om bevakningsföretag att 4 och 13 a §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

All personal hos ett auktoriserat bevakningsföretag *skall* vara godkänd vid prövning med avseende på laglydnad, medborgerlig pålitlighet samt lämplighet i övrigt för anställning i ett sådant företag. Detsamma gäller föreståndaren för verksamheten samt ledamöter och suppleanter i *bevakningsföretagets* styrelse.

All personal hos ett auktoriserat bevakningsföretag *ska* vara godkänd vid prövning med avseende på laglydnad, medborgerlig pålitlighet samt lämplighet i övrigt för anställning i ett sådant företag. Detsamma gäller föreståndaren för verksamheten *i ett auktoriserat bevakningsföretag eller auktoriserat utbildningsföretag* samt ledamöter och suppleanter i *ett auktoriserat bevakningsföretags eller auktoriserat utbildningsföretags* styrelse.

13 a §²

Ett godkännande enligt 4 § kan återkallas när det inte längre

Ett godkännande enligt 4 § kan återkallas när det inte längre

¹ Senaste lydelse 2006:517.

² Senaste lydelse 2006:517.

finns förutsättningar enligt denna lag för godkännande eller när det i övrigt finns särskild anledning till återkallelse. Ett godkännande *skall* återkallas när den som godkännandet avser har lämnat sin anställning eller sitt uppdrag hos ett auktoriserat bevakningsföretag och inte inom tre månader därefter har visat att han eller hon har fått en ny anställning eller ett nytt uppdrag hos ett sådant företag.

finns förutsättningar enligt denna lag för godkännande eller när det i övrigt finns särskild anledning till återkallelse. Ett godkännande *ska* återkallas när den som godkännandet avser har lämnat sin anställning eller sitt uppdrag hos ett auktoriserat bevakningsföretag *eller auktoriserat utbildningsföretag* och inte inom tre månader därefter har visat att han eller hon har fått en ny anställning eller ett nytt uppdrag hos ett sådant företag.

Om det finns synnerliga skäl, får länsstyrelsen i stället för att återkalla ett godkännande begränsa det till en viss verksamhet eller ett visst område.

Frågor om återkallelse av godkännande prövas av den länsstyrelse som har godkänt den som prövningen avser eller, om frågan angår föreståndaren för verksamheten eller en ledamot eller en suppleant i det berörda företagets styrelse, av den länsstyrelse som utövar tillsyn över företaget.

Ett beslut om återkallelse av eller en begränsning i ett godkännande gäller omedelbart, om inte annat förordnas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2019.

1.2 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs i fråga om vapenlagen (1996:67) att 2 kap. 3 och 13 §§, 3 kap. 1 a, 4, 5 och 7 §§ samt 9 kap. 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §³

Tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas

1. enskilda personer,
2. sammanslutningar för jakt- eller målskytte, som uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om handhavande av vapen och
 - a) har auktoriserats enligt 17 §, eller
 - b) är anslutna till en auktoriserad sammanslutning och har en stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet,
3. huvudmän för museer, om museet får statsbidrag enligt särskilda föreskrifter eller om museet ägs av en kommun, ett landsting eller en stiftelse som står under länsstyrelsens tillsyn: för vapen som ska ingå i samlingarna, och
4. auktoriserade bevakningsföretag: för utlåning till väktare som har meddelats tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen.

4. auktoriserade bevakningsföretag: för utlåning till *skyddsvakter, ordningsvakter och väktare* som har meddelats tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen *eller för utbildning eller träning i handhavande av vapen.*

5. auktoriserade utbildningsföretag: för utbildning i handhavande av vapen.

³ Senaste lydelse 2014:895

13 §⁴

Skjutvapen eller ammunition får föras in till Sverige utan särskilt tillstånd i följande fall:

- a) Enskilda personer får föra in de skjutvapen och den ammunition som de i Sverige har rätt att inneha för personligt bruk. Detta gäller också sådana sammanslutningar, huvudmän för museer *och* bevakningsföretag som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.
- a) Enskilda personer får föra in de skjutvapen och den ammunition som de i Sverige har rätt att inneha för personligt bruk. Detta gäller också sådana sammanslutningar, huvudmän för museer, *auktoriserade* bevakningsföretag *och auktoriserade utbildningsföretag* som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

b) Enskilda personer, som har permanent tillstånd från behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge att där inneha jakt- eller tävlingsskjutvapen för eget bruk, får medföra dessa vapen med tillhörande ammunition

- vid vistelse i Sverige för tillfällig användning vid jakt eller tävling här,
- vid resa genom Sverige till Danmark, Finland eller Norge i anslutning till tillfällig användning vid jakt eller tävling i något av dessa länder.

Den som har fört in vapen och ammunition för sådan jakt eller tävling i Sverige som avses i första stycket b) får utan tillstånd inneha vapnen och ammunitionen i Sverige under högst tre månader från dagen för införandet.

3 kap.1 a §⁵

Den som har rätt att inneha ett skjutvapen får vid enstaka tillfällen låna ut vapnet om

1. utlåningen sker för samma ändamål som utlånarens tillstånd avser,
2. utlåningen avser en tid om högst två veckor, och
3. låntagaren har tillstånd enligt 9 § att låna skjutvapen.

⁴ Senaste lydelse 2006:386.

⁵ Senaste lydelse 2014:591

Sådant tillstånd som avses i första stycket 3 krävs dock inte om

1. låntagaren har tillstånd att inneha vapen av samma typ som lånet avser,

2. vapnet innehas och används under långgivarens uppsikt, under uppsikt av någon annan person som har godkänts av Polismyndigheten att närvara vid provskjutning eller under uppsikt av en sådan sammanlutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, eller

2. vapnet innehas och används under långgivarens uppsikt, under uppsikt av någon annan person som har godkänts av Polismyndigheten att närvara vid provskjutning eller under uppsikt av en sådan sammanlutning *eller ett sådant auktoriserat bevakningsföretag eller auktoriserat utbildningsföretag* som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, eller

3. lånet avser ett start- eller signalvapen.

4 §⁶

Enhandsvapen och helautomatiska vapen får lånas ut endast för användning under långgivarens uppsikt *eller* för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanlutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

Enhandsvapen och helautomatiska vapen får lånas ut endast för användning under långgivarens uppsikt, för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanlutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen *eller för utbildning eller träning som äger rum under uppsikt av ett sådant auktoriserat bevakningsföretag eller auktoriserat utbildningsföretag som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.*

Detta gäller inte om låntagaren själv har rätt att inneha ett sådant vapen eller i fråga om start- eller signalvapen.

⁶ Senaste lydelse 2000:147

5 §

Om innehavet av ett skjutvapen kräver att den enskilde *skall* ha avlagt skytteprov eller genomgått en viss utbildning eller på annat sätt visat sig vara lämplig att inneha vapnet, får ett sådant vapen lånas ut endast till den som uppfyller samma krav.

Detta gäller dock inte när vapnet *skall* användas enbart för provskjutning, övning eller tävling på skjutbana *eller* vid jakt under långivarens uppsikt.

Om innehavet av ett skjutvapen kräver att den enskilde *ska* ha avlagt skytteprov eller genomgått en viss utbildning eller på annat sätt visat sig vara lämplig att inneha vapnet, får ett sådant vapen lånas ut endast till den som uppfyller samma krav.

Detta gäller dock inte när vapnet *ska* användas enbart

1. för provskjutning, övning eller tävling på skjutbana,

2. vid jakt under långivarens uppsikt *eller*

3. för utbildning eller träning inom ett auktoriserat bevakningsföretag eller auktoriserat utbildningsföretag.

7 §

Ett auktoriserat bevakningsföretag får i samband med bevakningsuppdrag som kräver bevapning låna ut skjutvapen till företagets väktare. Företaget får dock endast låna ut vapen till den som har meddelats särskilt tillstånd att som lån inneha skjutvapen för sådant ändamål.

Ett auktoriserat bevakningsföretag får i samband med bevakningsuppdrag som kräver bevapning låna ut skjutvapen till företagets *skyddsvakter, ordningsvakter och* väktare. Företaget får dock endast låna ut vapen till den som har meddelats särskilt tillstånd att som lån inneha skjutvapen för sådant ändamål.

9 kap.
2 §⁷

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) missbrukar rätten att inneha ett skjutvapen genom att använda det för något annat ändamål än det som han eller hon är berättigad till,

b) bryter mot bestämmelserna om överlämnande till förvaring hos någon annan i 5 kap. 3 § första stycket eller om transport i 5 kap. 4 § eller mot villkor i fråga om förvaring av vapen som meddelats med stöd av denna lag,

c) bryter mot bestämmelserna om förvaring i 5 kap. 1–3 §§ i fråga om skjutvapen eller ammunition som innehas av sammanslutningar, huvudmän för museer *eller* auktoriserade bevakningsföretag eller i fråga om skjutvapen som innehas av vapenhandlare,

c) bryter mot bestämmelserna om förvaring i 5 kap. 1–3 §§ i fråga om skjutvapen eller ammunition som innehas av sammanslutningar, huvudmän för museer, auktoriserade bevakningsföretag *eller auktoriserade utbildningsföretag* eller i fråga om skjutvapen som innehas av vapenhandlare,

d) innehar ammunition utan att ha rätt till det eller inte följer ett beslut att lämna över ammunition för inlösen,

e) överlåter ammunition till någon som inte har rätt att inneha ammunitionen,

f) driver handel med skjutvapen utan tillstånd,

g) medför skjutvapen i strid med bestämmelserna i 5 kap. 6 §,

h) bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 1 § d genom att olovligen överföra vapen eller ammunition till ett annat land, eller

i) förvarar ett skjutvapen åt någon annan utan att föreskrivet tillstånd till förvaringen finns eller bryter mot bestämmelserna om användning vid förvaring i 5 kap. 3 § andra stycket.

I ringa fall ska inte dömas till ansvar för otillåtet innehav av ammunition eller överträdelse av bestämmelserna i 5 kap. 6 §.

Till ansvar för otillåten förvaring av skjutvapen åt någon annan döms det inte om gärningen är belagd med straff enligt 1 eller 1 a §.

⁷ Senaste lydelse 2014:894.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2019.

1.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1989:149) om bevakningsföretag m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1989:149) om bevakningsföretag m.m. att 10–12 och 18 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §⁸

För godkännandemyndighetens prövning av en persons laglydnad och medborgerliga pålitlighet ska uppgifter som avses i 3 kap. 14 § tredje stycket säkerhetsskyddslagen (2018:585) inhämtas. När så sker ska 3 kap. 18–21 §§ säkerhetsskyddslagen och 5 kap. 20 och 21 §§ och 7 kap. 4 § första stycket 1 säkerhetsskyddsförordningen (2018:658) tillämpas. Om prövningen avser en person som inte redan är anlitad av ett bevakningsföretag, inhämtar dock myndigheten uppgifter ur belastningsregistret och misstankeregistret genom direktåtkomst enligt 20 § förordningen (1999:1134) om belastningsregister och 7 § förordningen (1999:1135) om misstankeregister.

För godkännandemyndighetens prövning av en persons laglydnad och medborgerliga pålitlighet ska uppgifter som avses i 3 kap. 14 § tredje stycket säkerhetsskyddslagen (2018:585) inhämtas. När så sker ska 3 kap. 18–21 §§ säkerhetsskyddslagen och 5 kap. 20 och 21 §§ och 7 kap. 4 § första stycket 1 säkerhetsskyddsförordningen (2018:658) tillämpas. Om prövningen avser en person som inte redan är anlitad av ett bevakningsföretag, *eller utbildningsföretag* inhämtar dock myndigheten uppgifter ur belastningsregistret och misstankeregistret genom direktåtkomst enligt 20 § förordningen (1999:1134) om belastningsregister och 7 § förordningen (1999:1135) om misstankeregister.

11 §

Prövning enligt 4 § lagen (1974:191) om bevakningsföretag *skall* slutföras inom två veckor, om inte särskilda skäl

Prövning enligt 4 § lagen (1974:191) om bevakningsföretag *ska* slutföras inom två veckor, om inte särskilda skäl

⁸ Senaste lydelse 2018:659.

föranleder annat. Ett muntligt besked om resultatet av provningen *skall* på begäran genast lämnas sökanden och den som provningen avser.

Godkännandemyndigheten *skall*, om den inte även är tillsynsmyndighet för bevakningsföretaget, underrätta tillsynsmyndigheten om resultatet av sådan provning som avses i första stycket. Detsamma gäller om ett godkännande återkallas.

föranleder annat. Ett muntligt besked om resultatet av provningen *ska* på begäran genast lämnas sökanden och den som provningen avser.

Godkännandemyndigheten *ska*, om den inte även är tillsynsmyndighet för bevakningsföretaget *eller utbildningsföretaget*, underrätta tillsynsmyndigheten om resultatet av sådan provning som avses i första stycket. Detsamma gäller om ett godkännande återkallas.

12 §

Ett bevakningsföretag *skall* till godkännandemyndigheten omedelbart och senast inom en vecka anmäla när

1. en godkänd person lämnar sin anställning eller sitt uppdrag hos företaget,

2. en tidigare godkänd person anställs i företaget,

3. det står klart att en person, som efter ansökan av företaget har godkänts eller är föremål för provning hos godkännandemyndigheten, inte kommer att påbörja någon anställning hos företaget.

Om godkännandemyndigheten inte också är tillsynsmyndighet, *skall* anmälan enligt första stycket göras även till tillsynsmyndigheten. Anmälan enligt första stycket 3 behöver dock enbart göras när godkän-

Ett bevakningsföretag *eller utbildningsföretag ska* till godkännandemyndigheten omedelbart och senast inom en vecka anmäla när

1. en godkänd person lämnar sin anställning eller sitt uppdrag hos företaget,

2. en tidigare godkänd person anställs i företaget,

3. det står klart att en person, som efter ansökan av företaget har godkänts eller är föremål för provning hos godkännandemyndigheten, inte kommer att påbörja någon anställning hos företaget.

Om godkännandemyndigheten inte också är tillsynsmyndighet, *ska* anmälan enligt första stycket göras även till tillsynsmyndigheten. Anmälan enligt första stycket 3 behöver

nande har meddelats.

dock enbart göras när godkännande har meddelats.

18 §⁹

Länsstyrelsen *skall* på begäran utfärda intyg om att en persons godkännande

1. inte har återkallats enligt 13 a § lagen (1974:191) om bevakningsföretag av någon annan anledning än att den personen har lämnat sin anställning eller sitt uppdrag hos bevakningsföretaget, eller

2. inte har begränsats, enligt samma paragraf, till en viss verksamhet eller ett visst område.

Länsstyrelsen *ska* på begäran utfärda intyg om att en persons godkännande

1. inte har återkallats enligt 13 a § lagen (1974:191) om bevakningsföretag av någon annan anledning än att den personen har lämnat sin anställning eller sitt uppdrag hos bevakningsföretaget *eller utbildningsföretaget*, eller

2. inte har begränsats, enligt samma paragraf, till en viss verksamhet eller ett visst område.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2019.

⁹ Senaste lydelse 1996:28.

1.4 Förslag till förordning om ändring i vapenförordningen (1996:70)

Härigenom föreskrivs i fråga om vapenförordningen (1996:70)

dels att 2 kap. 4 § och 17 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 2 kap. 5 b §, med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §¹⁰

För tillstånd till innehav av jaktvapen krävs att sökanden avlagt prov som visar att han eller hon har grundläggande kännedom om jakt och viltvård och kan handha vapnet. Provet ska avläggas inför en provledare som förordnats av Polismyndigheten efter förslag av Svenska jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund/Landsbygdens jägare.

Naturvårdsverket får meddela närmare föreskrifter om provet och om övriga frågor som avses i första stycket.

Kostnaderna för provtagningen ska betalas av den som avlägger provet enligt en taxa som fastställs av Naturvårdsverket.

Den som har avlagt prov som avses i första stycket ska vid prövning enligt 2 kap. 4 § vapenlagen (1996:67) anses ha behov av jaktvapen, om inte särskilda skäl föranleder annat. Det som har sagts nu gäller inte i fråga om vapen som avses i 2 kap. 5 § denna förordning.

Vid tillämpning av fjärde stycket ska behovet anses motsvara fyra jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen, om det inte finns omständigheter som talar för att sökanden behöver fler vapen än så. Tillstånd till fler än sex jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen, får beviljas endast om

Vid tillämpning av fjärde stycket ska behovet anses motsvara fyra jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen, om det inte finns omständigheter som talar för att sökanden behöver fler vapen än så. Tillstånd till fler än sex jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen, får beviljas endast om

¹⁰ Senaste lydelse 2014:1149

sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen.

sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen. *Behovet ska också anses motsvara två extra pipor eller slutstycken till varje vapen som sökanden innehar samt två pipor eller slutstycken till varje stomme eller låda som sökanden innehar. Tillstånd till fler än tolv pipor eller slutstycken får dock beviljas endast om sökanden visar att det finns ett behov av ytterligare sådana delar.*

5 b §

För en enskilds innehav av enhandsvapen för målskytte innebär kravet enligt 2 kap. 6 § vapenlagen (1996:67) på synnerliga skäl att sökanden ska uppfylla de särskilda krav som anges i 3 § första stycket 2 och, under de senaste sex månaderna, regelbundet ha deltagit i sammanslutningens tävlingar eller träningar. Vid ansökan om förnyelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha enhandsvapen för målskytte innebär kravet på synnerliga skäl att sökanden dessutom under den senaste tillståndsperioden regelbundet ska ha tävlat eller tränat med det aktuella vapnet.

För en enskilds innehav av enhandsvapen för jakt innebär kravet enligt 2 kap. 6 § vapenlagen på synnerliga skäl att sökanden, såvitt avser enskottsvapen, ska bedriva omfattande grytjakt,

omfattande jakt med ställande hund eller omfattande avlivning av fällfångade djur och att sökanden, såvitt avser flerskottsvapen, ska bedriva jakt eller viltvård yrkesmässigt eller ha ett annat kvalificerat behov.

Polismyndigheten får meddela närmare föreskrifter om de krav på regelbunden tävling eller träning, omfattande jaktverksamhet och kvalificerat behov som anges i första och andra styckena.

17 kap.

1 §

Styrelse för sammanslutning och föreståndare för museum eller bevakningsföretag skall utöva kontroll över sammanslutningens respektive museets eller *bevakningsföretagets* innehav av skjutvapen och ammunition och över att dessa förvaras riktigt.

Styrelse för sammanslutning och föreståndare för museum, *auktoriserat* bevakningsföretag eller *auktoriserat utbildningsföretag* ska utöva kontroll över sammanslutningens respektive museets eller *företagets* innehav av skjutvapen och ammunition och över att dessa förvaras riktigt.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2019.

2 Inledning

2.1 Uppdraget

Uppdraget innefattar flera skilda vapenfrågor. I en första del har utretts vilka författningsändringar och andra åtgärder som bedöms nödvändiga och lämpliga för att Sverige ska uppfylla åtagandena i ändringsdirektivet till rådets direktiv om kontroll av förvärv och innehav av vapen¹¹. Dessa frågor har behandlats i promemorian *Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv* (Ds 2018:1).

I denna promemoria behandlas frågor om tillståndsprövningen av vapendelar, möjligheten för skyddsvakter och ordningsvakter att beviljas tillstånd att inneha skjutvapen med s.k. lånelicens, förtydligande av kravet på synnerliga skäl för enhandsvapen samt utökning av vapenhandlares uppgifter. Vidare behandlas vissa frågor som har aktualiserats med anledning av uppdraget, bl.a. auktoriserade bevakningsföretags och auktoriserade utbildningsföretags möjligheter att beviljas tillstånd att inneha vapen för utbildningsändamål och möjligheten för Polismyndigheten att i okomplicerade tillståndsärenden införa ett automatiserat beslutsfattande. En närmare beskrivning av de olika frågorna finns i början av respektive kapitel.

Under arbetets bedrivande har uppdraget utökats med ett antal ytterligare frågor som bl.a. rör användning och innehav av illegala vapen och explosiva varor. Dessa frågor kommer att behandlas i en tredje del av uppdraget som ska redovisas senast den 28 juni 2019.

¹¹ Europaparlamentet och rådets direktiv (EU) 2017/853 av den 17 maj 2017 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

2.2 Arbetets bedrivande

Arbetet i denna del har innefattat möten med Polismyndigheten samt intresseorganisationerna Pistolskytteförbundet, Svenska Skyttesportförbundet, Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet, Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, Svenska Skidskytteförbundet, Sveriges Vapenhandlareförening och Svenska Vapensamlareföreningen. Ett möte har också hållits med representanter från följande organisationer och företag inom bevakningsbranschen; arbetsgivar- och branschförbundet Säkerhetsföretagen, Bevakningsbranschens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (BYA), Bevakningsföretagens Intresseförening (BIF) och det auktoriserade utbildningsföretaget Våktarskolan AB.

Under arbetets gång har också information inhämtats från Nationellt forensiskt centrum (NFC), Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Stockholm.

3 Tillståndsprövningen av vapendelar

Förslag: Den s.k. vapengarderoben för jaktvapen utökas med två extra pipor eller slutstycken per vapeninnehav samt två pipor eller slutstycken per innehavd låda eller stomme. Det presumerade behovet av jaktvapen för den som avlagt s.k. jägarexamen ska således omfatta även dessa vapendelar, om inte särskilda skäl föranleder annat. Tillstånd till fler än tolv pipor eller slutstycken får dock beviljas endast om sökanden visar att det finns ett behov av ytterligare sådana delar.

Bedömning: Slutstycken, eldrör, pipor, stommar, lådor och trummor bör även fortsättningsvis omfattas av krav på tillstånd för innehav. Det finns inte anledning att i några andra avseenden ändra tillståndsprövningen för någon eller några av dessa vapendelar.

3.1 Uppdraget

Enligt 1 kap. 3 § f) vapenlagen gäller vapenlagens regler om skjutvapen också slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor och mantlar till skjutvapen. I uppdraget ingår att ta ställning till om, och i så fall i vilken utsträckning, det finns anledning att ändra tillståndsprövningen för någon eller några av dessa vapendelar. Vid behov ska författningsändringar föreslås.

I en första del av uppdraget, som redovisats i promemorian *Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv* (Ds 2018:1), har föreslagits att ljuddämpare inte längre ska jäm-

ställas med skjutvapen enligt 1 kap. 3 § f) vapenlagen. Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning ska, enligt förslaget, utan särskilt tillstånd få inneha ljuddämpare som passar till vapnet. I övriga fall ska särskilt tillstånd att inneha ljuddämpare meddelas under samma förutsättningar som enligt nuvarande lagstiftning gäller för ammunitionstillstånd, dvs. det ska skäligen kunna antas att ljuddämparen inte kommer att missbrukas. De flesta av vapenlagens och vapenförordningens övriga bestämmelser avseende ammunition ska enligt förslaget på motsvarande sätt också gälla för ljuddämpare. (Se Ds 2018:1 avsnitt 4.13.2, s. 210 ff.)

I denna del av uppdraget behandlas frågan om tillståndsprövningen avseende övriga vapendelar som omfattas av 1 kap. 3 § f) vapenlagen.

3.2 Gällande rätt

3.2.1 Allmänna krav för tillstånd att inneha skjutvapen och vissa vapendelar

Av bestämmelser i 2 kap. vapenlagen, 2 kap. vapenförordningen och Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen [RPSFS 2009:13, FAP 551-3] framgår vilka villkor som gäller för tillstånd att inneha skjutvapen.

En grundläggande förutsättning är att det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas (2 kap. 5 § första stycket vapenlagen). Vid prövningen av risken för missbruk ska en bedömning göras av sökandens personliga lämplighet att inneha det aktuella vapnet. I 3 kap. i nyss nämnda föreskrifter och allmänna råd anges vad som bör beaktas vid bedömningen och vilka kontroller som bör göras av sökandens skötsamhet i olika avseenden.

I 2 kap. 5 § andra stycket vapenlagen anges att tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas endast för särskilt angivna ändamål. Tillstånd att inneha skjutvapen för skjutning kan meddelas för jakt, avlivning av fällfångade djur, målskytte och skydd. Om det föreligger synnerliga skäl får tillstånd meddelas också för s.k. ”udda ändamål”. En sökande som inte har behov av vapnet för skjutning kan meddelas innehavstillstånd om vapnet har samlar-, prydads- eller affektionsvärde. Utöver dessa ändamål, som framgår av 2 kap. 4 § vapenlagen och 2 kap. 5 a § vapenförordningen, har i rättsfallet

RÅ 2007 ref. 46 tillstånd beviljats för innehav av ett obrukbart vapen som teaterrekvisita.

Tillstånd till innehav av vapen för skjutning förutsätter, enligt 2 kap. 5 § andra stycket vapenlagen, också att vapnet är lämpat för det ändamål som tillståndet ska avse. Av Polismyndighetens allmänna råd om skjutvapens lämplighet (2 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3) framgår att prövningen av vapnets lämplighet bör vara restriktiv. I råden ges exempel på skjutvapen vars utförande är sådant att det i jakt- och målskyttesammanhang inte går att uppnå samma precision som med ordinära vapen, och som därför bör anses vara direkt olämpliga för sådana ändamål.

Vidare får en enskild person meddelas tillstånd till innehav av skjutvapen endast om han eller hon behöver vapnet för ett godtagbart ändamål (2 kap. 4 § vapenlagen). Behovskravet gäller endast den som ska använda vapnet för skjutning.¹² Tillägget att behovet ska avse ett godtagbart ändamål gjordes år 2000 för att klargöra att behovskriteriet bara är relevant för de ändamål som är förenliga med vapenlagstiftningen (se prop. 1999/2000:27 s. 94).

Den som ansöker om tillstånd till innehav av skjutvapen som helt eller delvis ska användas till skjutning måste också kunna visa att han eller hon kan handha ett sådant vapen som ansökan avser. Kravet framgår av 2 kap. 3 § första stycket vapenförordningen. I paragrafen anges särskilda krav för olika vapentyper. Nedan redogörs närmare för vilka villkor som gäller för vapen som är avsedda för jakt och avlivning av fällfångade djur respektive mål-skytte.

Vidare gäller den generella begränsningen enligt 2 kap. 6 § vapenlagen att tillstånd att inneha helautomatiska vapen eller enhandsvapen får meddelas endast om det finns synnerliga skäl. I avsnitt 4 behandlas utförligt innebörden av kravet på synnerliga skäl för enhandsvapen.

När det gäller lösa vapendelar framgår av 1 kap. 3 § f) vapenlagen att vapenlagens regler om skjutvapen också gäller slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor och mantlar till skjutvapen. Med skjutvapen förstås i vapenförordningen det-samma som i vapenlagen (1 kap. 1 § vapenförordningen). För så-

¹² Se t.ex. SOU 1989:44 s. 96, prop. 1990/91:130 s. 57, SOU 1998:44 s. 91 och prop. 1999/2000:27 s. 32.

dana vapendelar gäller således samma förutsättningar för tillstånd till innehav som för skjutvapen.

I 1 kap. 3 § h) vapenlagen jämföras med skjutvapen också anordningar som gör att skjutvapen kan användas med annan ammunition än de är avsedda för. Hit hör instickspipor, reduceringspatroner och liknande anordningar.

För vissa föremål som jämföras med skjutvapen finns dock särskilda begränsningar, vilka behandlas närmare i det följande.

3.2.2 Särskilda bestämmelser avseende skjutvapen för jakt och avlivning av fällfångade djur

Enligt 30 § jaktlagen (1987:259) får vid jakt endast de vapen som regeringen föreskriver användas. Denna föreskriftsrätt har av regeringen vidaredelegerats till Naturvårdsverket (se 10 § jaktförordningen [1987:905]), som har utfärdat föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt [NFS 2002:18]. Föreskrifterna och de allmänna råden har ändrats genom bl.a. [NFS 2010:9]. Naturvårdsverkets föreskrifter har betydelse vid tillståndsprövningen eftersom sökanden endast kan anses ha behov av sådana vapen för jakt som är tillåtna enligt dessa. Endast sådana vapen kan också anses lämpade för jaktändamål (jfr de allmänna råden i 2 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3).

För att få tillstånd att inneha vapen för jakt krävs, enligt 2 kap. 4 § vapenförordningen, som huvudregel att sökanden har avlagt prov som visar att han eller hon har grundläggande kännedom om jakt och viltvård samt kan handha vapnet, s.k. jägarexamen. Enligt fjärde stycket i paragrafen anses den som har avlagt jägarexamen ha behov av jaktvapen, om inte särskilda skäl föranleder annat. Från det presumerade behovet undantas sådana vapen som avses i 5 §, däribland enhandsvapen, injektionsvapen och s.k. salongsgevär. För innehav av sådana vapen ställs särskilda krav. Kraven för innehav av enhandsvapen behandlas närmare i avsnitt 4.4.3.

Av femte stycket i 2 kap. 4 § vapenförordningen framgår att det presumerade behovet av jaktvapen ska anses motsvara fyra jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen, om det inte finns omständigheter som talar för att sökanden behöver fler vapen än så. Tillstånd till fler än sex jaktvapen, stommar eller lådor får emellertid beviljas endast om sökanden visar att det finns ett

mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen. Detta utgör den s.k. vapengarderoben. Polismyndigheten har utfärdat allmänna råd angående prövningen av antalet vapen i vapengarderoben (4 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3).

Jägare använder ibland s.k. instickspipor som jämföras med skjutvapen enligt 1 kap. 3 § h) vapenlagen. Innehav av sådana pipor avsedda för ammunition i klass 1 förutsätter, enligt 2 kap. 5 § vapenförordningen, att sökanden bedriver jakt eller viltvård yrkesmässigt eller har annat kvalificerat behov.

I samma paragraf begränsas tillåtligheten av ljuddämpare. Som en konsekvens av förslaget att ljuddämpare ska få innehas utan tillstånd av den som har ett vapen som ljuddämparen passar till, har i del 1 av utredningen föreslagits att den regleringen ska utgå (se Ds 2018:1 avsnitt 4.13.2, s. 210 ff.).

3.2.3 Särskilda bestämmelser avseende vapen för målskjutning

För att en enskild person ska få tillstånd att inneha vapen för målskjutning krävs, utöver de generella förutsättningarna för att få inneha ett vapen avsett för skjutning, att sökanden är aktiv medlem i en sammanslutning som antingen har auktoriserats enligt vapenlagen eller är ansluten till en sådan auktoriserad sammanslutning och som inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte med sådant vapen som ansökan avser. Undantag från kravet på aktivt medlemskap gäller för ordinarie hemvärnsmän som kan beviljas tillstånd att inneha halvautomatiska vapen som inte är enhandsvapen. (Se 2 kap. 3 § vapenförordningen.) För enhandsvapen och helautomatiska vapen ställs därutöver krav på att sökanden uppnått viss ålder och visat prov på särskild skjutskicklighet. För innehav av helautomatiska vapen krävs också att sökanden är medlem i en sammanslutning för skytte vars verksamhet Försvarsmakten förklarar vara av betydelse för totalförsvaret. Polismyndigheten har meddelat föreskrifter och allmänna råd om den närmare innebörden av kraven på aktivt medlemskap och särskild skjutskicklighet (5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3 samt PMFS 2016:4, FAP 551-3). Bestämmelserna avseende enhandsvapen behandlas närmare i avsnitt 4.4.2.

Vidare anges i 2 kap. 4 a § vapenförordningen att för tillstånd till innehav av fler än tio enhandsvapen för målskjutning, eller stommar till sådana vapen, krävs att sökanden visar att han eller hon har ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen. Detsamma gäller för tillstånd till innehav av fler än åtta andra vapen för målskjutning, eller stommar eller lådor till sådana vapen.

3.2.4 Utbyte av förslitna vapendelar

Vid reparation av ett skjutvapen får, utan särskilt tillstånd, en försliten eller på annat sätt oanvändbar vapendel bytas mot en ny likadan. Det framgår av 4 kap. 2 § första stycket vapenlagen. Enligt andra stycket i samma paragraf får även den som med särskilt tillstånd innehar slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor eller trummor (eller armborststommar med avfyrningsanordningar) utan tillstånd byta ut en sådan del mot en ny likadan. Den utbytta delen ska då lämnas för skrotning och bytet ska genast anmälas till Polismyndigheten, som därvid utfärdar ett nytt tillståndsbevis. Den del som ska skrotas lämnas till Polismyndigheten som vidarebefordrar denna till Nationellt Forensiskt centrum (NFC) för destruktion. Genom regleringen behålls myndighetens kontroll vapeninnehavet och det säkerställs att uppgifterna i vapenregistret uppdateras (jfr prop. 1995/96:52 s. 65).

3.2.5 Innehavstillståndets giltighet om vapnet ändras

Enligt 4 kap. 1 § vapenlagen upphör ett tillstånd att inneha ett skjutvapen att gälla om vapnet ändras så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen. Det krävs då att innehavaren ansöker om ett nytt tillstånd som avser det ändrade vapnet. I Polismyndighetens allmänna råd på området (16 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3) anges närmare vilka ändringar som innebär att nytt tillstånd måste sökas.

3.3 Synpunkter från jägareförbunden

Svenska Jägareförbundet har i skrivelser till regeringen i mars 2014 (dnr 2014/2277/L4) och mars 2016 (dnr Ju2016/02691/L4) hemställt att tillståndsprövningen för tillståndspliktiga delar till jaktvapen ska ändras. Enligt förbundet innebär domstolarnas nuvarande rättstillämpning att en sökande alltid måste motivera behovet av exempelvis en extra pipa till ett befintligt vapen medan innehav av ett nytt komplett skjutvapen inte kräver någon behovsmotivering så länge vapnet ryms inom vapengarderoben. Detta kan, enligt förbundet, inte ha varit lagstiftarens avsikt. Förbundet har mot den bakgrunden föreslagit att en garderob för lösa pipor och andra tillståndspliktiga vapendelar för jakt, främst slutstycken och slutstyckshuvuden, ska införas. En sådan garderob bör enligt förslaget omfatta två extra vapendelar per vapen.

Svenska Jägareförbundet har också hemställt att instickspipor för jakt med ammunition i klass 1 ska omfattas av samma reglering som gäller för instickspipor för jakt med ammunition i klass 2–4. Enligt jägarförbundet är även instickspipor för ammunition i klass 1 numera så säkra att det saknas anledning att ha en restriktivare hållning till sådana instickspipor än de i klass 2–4. Förbundet har således föreslagit att kravet på att sökanden ska bedriva jakt yrkesmässigt eller ha annat kvalificerat behov ska tas bort.

3.4 Överväganden och förslag

3.4.1 Tillståndsplikten bör finnas kvar

Som ovan konstaterats har i den första delen av uppdraget föreslagits att ljuddämpare inte längre ska jämsställas med skjutvapen enligt 1 kap. 3 § f) vapenlagen. Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning ska, enligt förslaget, utan särskilt tillstånd få inneha ljuddämpare som passar till vapnet. (Se Ds 2018:1, avsnitt 4.13.2, s. 210 ff.) Förslaget har motiverats främst ifrån det faktum att en ljuddämpare inte utgör en sådan del som är nödvändig för ett vapens funktion, en s.k. vital del, och att det därför inte finns tillräckliga skäl för att vid tillämpning av vapenlagstiftningen jämsställa ljuddämpare med skjutvapen. De övriga vapendelar som anges i 1 kap. 3 § f) vapenlagen – slutstycken,

eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor och mantlar – har däremot det gemensamt att de utgör vitala delar. Ett vapen som saknar någon av dessa delar kan normalt sett inte användas för skjutning. Att sådana nödvändiga vapendelar omfattas av reglering och krav på tillstånd är en grundläggande förutsättning för en fungerande vapenkontroll.

De vapendelar som anges i 1 kap. 3 § f) vapenlagen utgör dessutom, med undantag för ljuddämpare, *väsentliga delar* enligt EU:s vapendirektiv (se artikel 1.1.2 i dess lydelse genom 2017 års ändringsdirektiv).¹³ Det innebär att dessa delar omfattas av vapendirektivets bestämmelser om bl.a. märkning och registrering, kontroll av vapenhandlares och vapenmäklares transaktioner samt kontroll vid distansavtal. Vidare omfattar kravet enligt ändringsdirektivets artikel 6 på förbud för förvärv och innehav av skjutvapen och ammunition i kategori A även väsentliga delar i den kategorin, liksom kravet i samma artikel på tidsbegränsade tillstånd. Bestämmelserna om deaktivering förutsätter också att skjutvapnets alla väsentliga delar görs definitivt funktionsodugliga. Även regleringen enligt EU:s vapendirektiv talar således starkt emot att avskaffa tillståndsplikten för slutstycken, eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor och mantlar.

3.4.2 Bör tillståndsprövningen för delar till jaktvapen förändras?

Närmare om vapengarderoben

Den s.k. vapengarderoben för jaktvapen har tillkommit för att förenkla prövningen vid tillståndsmyndigheterna och åstadkomma en mer enhetlig bedömning i tillståndsfrågorna (jfr SOU 1989:44 s. 98 och SOU 1998:44 s. 98). Vapengarderoben är avsedd att återspegla ett ”normalbehov” inom vilket en schablonmässig prövning av sökandens behov kan göras. En jägare anses således normalt ha behov av det antal vapen som ingår i vapengarderoben och så länge innehavet inte överstiger detta krävs vid tillståndsprövningen

¹³ Europaparlamentet och rådets direktiv (EU) 2017/853 av den 17 maj 2017 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

ingen dokumentation om tillgång till jaktmark eller bevis på att jakt utövas, vilket tidigare var fallet.

Begreppet ”vapengarderob” myntades i ett samarbete mellan Svenska Jägareförbundet och dåvarande Rikspolisstyrelsen år 1979. Bestämmelserna togs ursprungligen in i dåvarande Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. I dessa angavs att behovet av jaktvapen för den som avlagt jägarexamen normalt skulle anses omfatta totalt högst sex skjutvapen. Det angavs också att enhandsvapen och salongsgevär inte räknades in i vapengarderoben och att inte heller extra pipor räknades in i antalet vapen. Regleringen togs in i vapenförordningen år 2000. Samtidigt begränsades det antal vapen som den med jägarexamen skulle presumeras ha behov av till fyra. Begränsningen gjordes mot bakgrund av att statistik visade att de flesta jägare skaffade endast ett mindre antal vapen. (Se prop. 1999/2000:27 s. 37 ff. och SOU 1998:44 s. 100 f. och 130 ff.)

I januari 2007 ändrades bestämmelsen så att det angavs att behovet av jaktvapen ska anses motsvara fyra jaktvapen, *stommar eller lådor* till sådana vapen, om inte särskilda omständigheter talar för att sökanden behöver fler vapen än så samt att tillstånd till fler än sex jaktvapen, *stommar eller lådor* till sådana vapen får beviljas endast om sökanden visar att det finns ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen. Genom ändringen ville man förhindra möjligheten att av lösa vapendelar bygga ihop kompletta vapen som inte räknades in i vapengarderoben.¹⁴

Enligt Polismyndighetens allmänna råd om vapengarderoben för jaktvapen (4 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3) bör kraven på den enskilde inte ställas alltför högt när det gäller att visa att det finns ett behov av ett femte eller sjätte vapen. Det anges att det i normala fall torde räcka att sökanden på ett trovärdigt sätt kan motivera behovet med utgångspunkt i sina jaktvanor och sammansättningen av tidigare vapeninnehav. Om det finns skäl att ifrågasätta någon uppgift bör sökanden föreläggas att styrka denna genom att ge in relevanta handlingar, såsom avtal om jakträtt, inbjudan till jakt,

¹⁴ I Polismyndighetens allmänna råd om vapengarderoben för jaktvapen (4 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3) anges att ett skjutvapen normalt byggs upp runt en låda, baskyl, stomme, konsol eller liknande. Att såväl baskyler som konsoler i tillståndshänseende räknas som lådor respektive stommar framgår av de allmänna råden i 2 kap. där det finns en exemplifiering av föremål som omfattas av krav på innehavstillstånd.

intyg från jaktlag eller dylikt. Vidare anges att tillstånd till innehav av fler än sex jaktvapen bör meddelas endast undantagsvis.

I praxis har bestämmelsen i 2 kap. 4 § vapenförordningen tolkats så att femte stycket definierar det presumerade behov som en jägarexamen innebär och som kommer till uttryck i paragrafens fjärde stycke. Det innebär att de tillståndspliktiga vapendelar som inte omnämns i femte stycket, och som således inte ingår i den s.k. vapengarderoben, ska behovsprövas i varje enskilt fall. (Se t.ex. Kammarrätten i Sundsvalls dom den 3 september 2014 i mål nr 3173-13 som avsåg innehav av pipa och slutstycke och Kammarrätten i Sundsvalls dom den 2 april 2015 i mål nr 1679-14 som avsåg innehav av extra pipor.)

Behovet av extra vapendelar

Vapen för olika typer av jakt

I Naturvårdsverkets föreskrifter finns relativt detaljerade bestämmelser om vilken typ av vapen som får användas för olika slags jakt. Kulpatroner avsedda för jaktvapen delas in i fyra olika klasser utifrån kulans vikt, den anslagsenergi kulan har hundra meter från skytten och kulkonstruktion. Undantag görs för den lägsta klassen, klass 4, där inga krav ställs på kulans vikt och där anslagsenergin mäts direkt efter mynningen. Kulpatroner av en viss klass får enligt föreskrifterna användas vid jakt endast efter vissa viltarter. Ammunition i högre klasser än den föreskrivna får emellertid alltid användas. (Se 14 och 16 §§ NFS 2002:18.)¹⁵

Jaktvapen klassificeras även efter kaliber. På ett kulvapen mäts kalibern mellan två varandra motstående bommar i loppet. (Ibland avses dock måttet mellan två räffelbottnar och ibland diametern på den kula som används i vapnet.) Hagelvapens kaliber fastställs utifrån hur många rundkulor av bly i loppets diameter som tillsammans väger ett skålpund. För ett hagelvapen innebär således stigande kalibersiffra sjunkande kuldiameter.

¹⁵ Kulpatroner i klass 4 får användas för jakt efter fågel och små däggdjur såsom kanin, iller, mård och mink. Ammunition i klass 3 används främst vid jakt efter hare, räv och tjäder. Vid jakt efter större djur, t.ex. rådjur, järv, lodjur och bäver, måste minst ammunition i klass 2 användas. Till de största viltarterna, bl.a. älg, hjort, björn och vildsvin, krävs ammunition i klass 1.

Hagelgevär delas inte in i olika ammunitionsklasser på samma sätt som kulgevär. Även hagelgevär måste emellertid användas utifrån sin prestanda (jfr 6 § NFS 2002:18)¹⁶.

Utöver kaliber och ammunitionsklass kan även vapnets utformning, exempelvis pipans tjocklek, påverka dess egenskaper. Vid jakt där jägaren rör sig och ändrar position i stor omfattning är exempelvis lätta, smidiga pipor att föredra medan grövre pipor som ger bättre precision lämpar sig bättre för jakt där jägaren huvudsakligen är stilla.

Vapen med utbytbara pipor

På vissa vapenmodeller är piporna utbytbara, vilket innebär att vapnet kan anpassas för olika typer av jakt. Ofta kan sådana vapen användas med pipor i olika kalibrar och därmed användas för jakt i olika ammunitionsklasser. Vilken typ av pipor som passar styrs av infästningarna i systemet. Stötbotten måste också överensstämma med patronerna, vilket innebär att man vid ett pipbyte också kan behöva byta slutstycket, alternativt endast slutstyckshuvudet, om det är en separat enhet.¹⁷

Vissa hagelvapen har dubbla pipor, vilket möjliggör avfyrning av två skott utan omladdning. Kombinationsvapen, där den ena pipan är avsedd för hagelammunition och den andra för kulammunition, är också vanligt förekommande. Även kombinationsvapen med tre pipor förekommer. Till vapenmodeller som har dubbla eller trippla pipor säljs s.k. pipset, dvs. flera pipor som är sammanfogade till en enhet. För ett sådant pipset utfärdas endast en licens. Pipsetet betraktas och registreras således som *en* tillståndspliktig vapendel.

Enligt jägareförbunden går utvecklingen allt mer mot att jägare anpassar sina vapen för olika typer av jakt genom att byta ut vapendelar, i stället för att skaffa flera olika vapen. Det innebär att behovet och intresset ökar av att enkelt kunna skaffa extra pipor

¹⁶ Hagelgevär i kaliber 12, 16 och 20 får användas vid jakt endast efter viltarter som får jagas med kulpatroner i klass 3 och 4 samt rådjur och lodjur. Hagelgevär med mindre kuldiameter, kaliber 24 och mer, får endast användas vid jakt efter viltarter som får jagas med kulpatroner i klass 4. Vid jakt efter de största viltarterna får endast kulgevär användas.

¹⁷ I de fall slutstyckshuvudet utgör en separat enhet faller även det under begreppet "slutstycke" och omfattas således av krav på tillstånd för innehav (jfr exemplifieringen av tillståndspliktiga vapendelar i de allmänna råden i 2 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3).

och, i de fall det är nödvändigt, extra slutstycken till befintliga vapen. De jägare som innehar vapen med utbytbara pipor har, enligt jägareförbunden, vanligtvis en eller två extra pipor eller pipset, ibland med tillhörande slutstycken eller slutstyckshuvuden, till respektive vapen.

Av uppgifter från Polismyndighetens vapenregister framgår att 465 853 personer har tillstånd att inneha skjutvapen för jaktändamål. Totalt finns 1 555 112 jaktvapen registrerade, varav 1 554 983 innehas av enskilda. En genomsnittlig jägare har således drygt tre (3,34) jaktvapen. Vidare innehas med särskilt tillstånd totalt 60 865 pipor, pipset, slutstycken och slutstyckshuvuden för jaktändamål.¹⁸

Prövningen av sökandens behov av extra vapendelar

Enligt nuvarande reglering ska de tillståndspliktiga vapendelar som inte ingår i vapengarderoben, däribland vapenpipor och slutstycken, behovsprövas i varje enskilt fall. Jägareförbunden har uppgett att de krav som ställs på sökanden när det gäller motiveringen av behovet varierar över landet och mellan enskilda handläggare. Normalt anses dock, enligt förbunden, sökanden uppfylla behovskravet om denne hävdar att en sökt pipa, med eller utan slutstycke, ska användas till annan typ av jakt än de pipor som sökanden redan innehar. Med en behovsmotivering beviljas således regelmässigt tillstånd. Även Polismyndigheten har uppgett att ansökningar om innehav av extra pipor och slutstycken till jaktvapen i normalfallet beviljas, förutsatt att pipan anses lämplig för jaktändamål och sökanden har ett vapen som vapendelen passar till.

Befintlig statistik bekräftar att tillståndsgivningen avseende extra pipor och slutstycken är tämligen generös. Under perioden den 1 januari 2015 till den 28 februari 2018 beviljades totalt 267 169 tillstånd att inneha skjutvapen eller tillståndspliktiga vapendelar för ändamålet jakt. Av dessa avsåg 14 237 pipor eller slutstycken (eller slutstyckshuvuden). Under samma tidsperiod meddelades 1 422 avslagsbeslut på ansökningar att inneha vapen eller vapendelar för ändamålet jakt. Av dessa avsåg endast 34 beslut avslag på ansökan att inneha pipa och två beslut avslag att inneha slutstycke. De

¹⁸ Uppgifterna har inhämtats från Polismyndighetens register den 22 maj 2018.

redovisade avslagsbesluten inkluderar beslut där avslaget grundats på personlig olämplighet. Endast 0,25 procent av alla ansökningar om tillstånd att inneha en pipa eller ett slutstycke för jaktändamål avslogs således under den aktuella perioden. För det totala antalet ansökningar om tillstånd att för jaktändamål inneha skjutvapen eller tillståndspliktiga vapendelar är motsvarande siffra 0,53 procent.

Vapengarderoben bör utvidgas till att även omfatta vissa ytterligare vapendelar

Att jaktvapen i större omfattning kan anpassas för olika typer av jakt torde från allmän synpunkt vara en positiv utveckling eftersom det sannolikt bidrar till att hålla nere antalet kompletta skjutvapen i samhället.

Det krav på behovsmotivering som i dag gäller vid ansökan om tillstånd till extra vapenpipor eller slutstycken innebär att sökanden skriftligen måste argumentera för varför denne, i förhållande till sitt tidigare vapeninnehav, behöver den sökta vapendelen. Samtidigt visar befintlig statistik att endast en mycket liten andel av de ansökningar som avser extra pipor eller slutstycken till jaktvapen avslås. Sannolikt grundas de flesta av dessa avslagsbeslut på annat än bristande behov hos sökanden.

Det framstår mot den bakgrunden som motiverat att förenkla tillståndsprövningen genom att låta den befintliga vapengarderoben omfatta även ett antal extra pipor och slutstycken till redan innehavda vapen. Detsamma gäller pipor och slutstycken som införskaffas för att monteras på redan innehavda lådor eller stommar. Den som avlagt jägarexamen kommer då, inom garderobens ram, att presumeras ha behov också av dessa vapendelar.

Den befintliga vapengarderoben är avsedd att återspegla en jägares "normalbehov" av jaktvapen. När det gäller pipor och slutstycken är ett sådant "normalbehov" svårt att definiera eftersom befintlig statistik visar att de flesta jägare inte innehar några extra sådana vapendelar. Den som inte innehar något vapen med utbytbara pipor, eller någon separat stomme eller låda, har rimligen inte heller något behov av extra pipor eller slutstycken. Samtidigt har det från jägareförbunden upplysts att den som innehar vapen med utbytbara pipor, vanligtvis har en eller två extra

pipor eller pipset till varje sådant vapen, vilket i vissa fall även kräver innehav av extra slutstycken. Det framstår mot den bakgrunden som en lämplig avvägning att utöka den befintliga vapengarderoben med två extra pipor eller slutstycken till varje innehavt vapen samt två pipor eller slutstycken till varje innehavd stomme eller låda. Behovspresumtionen bör emellertid inte gälla för pipor eller slutstycken som innehas till sådana vapen, stommar eller lådor som omfattas av ett skärpt behovskrav. För tillstånd till innehav av fler än tolv pipor eller slutstycken bör således en vanlig behovsbedömning krävas. (Tillstånd till fler än sex jaktvapen, stommar eller lådor till sådana vapen förutsätter ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen.)

Som framgått ovan behandlas ett pipset vid tillståndsgivningen som en tillståndspliktig vapendel. Ett pipset bör också vid tillämpning av den nu föreslagna regleringen betraktas som *en* lös vapenpipa.

Genom den föreslagna regleringen förenklas behovsprövningen för de aktuella vapendelarna. Regleringen innebär däremot inte att kraven för innehav av pipor eller slutstycken sänks i några andra avseenden. Det fordras exempelvis fortfarande att det vid en ansökan kontrolleras att sökanden har ett vapen, en stomme eller en låda som den aktuella vapendelen passar till liksom att en bedömning görs av vapendelens och det kompletta skjutvapnets lämplighet för jaktändamål.

Det bör i sammanhanget övervägas om de särskilda tillstånd som utfärdas för separata vapendelar på ett tydligare sätt än i dag bör knytas till specifika vapen, vilket i så fall bör regleras i Polismyndighetens föreskrifter. I dag framgår varken av tillståndsbeviset för en extra vapendelar eller av uppgifterna i vapenregistret till vilket vapen som vapendelen är avsedd. Det kan också noteras att det i inledningen till ändringsdirektivet till EU:s vapendirektiv¹⁹ under punkten 7, som avser innehållet i medlemsstaternas vapenregister, anges att andra väsentliga delar än stommen och lådan i registren bör anges inom ramen för posten för det skjutvapen på vilket de ska monteras.

¹⁹ Europaparlamentet och rådets direktiv (EU) 2017/853 av den 17 maj 2017 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

Regleringen av instickspipor

Närmare om den nuvarande regleringen

Vid såväl jakt som målskytte används ibland s.k. instickspipor. En instickspipa placeras i den befintliga pipan på ett vapen och medger skjutning med ammunition med mindre kaliber än vapnet ursprungligen är avsett för. En instickspipa för kulpatron kan också användas i en pipa avsedd för hagelpatroner. För samma syften kan s.k. reduceringspatroner eller reduceringshylsor som förs in i vapnets patronläge användas. Med hjälp av vissa reduceringspatroner kan också kantantänd ammunition användas till vapen som fungerar genom centralantändning. Likaså kan hagegevär nyttjas som kulgevär.

I 1 kap. 3 § h) vapenlagen anges att vad som sägs om skjutvapen också gäller anordningar som gör att skjutvapen kan användas med annan ammunition än de är avsedda för. Instickspipor och reduceringspatroner är således underkastade samma krav på tillstånd som skjutvapen. Kravet på tillstånd infördes vid tillkomsten av 1973 års vapenlag. Dessförinnan fick instickspipor för kulgevär och pistoler eller andra dylika fickvapen innehas utan tillstånd. (Se prop. 1973:166 s. 31 f. och 96 f.)

Utöver de allmänna förutsättningarna som enligt vapenlagen och vapenförordningen ska vara uppfyllda för att tillstånd till innehav av skjutvapen ska beviljas ställs beträffande instickspipor och reduceringspatroner särskilda krav enligt 2 kap. 5 § 5 vapenförordningen. Av den bestämmelsen framgår att behov av instickspipor och reduceringspatroner bör anses föreligga endast om ändamålet är

- a) målskjutning,
- b) yrkesmässigt bedriven jakt- eller viltvård eller annat kvalificerat behov, eller
- c) övrig jakt med ammunition som Naturvårdsverket delat in i klass 2–4. (Jfr 14 § NFS 2002:18.)

Bestämmelsen fick sin nuvarande lydelse år 2014. Dessförinnan gällde kravet på yrkesmässigt bedriven jakt eller annat kvalificerat behov för instickspipor för all typ av ammunition.

När det gäller jakt framgår närmare av Naturvårdsverkets föreskrifter under vilka förutsättningar instickspipor får användas. I 10 § andra stycket NFS 2010:9 anges att en instickspipa för

kulpatron får användas i en hagelpipa i kombinationsvapen, om instickspipan är av samma längd som övriga pipor. Vidare framgår av 9 § NFS 2002:18 att en kulpipa måste vara minst 45 cm för att få användas vid jakt. För vissa typer av jakt får dock i kombinationsvapen i kaliber .22 även instickspipor som har annan längd än övriga pipor eller som understiger 45 cm användas. Genom föreskrifterna utesluts användning av reduceringspatroner vid jakt.

Överväganden

Jägareförbunden har hävdad att det inte längre finns anledning att behålla särregleringen för instickspipor som är avsedda för ammunition i klass 1 och således föreslagit att kravet på yrkesmässigt bedriven jakt eller annat kvalificerat behov ska tas bort. Från såväl Naturvårdsverket som NFC har emellertid framförts att användning av sådana instickspipor är förenad med större säkerhetsrisker än användning av andra instickspipor.

Det har upplysts att endast ett fåtal kulgevär är tillräckligt grova för att rymma en instickspipa som är avsedd för ammunition i klass 1. Det huvudsakliga syftet med sådana instickspipor är i stället att kunna avfyra kulammunition med hagelvapen. Vid sådan användning ökar gastrycket i vapnet. När ammunition i klass 1 används blir tryckökningen större än annars eftersom sådan ammunition fordrar högre anslagsenergi än ammunition i klass 2–4. Enligt uppgift från Naturvårdsverket och NFC innebär tryckökningen i samband med användandet av instickspipor i klass 1 en påtaglig säkerhetsrisk eftersom hagelgevär i allmänhet inte är konstruerade för att klara en sådan tryckökning, även om ett fåtal sådana trycktåliga modeller förekommer.

Det har också anförts att användningsområdet för instickspipor vid jakt är mycket begränsat, bl.a. eftersom alla typer av instickspipor försämrar vapnets precision. Av uppgifter ur Polismyndighetens vapenregister framgår att det finns totalt 767 innehav av instickspipor för jaktändamål registrerade.²⁰

Det har, såvitt framkommit, inte gjorts några närmare undersökningar eller studier som kan ligga till grund för en bedömning

²⁰ Uppgiften har inhämtats från Polismyndighetens register den 22 maj 2018.

av den aktuella säkerhetsrisken avseende instickspipor avsedda för ammunition i klass 1. För att kunna ta ställning till Svenska Jägareförbundets förslag fordras därför en närmare utredning angående detta, liksom en kartläggning av behovet av sådana instickspipor. Uppgiften, som framstår som befogad men inte ingår i utredningsuppdraget, är omfattande och ryms inte inom den tid som står till förfogande för uppdragets slutförande. Om frågan bedöms som angelägen får den därför behandlas i ett annat sammanhang.

3.4.3 Bör tillståndsprövningen för delar till målskjutningsvapen förändras?

Behovet av extra delar till målskjutningsvapen

Även beträffande målskjutningsvapen finns ett behov av att inneha extra vapendelar. Genom ett byte av pipa kan ett målskjutningsvapen förändras och exempelvis anpassas för skytte inom en annan disciplin. Vid ett pipbyte kan även slutstycke och mantel behöva bytas ut. Framför allt inom det dynamiska skyttet finns också ett behov av att kunna byta ut förslitna vapendelar.

Enligt uppgifter från Polismyndighetens vapenregister har i dag 81 804 personer tillstånd att inneha skjutvapen för ändamålet målskytte. Totalt finns 177 303 målskjutningsvapen registrerade, varav 160 491 innehas av enskilda. En genomsnittlig målskytt har således knappt två (1,96) vapen. Vidare innehas med särskilt tillstånd totalt 4 164 pipor, pipset, slutstycken och slutstyckshuvuden för ändamålet målskytte.²¹ Från skytteförbunden har upplyst att behovet av vapen och vapendelar emellertid varierar kraftigt mellan olika skyttegrenar. Den som tävlar i magnumfält kan behöva ett tiotal vapen och även inom svartkrutsskytte kan ett större antal vapen behövas. Generellt har de mest aktiva skyttarna endast något eller några få vapen, medan de som främst har skyttet som fritidssysselsättning ofta är aktiva inom fler grenar, vilket medför ett behov av fler vapen.

²¹ Uppgifterna har inhämtats från Polismyndighetens register den 22 maj 2018.

Tillståndsprövningen bör inte förändras

Den s.k. vapengarderoben för målskjutningsvapen har en annan konstruktion än vapengarderoben för jaktvapen. Regleringen innebär en begränsning av hur många vapen, stommar eller lådor en målskytt normalt kan anses ha behov av, men det råder ingen presumtion för att det föreligger ett sådant behov (se 2 kap. 4 a § vapenförordningen). En sedvanlig behovsprövning ska göras vid varje ansökan om innehav av vapen och tillståndspliktiga vapendelar om ändamålet med innehavet är målskytte.

Det finns inga bestämmelser i vapenlagen eller vapenförordningen som beträffande målskjutningsvapen närmare anger innebörden av det allmänna behovskravet i 2 kap. 4 § vapenlagen. Det torde dock stå klart att endast den som uppfyller de generella förutsättningarna för att få inneha ett vapen avsett för skjutning och som dessutom uppfyller de särskilda kraven på aktivt medlemskap i en skytteförening normalt kan anses ha behov av ett målskjutningsvapen. Enligt Polismyndighetens allmänna råd om behov av skjutvapen för målskjutning (5 kap. RPSFS 2209:13, FAP 551-3) bör sökanden ha varit aktiv medlem i en skyttesammanslutning under minst de sex senaste månaderna innan tillstånd beviljas och under denna tid regelmässigt ha deltagit i organisationens skjutningar. Det anges också att det generellt bör krävas att sammanslutningen, inom ramen för sitt reglemente, bedriver skytte med ett sådant vapen som ansökan avser samt har tillgång till en skjutbana, vilket bör intygas av föreningens styrelse eller, efter delegation, av föreningens ordförande eller sekreterare.

När det gäller enhandsvapen har särskilda föreskrifter och allmänna råd utfärdats (PMFS 2016:4, FAP 551-3) som därutöver ställer krav på att sökanden ska ha deltagit i organisationens skjutningar respektive använt innehavda enhandsvapen i viss omfattning. I avsnitt 4.4.2 behandlas dessa krav närmare.

Vid ansökan om innehav av en vapendel som förändrar ett målskjutningsvapens egenskaper görs enligt Polismyndigheten i princip samma prövning som vid en ansökan om ett nytt komplett vapen. I det avseendet bör tillståndsprövningen inte förenklas eftersom innehavaren då skulle kunna skapa ett vapen som denne vid en prövning utifrån sitt medlemskap och sin skytteaktivitet inte kan anses ha behov av.

Vapendelar som förslits eller går sönder får utan ny tillståndsprovning bytas ut i samband med reparation av ett skjutvapen. En lös, tillståndspliktig vapendel får också utan särskilt tillstånd bytas ut mot en ny likadan, om den utbytta delen lämnas för skrotning och bytet genast anmäls till Polismyndigheten. (Se 4 kap. 2 § vapenlagen.) Inom vissa skyttegrenar, där vapendelar utsätts för hårt slitage, kan det emellertid även finnas ett berättigat intresse av att inneha vissa reservdelar för att omedelbart kunna byta ut sådana delar som förslits eller går sönder, exempelvis under en större tävling. Från skyttesportförbunden har uppgetts att tillståndsgivningen i dag fungerar på ett tillfredsställande sätt när det gäller sådana reservdelar. Enligt deras uppfattning beviljas i regel tillstånd för den som kan anses ha behov av sådana delar.

Polismyndigheten har inte framfört några särskilda invändningar mot befintlig reglering.

Det har således inte framkommit att det finns skäl att ändra den nuvarande tillståndsprovningen för sådana tillståndspliktiga vapendelar som innehas för ändamålet målskytte.

4 Förtydligande av kravet på synnerliga skäl för enhandsvapen

Förslag: Bestämmelsen i 2 kap. 6 § vapenlagen om synnerliga skäl för innehav av bl.a. enhandsvapen konkretiseras i en ny paragraf i 2 kap. vapenförordningen. Där anges vad kravet på synnerliga skäl innebär avseende enskildas innehav av enhandsvapen för målskytte och jakt.

För enhandsvapen för målskytte innebär kravet på synnerliga skäl att sökanden ska ha fyllt 18 år, ha visat prov på särskild skjutskicklighet och vara aktiv medlem i en sammanslutning som antingen har erhållit Polismyndighetens auktorisation eller är ansluten till en auktoriserad sådan och som inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte med sådant vapen som ansökan avser. Sökanden ska inom ramen för medlemskapet ha regelbundet deltagit i tävlingar eller träningar. Undantag från ålderskravet får göras, om det finns särskilda skäl. För förnyelse av ett tidsbegränsat tillstånd att inneha enhandsvapen för målskytte krävs dessutom att sökanden under den senaste tillståndsperioden har regelbundet tävlat eller tränat med det aktuella vapnet.

För enskotts enhandsvapen för jakt innebär kravet på synnerliga skäl att sökanden bedriver omfattande gryttjakt, omfattande jakt med ställande hund eller omfattande avlivning av fällfångade djur. För flerskotts enhandsvapen för jakt innebär kravet på synnerliga skäl att sökanden bedriver jakt eller viltvård yrkesmässigt eller har ett annat kvalificerat behov.

Bedömning: Det generella kravet i vapenlagen på synnerliga skäl för enhandsvapen bör behållas. För andra ändamål än målskytte och jakt bör innebörden av kravet inte närmare anges i författning utan får definieras i rättstillämpningen.

Polismyndigheten har att utfärda föreskrifter avseende det krav som, vid förnyelse av tidsbegränsade tillstånd att inneha enhandsvapen för målskytte, ska ställas på sökandens aktivitet med det aktuella vapnet. Detsamma gäller kraven på omfattande jaktverksamhet och annat kvalificerat behov vid ansökan om enhandsvapen för jakt.

4.1 Uppdraget

Utöver de generella förutsättningarna för tillstånd att inneha skjutvapen krävs, enligt 2 kap. 6 § vapenlagen, för enhandsvapen och helautomatiska vapen att sökanden kan uppvisa synnerliga skäl för att beviljas tillståndet. I uppdraget ingår att analysera om bestämmelsen kan förtydligas genom att i lagtexten uttryckligen ange vilka krav som ställs för att tillstånd att inneha enhandsvapen ska beviljas samt vilka kraven i så fall ska vara. Vid behov ska författningsändringar föreslås. Förslaget ska, enligt direktiven, syfta till att skapa en mer enhetlig och förutsägbar prövning och får inte innebära en sänkning av kraven för innehav av enhandsvapen.

4.2 Gällande rätt

Till enhandsvapnen hör pistoler och revolverar. En revolver har ett roterande magasin, vilket innebär att den kan avfira flera skott utan omladdning medan en pistol kan vara avsedd för såväl enkelskott som flerskott. Pistoler är ofta halvautomatiska, dvs. omladdas automatiskt efter avfyrning.

Det finns 124 596 enhandsvapen (varav 79 482 pistoler och 45 114 revolverar) registrerade i Polismyndighetens vapenregister. Majoriteten av dessa (84 933) innehas för ändamålet målskytte. För jaktändamål innehas 1 725 enhandsvapen. Resterande tillstånd avser enhandsvapen som innehas för skyddsändamål, samling eller s.k.

udda ändamål eller som har särskilt prydnads- eller affektionsvärde.²²

I avsnitt 3.2 finns en redogörelse för de generella krav som ställs för tillstånd att inneha skjutvapen samt de särskilda krav som gäller för innehav av skjutvapen avsedda för jakt och avlivning av fällfångade djur samt skjutvapen avsedda för målskjutning. För alla enhandsvapen, liksom för helautomatiska vapen, med undantag för start- eller signalvapen, gäller därutöver den generella begränsningen att tillstånd får meddelas endast om det finns synnerliga skäl (2 kap. 6 § vapenlagen).

Bestämmelsen om synnerliga skäl härrör, beträffande enhandsvapen, från 1934 års vapenkungörelse. Kravet på synnerliga skäl avsåg då ”pistol eller annat dylikt fickvapen”. I förarbetena anfördes att denna typ av vapen ur samhällets perspektiv torde innebära särskilt stora risker och att tillståndsgivningen därför borde följa strängare normer, både vad gäller sökandens behov av vapnet och dennes personliga kvalifikationer (prop. 1934:181 s. 25). Bestämmelsen överfördes sedan till vapenförordningen (1949:340) och därefter till vapenlagen (1973:1176), då den utvidgades till att även gälla helautomatiska vapen. Begreppet ”fickvapen” ändrades senare, i förtydligande syfte, till ”enhandsvapen” (prop. 1981/82:1 s. 46). Undantaget för start- eller signalvapen infördes år 1988 samtidigt som dessa vapentyper kom att omfattas av vapenlagens regelsystem (prop. 1986/87:154, bet. JuU1987/88:1). Bestämmelsen har därefter, med endast språkliga justeringar, förts över till den nu gällande vapenlagen.

Den närmare innebörden av kravet på synnerliga skäl har inte definierats i lagtexten och förarbetena ger ingen närmare ledning om vad som avses. Dåvarande Regeringsrätten har i rättsfallet RÅ 2004 ref. 32, som avsåg innehav av enhandsvapen för skyddsändamål, uttalat att i uttrycket ”synnerliga skäl” ligger att en mycket restriktiv bedömning ska göras. Regeringsrätten anförde vidare att den restriktiva bedömningen borde omfatta samtliga de krav som ställs upp för vapeninnehav och innefatta, förutom sökandens kvalifikationer och behov av vapnet, även vapnets lämplighet för det angivna ändamålet. Trots att rättsfallet avsåg innehav av enhandsvapen för ändamålet skydd har domstolarna ofta hänvisat

²² Uppgifterna har inhämtats från Polismyndighetens register den 22 maj 2018.

till dessa uttalanden, även i mål där innehavet av enhandsvapen avsett andra ändamål. Det torde kunna ifrågasättas om rättsfallet är avsett att ges en så vidsträckt tolkning.

Utöver det generella kravet på synnerliga skäl finns i vapenförordningen, Polismyndighetens föreskrifter och Polismyndighetens allmänna råd vissa särskilda bestämmelser om innehav av enhandsvapen för jakt, målskytte och skydd. I avsnitt 4.4 redogörs närmare för dessa bestämmelser.

4.3 Synpunkter från sportskytteförbunden och jägareförbunden

Svenska Pistolskytteförbundet, Svenska Svartkrutsskyttefederationen och Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet har i skrivelse till regeringen i november 2013 (Ju2013/07990/L4) påtalat att tillämpningen av kravet på synnerliga skäl, såvitt avser målskjutningsvapen, inte är enhetlig över landet och hemställt att begreppet ersätts med ett annat begrepp, t.ex. ”särskilda skäl”. De har också argumenterat för att kriterierna för tillstånd till enhandsvapen bör anges i författning. Även Svenska Skyttesportförbundet har i skrivelse till regeringen i november 2013 (Ju2013/8285/L4) anfört att kravet på synnerliga skäl bör utmönstras ur lagstiftningen eftersom det av vissa tillståndsmyndigheter har tolkats så att tillstånd att inneha enhandsvapen endast kan meddelas i undantagsfall, vilket riskerar att leda till en negativ utveckling av skyttesporten.

Jägareförbunden har också framfört att begreppet ”synnerliga skäl” bör utmönstras ur lagstiftningen eftersom det är missvisande i sammanhanget då förutsättningarna för innehav av enhandsvapen för jakt och målskytte framgår direkt av bestämmelser i vapenförordningen, föreskrifter och allmänna råd.

4.4 Överväganden och förslag

4.4.1 Kravet på synnerliga skäl bör finnas kvar men förtydligas

Det har från skytteförbunden påtalats att kravet på synnerliga skäl tillkom i en tid då det rådde stor politisk oro i samhället och att syftet med bestämmelsen var att förhindra att personer med kriminella avsikter skulle kunna skaffa vapen som lätt kunde gömmas i en ficka. Det har också inväntats att de "fickvapen" som bestämmelsen ursprungligen syftade på i hög grad skiljer sig från flertalet av de sport- och tävlingsvapen som används i dag samt att det numera ställs högre krav på den som vill ägna sig åt målskytte än det gjorde vid bestämmelsens tillkomst. (Jfr även Claes Linder, *En studie i begreppen behov, aktivitet och synnerliga skäl i vapenlagstiftningen*, version 4, 2011.)

Det kan å andra sidan konstateras att begreppet synnerliga skäl har fått fortleva genom de stora ändringarna i vapenlagstiftningen och att den stränga synen på enhandsvapen med tiden även har kommit till uttryck genom andra bestämmelser i vapenlagen. År 2000 infördes kravet på att tillstånd för en enskild att inneha enhandsvapen för flerskott, liksom helautomatiska vapen, ska tidsbegränsas till att gälla i högst fem år, om inte särskilda skäl talar emot en sådan begränsning (2 kap. 6 a § vapenlagen). I förarbetena konstaterades utifrån befintlig statistik att enhandsvapen i förhållande till sitt totala antal är mycket stöldbegärliga. Det anfördes också att enhandsvapen utgör en särskild fara eftersom de är lätta att ta med sig och gömma samt att de torde vara mycket eftertraktade i kriminella kretsar. (Se prop. 1999/2000:27 s. 35.) Förutsättningarna för att få låna ut enhandsvapen och helautomatiska vapen är också begränsade i förhållande till vad som gäller för utlåning av andra vapen (se 3 kap. 4 § vapenlagen).

Motioner om att avskaffa kravet på synnerliga skäl har också vid upprepade tillfällen behandlats och avslagits av riksdagen (se t.ex. Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU14 och riksdagens beslut den 20 februari 2014, Justitieutskottets betänkande 2014/15:JuU16 s. 55 f. och riksdagens beslut den 20 mars 2015 samt Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU18 s. 80 f. och riksdagens beslut den 20 april 2017).

Begreppet ”synnerliga skäl” analyserades av 1995 års vapenutredning, som hade i uppdrag att göra en genomgripande översyn av vapenlagstiftningen med inriktning på att förebygga våldsbrott. Utredningen föreslog i sitt slutbetänkande *En samlad vapenlagstiftning* (SOU 1998:44) att begreppet skulle utmönstras ur lagtexten och att det i stället i lagen skulle anges i vilka avseenden särskilda krav ställs. Utredningen uttalade i detta sammanhang att begreppet ”synnerliga skäl” i annan lagstiftning avsåg sådana ovanliga, oförutsedda omständigheter som inte närmare kunde anges utan som fick beaktas särskilt från fall till fall, medan begreppet i vapenlagstiftningen, såvitt avsåg målskjutningsvapen, närmast syntes syfta på att viss särskild skjutskicklighet skulle visas och att viss ålder skulle ha uppnåtts (a. SOU s. 136). Förslaget kommenterades inte i propositionen 1999/2000:27 som behandlade flera andra av utredningens förslag.

1995 års vapenutredning kopplade således kravet på synnerliga skäl endast till sökandens ålder och skjutskicklighet. Utredningen konstaterade emellertid i andra sammanhang att det ställdes särskilda krav i andra avseenden för innehav av enhandsvapen för målskytte. Utredningen föreslog också att vissa av dessa krav skulle skärpas ytterligare, bl.a. att kravet på föregående medlemskap i skytteförening skulle utökas från sex till tolv månader. Det påtalades också att alla bestämmelser i vapenlagen skulle tillämpas restriktivt, vilket innebar att utrymmet för att meddela ett flertal tillstånd till innehav av grovkalibriga enhandsvapen var begränsat. Ett riktmärke kunde därvid, enligt utredningen, vara att tillstånd till mer än två grovkalibriga enhandsvapen endast borde medges i undantagsfall. (Se SOU 1998:44 s. 132 ff.)

Oavsett de invändningar som kan riktas mot begreppet som sådant står det klart att kravet på synnerliga skäl innebär att tillståndsgivningen är mer restriktiv för enhandsvapen och helautomatiska vapen än för andra typer av vapen. Att i enlighet med skytteförbundens och jägareförbundens förslag avskaffa kravet på synnerliga skäl, eller ersätta det med ett krav på ”särskilda skäl”, skulle med stor sannolikhet uppfattas som en sänkning av kraven för innehav av enhandsvapen. I uppdraget är tydligt utsagt att kraven för innehav av enhandsvapen inte får sänkas. Kravet på synnerliga skäl i 2 kap. 6 § vapenlagen ska därför behållas.

I bestämmelser i vapenlagen samt Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd anges vissa särskilda krav för enskildas innehav av enhandsvapen. Kraven tar främst sikte på sökandens behov, personliga förutsättningar och den aktivitet som han eller hon förutsätts ha. Även dessa krav är ett uttryck för den särskilda restriktiviteten i tillståndsgivningen för sådana vapen och måste anses, i vart fall delvis, närmare precisera det generella kravet på synnerliga skäl. I det följande analyseras, utifrån respektive ändamål som innehavet kan avse, vilka särskilda krav som ställs för att en enskild ska beviljas tillstånd att inneha enhandsvapen.

4.4.2 Enhandsvapen för målskytte

Särskilda krav avseende ålder, skjutskicklighet och aktivt medlemskap

För alla målskjutningsvapen som inte är effektbegränsade krävs, enligt 2 kap. 3 § första stycket 2 vapenförordningen, att sökanden är aktiv medlem i en sammanslutning som antingen har auktoriserats enligt vapenlagen eller är ansluten till en sådan auktoriserad sammanslutning och som inom ramen för sin verksamhet bedriver skytte med sådant vapen som ansökan avser. Undantag från kravet får göras för ordinarie hemvärnsmän såvitt avser andra målskjutningsvapen än enhandsvapen och helautomatiska vapen. När det gäller enhandsvapen framgår av bestämmelsen att sökanden därutöver ska ha visat prov på särskild skjutskicklighet och som huvudregel ha fyllt 18 år. Undantag från ålderskravet får dock göras, om det finns särskilda skäl.

Polismyndigheten har, med stöd av bemyndigandet i femte stycket, meddelat närmare föreskrifter om kraven på skjutskicklighet och aktivt medlemskap (5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3). Dessa har år 2016 delvis ersatts av nya föreskrifter som närmare specificerar kraven på aktivt medlemskap och skjutskicklighet avseende enhandsvapen samt allmänna råd med riktlinjer för bedömningen av sökandens behov av sådana vapen (PMFS 2016:4, FAP 551-3). De nya föreskrifterna har enligt skytteförbunden medfört att rättstillämpningen blivit mer förutsägbar och enhetlig över landet.

Av föreskrifterna framgår att kravet på skjutskicklighet innebär att sökanden, för att kunna få tillstånd till innehav av enhandsvapen som inte är kolsyre-, luft- eller fjädervapen, måste uppfylla kraven för något av de skyttemärken som anges i bilaga 2 till föreskrifterna, nämligen International Practical Shooting Confederation Sveriges silvermärke, Svenska Pistolskytteförbundets pistolskyttemärke i guld, Svenska Svartkruts Skytte Federationens pistolskyttemärke i guld eller Svenska Skyttesportförbundets silvermärke för internationell sportpistol, grovpistol eller fripistol eller förete bevis om att han eller hon uppfyller motsvarande krav (5 kap. 1 och 2 §§ RPSFS 2009:13, FAP 551-3 samt 4 § PMFS 2016:4, FAP 551-3).

När det gäller kravet på aktivt medlemskap anges i allmänna råd att sökanden bör ha varit aktiv medlem under minst de sex senaste månaderna innan tillstånd beviljas och under denna tid regelmässigt ha deltagit i organisationens skjutningar (5 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3). Av föreskrifterna från år 2016 framgår närmare vad som krävs för att sökanden ska anses uppfylla kravet på aktivt medlemskap beträffande enhandsvapen. Enligt dessa bestämmelser bör det utöver kravet på sex månaders föregående medlemskap krävas att sökanden under de senaste sex månaderna deltagit i sammanslutningens skjutningar (träning eller tävling) och/eller representerat sammanslutningen i externa tävlingar i viss angiven omfattning; för den som inte sedan tidigare innehar ett enhandsvapen för målskjutning sammantaget i genomsnitt minst två gånger per månad (5 § PMFS 2016:4, FAP 551-3) och för den som sedan tidigare innehar ett sådant vapen sammantaget i genomsnitt minst en gång per månad (6 § PMFS 2016:4, FAP 551-3). Det anges att undantag från kravet på deltagande i tävlingar eller träning får göras vid ansökan om förnyat tillstånd att inneha vapen, om det finns särskilda skäl, såsom uppehåll på grund av sjukdom, graviditet eller utlandstjänstgöring.

Vidare föreskrivs att föreningens intyg över skjutskicklighet och aktivt medlemskap ska lämnas på ett visst formulär (7 § PMFS 2016:4, FAP 551-3). Därtill anges i allmänna råd att sammanslutningen eller medlemmen bör föra en loggbok över skytteaktiviteten av vilken vissa angivna uppgifter bör framgå samt att styrelsens beslut att lämna intyg över aktivitet och skjutskicklighet bör dokumenteras i ett mötesprotokoll.

Särskilda krav med avseende på sökandens behov

Polismyndighetens allmänna råd

Utöver de krav som ställs avseende ålder, skjutskicklighet och aktivt medlemskap har Polismyndigheten utfärdat allmänna råd om bedömningen av sökandens behov av enhandsvapen för målskytte (PMFS 2016:4, FAP 551-3). Inledningsvis påtalas i dessa råd att den restriktiva bedömning som kravet på synnerliga skäl i 2 kap. 6 § vapenlagen innebär omfattar även sökandens behov av vapnet. Vid prövningen bör det enligt råden göras en sammanvägd bedömning av samtliga omständigheter som sökanden har angett för att visa sitt behov. Behovsbedömningen avseende enhandsvapen bör grunda sig på skyttens aktiva medlemskap och vapenanvändning samt en prognos av behovet under den kommande tidsperioden. Sökandens aktivitetsgrad och tävlingsnivå bör därvid beaktas. Vidare anges att innehållet i ett föreningsintyg som regel bör godtas som underlag vid bedömningen. Om det finns särskilda omständigheter som tyder på att uppgifterna i intyget är felaktiga, bör sökanden föreläggas att inkomma med ytterligare uppgifter som styrker aktivitet i föreningen och behov av skjutvapen. I de allmänna råden ges därefter exempel på när sökanden bör anses ha ett behov av sökt enhandsvapen. I dessa exempel kopplas behovskriteriet till ett konkret krav på vapenanvändning. Vid ansökan om ett ytterligare enhandsvapen måste sökanden kunna visa viss aktivitet med samtliga sedan tidigare innehavda enhandsvapen och vid ansökan om förnyelse av tillstånd krävs att sökanden använt det aktuella vapnet i viss omfattning.

För att behov av ett första enhandsvapen ska anses föreligga är det enligt de allmänna råden tillräckligt att sökanden uppfyller kravet enligt föreskrifterna på aktivt medlemskap för den som inte sedan tidigare innehar enhandsvapen (jfr 5 § PMFS 2016:4, FAP 551-3).

Behov av *ytterligare enhandsvapen* förutsätter enligt de allmänna råden att sökanden, utöver att uppfylla kravet på aktivt medlemskap för den som sedan tidigare innehar enhandsvapen (jfr 6 § PMFS 2016:4, FAP 551-3), kan visa att han eller hon inom ramen för medlemskapet har tränat eller tävlat minst två gånger under de senaste sex månaderna med respektive enhandsvapen som han eller hon innehar tillstånd för. Det anges emellertid att hänsyn även bör

tas till sökandens motivering av sitt framtida behov av sökt vapen. Om sökanden innehar ett enhandsvapen med i allt väsentligt samma konstruktion och funktion som det sökta vapnet bör sökanden dessutom motivera varför han eller hon behöver ytterligare ett sådant enhandsvapen. Som exempel anges att en skytt som deltar i tävlingar på hög nivå kan vara i behov av ett reservvapen.

När det gäller *ansökan om förnyelse av tillstånd* att inneha enhandsvapen bör behov av det sökta vapnet anses föreligga om sökanden uppfyller kravet på aktivt medlemskap för den som sedan tidigare innehar enhandsvapen (jfr 6 § PMFS 2016:4, FAP 551-3) och därutöver kan visa att han eller hon har tränat eller tävlat med sökt vapen minst fyra gånger per år de senaste två åren. Även om prövningen således utgår från den historiska användningen av vapnet anges i råden att hänsyn även bör tas till sökandens motivering av sitt framtida behov. Vidare bör enligt råden hänsyn också tas till speciella förhållanden såsom sjukdom, graviditet och utlandstjänstgöring. I råden anförs också att syftet med tidsbegränsade tillstånd för enhandsvapen är att säkerställa en regelbunden uppföljning och kontroll av att förutsättningarna för tillstånd är uppfyllda. Personer som inte tränar eller tävlar i målskytte har enligt råden inte längre något behov av enhandsvapen för det ändamålet och uppfyller därmed inte de förutsättningar som gäller för tillstånd att inneha sådana vapen.

Polismyndighetens allmänna råd är inte rättsligt bindande. Det har dock från såväl Polismyndigheten som skytteförbunden upplysts att de i mycket stor utsträckning följs av tillståndsmyndigheterna, vilket har lett till en större förutsebarhet och mer enhetlig rättstillämpning över landet. Samtidigt har från skytteförbunden invänts att särskilt det krav som innebär att sökanden vid ansökan om ytterligare ett enhandsvapen måste kunna uppvisa viss aktivitet med redan innehavda vapen slår hårt mot personer som vill utöva skytte inom flera olika grenar. Denna fråga behandlas närmare i det följande.

Närmare om behovskriteriet enligt förarbeten och praxis

Att tillståndsgivningen beträffande enhandsvapen bör följa strängare normer även vad avser sökandens behov av vapnet framgår av de ursprungliga förarbetsuttalandena till bestämmelsen om synnerliga skäl (jfr prop. 1934:181 s. 25). Det finns emellertid inga bestämmelser i vapenlagen eller vapenförordningen som beträffande målskjutningsvapen närmare anger innebörden av det allmänna behovskravet. Det görs inte heller i förarbetena till 1934 års vapenkungörelse eller 1973 års vapenlag några uttalanden som kan vara till ledning i det hänseendet. Det torde dock stå klart att endast den som uppfyller såväl de generella förutsättningarna för att få inneha ett vapen avsett för skjutning som de särskilda krav som gäller för målskjutningsvapen kan anses ha behov av ett sådant vapen. I Polismyndighetens föreskrifter anges också att kraven på särskild skjutskicklighet och aktivt medlemskap enligt 2 kap. 3 § första stycket 2 vapenförordningen delvis syftar till att utgöra ett underlag för bedömningen av sökandens behov (se 3 § PMFS 2016:10, FAP 551-3).

1995 års vapenutredning diskuterade i sitt betänkande (SOU 1998:44) innebörden av kravet på sökandens behov. Utredningen konstaterade att med behov avses närmast att sökanden ägnar sig åt en viss verksamhet eller aktivitet där skjutvapen används men att det framstod som oklart vad som konkret avsågs med kravet. Utredningen ansåg att begreppet ”behov” var subjektivt och mindre lämpligt i sammanhanget och föreslog att det i stället skulle uppställas som krav att sökanden hade ”giltigt skäl” att inneha ett sådant skjutvapen som ansökan avsåg. (Se a. SOU s. 91 och 120 f.) Regeringen avfärdade emellertid förslaget bl.a. med hänvisning till att begreppet behov sedan länge var väl inarbetat i svensk vapenlagstiftning och fyllde en viktig avgränsande funktion vid prövningen. Enligt regeringen torde begreppet vid tillämpningen ges ett objektiv innehåll och några större tolknings- eller tillämpningsproblem hade inte framkommit. I klagörande syfte infördes dock tillägget i 2 kap. 4 § vapenlagen att behovet ska avse ett godtagbart ändamål (se prop. 1999/2000:27 s. 30 f.).

I samband med införandet av den obligatoriska bestämmelsen i 2 kap. 6 a § vapenlagen om tidsbegränsning av tillstånd till helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott framhöll regeringen

att en hel del skjutvapen sannolikt innehades utan att det förelåg ett sådant behov som tillståndet förutsatte. Som ett inte ovanligt exempel på skjutvapen som inte aktivt användes för avsett ändamål angavs målskyttevapen som innehades av personer som slutat träna och tävla med sina vapen och som således inte längre hade behov av dessa för skjutning. (Se a. prop. s. 34.)

Dessa förarbetsuttalanden ger stöd för att sökanden vid en ansökan om förnyat tillstånd att inneha skjutvapen för målskjutning bör kunna visa att han eller hon alltjämt tränar eller tävlar med det aktuella vapnet. Eftersom tillståndsgivningen för enhandsvapen bör följa strängare normer även vad avser sökandens behov av vapnet framstår det också som befogat att ställa större krav på kontinuerlig användning av enhandsvapen än andra målskjutningsvapen.

Efter det att Polismyndighetens nya föreskrifter och allmänna råd trätt i kraft år 2016 har ett fåtal kammarrättsdomar som avser sökandens behov av enhandsvapen meddelats. Ett par av dessa, båda meddelade av Kammarrätten i Göteborg, gäller ansökningar om förnyade tillstånd, i vilka kammarrätten resonerat kring sökandens behov utifrån dennes aktivitet med det aktuella vapnet.²³ I dessa domar har domstolen konstaterat att Polismyndighetens allmänna råd om bedömningen av sökandens behov inte är bindande vid domstolens prövning av målet men att det även av praxis framgår att ett möjligt sätt att visa behovet av enhandsvapen är att komma in med handlingar som visar på tävlingsdeltagande och tävlingsresultat med aktuella vapen.

När ansökan avser innehav av ett ytterligare enhandsvapen ska behovsbedömningen enligt de allmänna råden grundas på sökandens användning av sina sedan tidigare innehavda enhandsvapen. Det finns inga förarbetsuttalanden som ger stöd för en sådan tolkning av det allmänna behovskriteriet.

En reglering med liknande innebörd föreslogs emellertid i promemorian *Förstärkt kontroll av vapen* (Ds 2004:32), där ett antal förslag till ändringar i vapenlagen och vapenförordningen lämnades. I promemorian anfördes att det fanns anledning att skärpa kontrollen av sökandens behov när det gällde ansökningar om ytterligare enhandsvapen. Det föreslogs att det skulle krävas att

²³ Se Kammarrätten i Göteborgs domar den 13 februari 2017 i mål nr 4194-16 och den 15 augusti 2017 i mål nr 2605-16.

den som redan innehade ett eller flera målskjutningsvapen vid en ansökan om tillstånd för ytterligare enhandsvapen skulle kunna visa att han eller hon under det senaste året aktivt använt samtliga dessa vapen. Därutöver skulle enligt förslaget föreskrivas att tillstånd till fler än sex målskjutningsvapen fick beviljas endast om sökanden dessutom visade att det fanns ett mycket kvalificerat behov. (Se Ds 2004:32 s. 69 ff.)

I den på promemorian följande propositionen (prop. 2005/06:113) kommenterades inte förslaget i fråga om tillstånd för innehav av enhandsvapen. Frågan om att införa en begränsning av antalet målskjutningsvapen berördes inte alls, trots att en sådan begränsning infördes i vapenförordningen en kort tid därefter. Bestämmelsen utformades dock inte i enlighet med promemorians förslag (jfr 2 kap. 4 a § vapenförordningen²⁴).

Från Kammarrätten i Göteborg finns ett par avgöranden som avser innehav av ytterligare enhandsvapen för målskjutning där domstolen resonerar kring sökandens behov bl.a. utifrån dennes aktivitet med sedan tidigare innehavda enhandsvapen. Avgörandena har meddelats innan Polismyndighetens allmänna råd om bedömningen av behovet av enhandsvapen trädde i kraft.²⁵ Det finns emellertid också exempel på tidigare domar från kammarrätterna där behovskravet inte kopplas till användningen av övriga innehavda vapen utan där sökanden anses ha behov av ett ytterligare enhandsvapen utifrån sin aktivitet med ett lånat vapen av samma typ.²⁶

Förtydligande av kravet på synnerliga skäl

Av bestämmelsen i 2 kap. 3 § första stycket 2 vapenförordningen framgår att den särskilda restriktiviteten i tillståndsgivningen för enhandsvapen för målskjutning tar sig uttryck i att det ställs krav på sökandens ålder och skjutskicklighet. Kravet på att sökanden ska vara aktiv medlem i en skyttesammanslutning gäller som hu-

²⁴ Paragrafen hade ursprungligen en annan lydelse och tillägget för stommar och lådor gjordes senare under samma år.

²⁵ Se Kammarrätten i Göteborgs domar den 1 oktober 2014 i mål nr 4247-13 och den 11 juni 2015 i mål nr 1325-14.

²⁶ Se t.ex. Kammarrätten i Stockholms domar den 25 februari 2002 i mål nr 2850-2001 och den 29 oktober 2004 i mål nr 1345-03 och nr 2028-03.

vudregel även för andra målskjutningsvapen än enhandsvapen. För att uppfylla kravet på aktivt medlemskap krävs emellertid, såvitt avser enhandsvapen, att sökanden under de senaste sex månaderna har deltagit i sammanslutningens skjutningar (träning eller tävling) och/eller representerat sammanslutningen i externa tävlingar i viss omfattning. Detta framgår av Polismyndighetens föreskrifter och gäller inte för andra typer av målskjutningsvapen.

Kravet på synnerliga skäl för innehav av enhandsvapen för målskjutning får således anses innefatta krav på att sökanden ska ha fyllt 18 år, ha visat prov på särskild skjutskicklighet och inom ramen för sitt medlemskap i en skytteförening ha regelbundet deltagit i tävlingar eller träningar.

Förtydligandet av kravet på synnerliga skäl kräver inte lagform. I 2 kap. vapenförordningen finns redan flera bestämmelser som närmare preciserar de allmänna krav för vapentillstånd som framgår av bestämmelser i vapenlagen. Ett förtydligande av kravet på synnerliga skäl, såvitt avser enskildas innehav av enhandsvapen för målskytte, bör på motsvarande sätt lämpligen tas in i en ny paragraf i 2 kap. vapenförordningen. Regeringens bemyndigande i 11 kap. 2 § vapenlagen får anses omfatta också föreskrifter av nu aktuellt slag. Något ytterligare bemyndigande för regeringen att utfärda föreskrifter är således inte påkallat.

Den närmare innebörden av de särskilda kraven på skjutskicklighet och deltagande i tävlingar eller träningar bör med hänsyn till den detaljerade karaktären även fortsättningsvis regleras i Polismyndighetens föreskrifter.

De ytterligare krav som anges i Polismyndighetens allmänna råd är, som konstaterats, inte rättsligt bindande. Kravet på visad vapen användning vid en ansökan om förnyat tillstånd får dock stöd av förarbetsuttalanden om innebörden av behovskravet och framstår också som befogat. Kravet på synnerliga skäl bör därför, vid en ansökan om förnyat tillstånd att inneha enhandsvapen för målskjutning, även anses innefatta ett krav på att sökanden regelbundet har tävlat eller tränat med det aktuella vapnet under den senaste tillståndsperioden. Även detta bör framgå av den nya paragrafen i 2 kap. vapenförordningen. Det bör också övervägas om riktlinjerna för hur omfattande vapen användning som krävs i det avseendet bör anges i Polismyndighetens föreskrifter i stället för i allmänna råd.

Utfärdandet av sådana föreskrifter torde dock kräva att Polismyndighetens bemyndigande utvidgas.

Som konstaterats går det däremot varken av förarbeten eller rättspraxis att finna stöd för att sökandens behov av ett enhandsvapen bör bedömas utifrån dennes användning av andra vapen än det som ansökan avser. Det kan naturligtvis hävdas att det utifrån den restriktivitet som ska gälla vid tillståndsgivningen för enhandsvapen bör krävas att en sökande anpassar sitt befintliga innehav av enhandsvapen efter sitt konkreta behov för att kunna meddelas tillstånd till ytterligare sådana vapen. För att motverka att enhandsvapen för målskytte innehas av personer som slutat träna eller tävla med dessa har emellertid den obligatoriska bestämmelsen i 2 kap. 6 a § vapenlagen om tidsbegränsning av tillstånd införts (se prop. 1999/2000:27 s. 34). Bestämmelsen omfattar inte alla enhandsvapen utan endast sådana som är avsedda för flerskott. Enhandsvapen för enkelskott används endast inom skyttegrenen fripistol och utgör, enligt Svenska Skyttesportförbundets uppskattning, högst fem procent av alla enhandsvapen som innehas för ändamålet målskytte. För de allra flesta enhandsvapen för målskytte gäller således att innehavarens behov av vapnet omprövas vart femte år. För förnyat tillstånd krävs därvid enligt Polismyndighetens allmänna råd att sökanden kan visa att han eller hon har tävlat eller tränat med vapnet minst fyra gånger per år de senaste två åren. Detta motsvarar i princip den aktivitet som sökanden, vid en ansökan om ytterligare enhandsvapen, enligt råden måste kunna visa med vart och ett av sina redan innehavda vapen, dvs. träning eller tävling minst två gånger under de senaste sex månaderna.

Vidare innebär det allmänna behovskravet enligt 2 kap. 4 § vapenlagen att sökanden vid en ansökan om ett ytterligare enhandsvapen måste kunna visa vad behovet av det nya vapnet grundas på, t.ex. att sökanden avser att träna och tävla inom en skyttegren där de redan innehavda vapnen inte är användbara. Genom bestämmelsen i 2 kap. 4 a § vapenförordningen har också införts en yttersta gräns för antalet enhandsvapen för målskjutning eller stommar till sådana vapen, som sökanden normalt kan anses ha behov av. För tillstånd till innehav av mer än tio enhandsvapen krävs att sökanden visar att han eller hon har ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen.

Vid en sammantagen bedömning kan således det allmänna kravet på synnerliga skäl för enhandsvapen för målskytte inte anses innebära ett krav på användning av andra vapen än det som ansökan avser.

Det går inte heller att finna belägg för att det i några andra avseenden än de som nu behandlats bör ställas strängare krav för innehav av enhandsvapen för målskytte än för andra målskjutningsvapen.

4.4.3 Enhandsvapen för jakt

Krav på jaktens omfattning m.m.

Av 2 kap. 5 § 1 vapenförordningen framgår att behov att inneha enhandsvapen för jakt bör anses föreligga endast för följande ändamål.

- a) Enskottsvapen: omfattande grytjakt, jakt med ställande hund enligt Naturvårdsverkets föreskrifter eller avlivning av fällfångade djur.
- b) Flerskottsvapen: yrkesmässigt bedriven jakt- eller viltvård eller annat kvalificerat behov.

Polismyndigheten har utfärdat allmänna råd om enhandsvapen för jakt m.m. (4 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3) I råden hänvisas inledningsvis till kravet enligt 2 kap. 6 § vapenlagen på synnerliga skäl för tillstånd att inneha enhandsvapen. Därefter specificeras närmare vad som bör krävas för att tillstånd ska kunna lämnas för enhandsvapen för enskott respektive flerskott.

Beträffande enskottsvapen anges i råden att verksamheten bör dokumenteras och att grytjakt, jakt efter grävling med ställande hund eller fällfångst bör ha bedrivits under åtminstone tre jakt-säsonger. Vidare anges att det årliga resultatet av jakten eller fångsten bör, för att verksamheten ska anses vara omfattande, uppgå till i genomsnitt minst fem större djur (t.ex. grävling) alternativt tio mindre djur (t.ex. mink) och enstaka större djur. För att anses ha behov av vapen för grytjakt och jakt med ställande hund bör sökanden också kunna styrka innehav av för respektive jaktform lämplig hund. Om ansökan avser avlivning av fällfångade djur bör uppgift inhämtas om vilken typ av redskap som använts samt på vilket sätt avlivning tidigare skett. Av råden framgår också att be-

hov av enhandsvapen för grytjakt och jakt efter grävling med ställande hund samt särskilt avlivningsvapen för fällfångade djur bör särskilt motiveras genom redovisning av tillgång till jaktmark.

När det gäller enhandsvapen för flerskott anges i råden att tillstånd bör kunna medges för revolver av SA-typ (Single Action)²⁷ för den som bedriver jakt eller viltvård yrkesmässigt eller som styrker något annat mycket kvalificerat behov. Vid bedömningen av om ett behov ska anses vara mycket kvalificerat bör inte enbart omfattningen av egen fällfångst eller grytjakt vara avgörande. Tillstånd kan, enligt råden, beviljas t.ex. för den som, utöver egen grytjakt eller fällfångst, styrker att han eller hon i betydande omfattning tas i anspråk för andra uppdrag än egna. För att omfattningen ska anses betydande bör uppdragen uppgå till minst ett tiotal per år. Enhandsvapen, oavsett kaliber, bör enligt råden inte anses lämpliga vid eftersök och avlivning.

I råden anges också att den som innehar ett flerskottsvapen för målskjutning kan få tillstånd att använda det för jakt eller avlivning av fällfångade djur, om han eller hon uppfyller kraven för att inneha ett enskottsvapen för jakt eller avlivning. Tillstånd bör dock enligt råden aldrig meddelas för enhandsvapen av halvautomatisk typ eller DA-typ (Double Action).²⁸

I Naturvårdsverkets föreskrifter specificeras vilken typ av enhandsvapen som får användas vid jakt efter vissa djurarter under jord och med ställande hund (12 § NFS 2002:18). Där anges att enhandsvapen i kaliber .22 (5,6 mm) får användas vid jakt efter rödräv, grävling, mårddhund, tvättbjörn, mård, mink, iller och kanin under jord och vid jakt med ställande hund efter grävling, mårddhund och tvättbjörn. Enligt Polismyndighetens allmänna råd får även andra kalibrar än kaliber .22 användas för avlivning av fällfångade djur med enhandsvapen. Behov av grövre kaliber bör dock enligt råden anses föreligga endast i undantagsfall, eftersom sådana vapen inte kan anses lämpade för ändamålet.

²⁷ För revolver av SA-typ (Single Action) måste hanen spännas manuellt mellan varje avfyrning. För revolver av DA-typ (Double Action) spänns däremot hanen automatiskt när avtryckaren trycks in.

²⁸ I del 1 av uppdraget har föreslagits att föreskrifter ska utfärdas som på motsvarande sätt förbjuder i vart fall halvautomatiska enhandsvapen som har så stor magasinkapacitet att de utgör kategori A-vapen enligt 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv (se Ds 2018:1 s. 162 ff.).

Slutligen framgår av 2 kap. 4 § fjärde stycket vapenförordningen att presumtionen för att den som avlagt jägarexamen har behov av jaktvapen inte omfattar sådana vapen som avses i 5 §, däribland enhandsvapen.

Förtydligande av kravet på synnerliga skäl

De jaktvapen som används är huvudsakligen gevär. Den som enligt 2 kap. 5 § 1 vapenförordningen kan anses ha behov av ett enhandsvapen för jakt eller avlivning av fällfångade djur torde dock beviljas tillstånd att inneha ett sådant, förutsatt att de generella förutsättningarna för vapeninnehav är uppfyllda.

I vapenförordningen bör därför också anges att för enskildas innehav av enskotts enhandsvapen för jakt innebär kravet på synnerliga skäl att sökanden kommer att bedriva omfattande grytjakt, omfattande jakt med ställande hund eller omfattande avlivning av fällfångade djur. Vidare bör anges att för enskildas innehav av flerskotts enhandsvapen för jakt innebär kravet på synnerliga skäl att sökanden bedriver jakt eller viltvård yrkesmässigt eller har ett annat kvalificerat behov.

För att uppnå en bättre förutsebarhet i tillämpningen har Polismyndigheten att i sina föreskrifter – och inte som nu i de allmänna råden – reglera innebörden av kraven på omfattande jaktverksamhet och annat kvalificerat behov. Även utfärdandet av sådana föreskrifter torde kräva att Polismyndighetens bemyndigande utvidgas.

4.4.4 Enhandsvapen för skyddsändamål

I 2 kap. 3 § andra stycket vapenförordningen anges att tillstånd att inneha skjutvapen får ges till sökande som behöver vapnet i sin tjänst eller som för sin tjänst behöver annat skjutvapen än tjänstevapen för att behålla eller utveckla sin skjutskicklighet, trots det som sägs i första stycket 1–5. Den som har behov av ett vapen för sin tjänst behöver således inte uppfylla de särskilda krav som annars gäller för den aktuella vapentypen.

Polismyndigheten har också utfärdat allmänna råd om behovet av skjutvapen för skyddsändamål (6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3). Där anges att tillstånd att inneha pistol, revolver eller dylikt vapen

för skyddsändamål bör meddelas endast när ett oundgängligt behov föreligger. En enskild person kan enligt råden undantagsvis beviljas sådant tillstånd, om denne för sin personliga säkerhet har ett särskilt stort behov av vapen. Endast i klara undantagsfall torde ett sådant, legitimt behov anses föreligga. Det anges också att behov av skjutvapen kan finnas för en väktare med särskilt kvalificerade bevakningsuppgifter. Därutöver finns bl.a. allmänna råd om auktoriserade bevakningsföretags innehav av skjutvapen.

Tillstånd att inneha skjutvapen för skyddsändamål torde främst avse enhandsvapen. (I avsnitt 5.2.2 redogörs närmare för vilken typ av vapen som används inom bevakningstjänst.) Kravet enligt Polismyndighetens allmänna råd på att sökanden ska ha ett oundgängligt behov av vapnet är enligt ordalydelsen begränsat till pistoler, revolverar eller dylika vapen för skyddsändamål. Även beträffande andra typer av vapen krävs emellertid att en enskild har ett mycket kvalificerat behov av vapnet. Av 2 kap. 5 § 3 vapenförordningen framgår exempelvis att tillstånd att inneha tårgasanordningar eller andra till verkan jämförliga anordningar förutsätter att sökanden har behov av anordningen för sin tjänst, eller att det finns någon annan särskild omständighet som medför ett synnerligt behov av densamma för personligt skydd.

Rättsfallet RÅ 2004 ref. 32 har ofta åberopats med hänvisning till Regeringsrättens allmänna uttalanden om innebörden av kravet på ”synnerliga skäl”. Målet gällde en man vars fårbesättning vid upprepade tillfällen hade utsatts för angrepp av björn. Mannen ansökte om tillstånd att inneha en grovkalibrig revolver för att kunna försvara sig mot björnens angrepp. Regeringsrätten uttalade att en utgångspunkt i vapenlagstiftningen är principen att tillstånd till innehav av skjutvapen inte ska beviljas annat än när det är motiverat med hänsyn till ändamålet och sökandens behov av vapen, varvid prövningen av sökandens behov ska göras utifrån de kriterier som uppställs i lagstiftningen och inte från den enskildes subjektiva uppfattning (jfr prop. 1999/2000:27 s. 32). Vidare uttalade Regeringsrätten att i uttrycket ”synnerliga skäl” ligger att en mycket restriktiv bedömning ska göras. Den restriktiva bedömningen borde, enligt Regeringsrättens mening, omfatta samtliga de krav som ställs upp för vapeninnehav och innefatta, förutom sökandens kvalifikationer och behov av vapnet, även vapnets lämplighet för det angivna ändamålet. Mot bakgrund av vad som fram-

kommit om mannens möjligheter att tillgodose sitt skyddsbehov med andra vapen än enhandsvapen och om lämpligheten av enhandsvapen för det ifrågavarande ändamålet bedömde Regeringsrätten att det inte fanns sådana synnerliga skäl som krävdes.

Regeringsrättens uttalanden ligger i linje med de ursprungliga förarbetsuttalandena avseende innebörden av kravet på synnerliga skäl. Av rättsfallet och Polismyndighetens allmänna råd om behovet av skjutvapen för skyddsändamål framgår att det ställs mycket höga krav för att en enskild för sin personliga säkerhet ska anses ha behov av ett enhandsvapen. Några konkreta krav som bör vara uppfyllda går däremot inte att utläsa. Behovsbedömningen för enhandsvapen ska alltid vara restriktiv och de situationer där en enskild kan anses ha ett oundgängligt behov av ett enhandsvapen för skyddsändamål torde kunna variera kraftigt. Dessa skäl är svåra att överblicka och låter sig inte beskrivas i författning med sådan precision som krävs för att uppfylla en regels krav på förutsebarhet. Det bör därför få ankomma på rättspraxis att närmare slå fast innebörden av kravet på synnerliga skäl i dessa fall.

4.4.5 Enhandsvapen för övriga ändamål

Innehav av skjutvapen kan även meddelas för samlingsändamål och s.k. udda ändamål. Därutöver får en enskild person meddelas tillstånd att, för andra ändamål än skjutning, inneha skjutvapen som huvudsakligen har prydnadsvärde eller särskilt affektionsvärde för honom eller henne.

Det finns inte någon reglering som särskilt avser innehav av enhandsvapen för de angivna ändamålen. Det har inte heller gått att finna några förarbetsuttalanden eller vägledande rättsfall avseende vilka särskilda krav som uppställs för sådana innehav. Det generella kravet på synnerliga skäl kan därför inte heller för dessa ändamål närmare definieras i författning så att kravet på förutsebarhet uppfylls. Även här får innebörden av synnerliga skäl fastställas i rätts-tillämpningen.

5 Utlåning av skjutvapen till bevakningspersonal m.m.

Förslag: Möjligheten för auktoriserade bevakningsföretag att inneha skjutvapen för utlåning till väktare som har meddelats tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen ska utvidgas till att även omfatta skjutvapen för utlåning till skyddsvakter och ordningsvakter som har meddelats sådant lånetillstånd. Auktoriserade bevakningsföretag ska därutöver få meddelas tillstånd att inneha skjutvapen för utbildning och träning i vapenhantering. Även auktoriserade utbildningsföretag ska få meddelas tillstånd att inneha skjutvapen för utbildningsändamål.

Föreståndaren för ett auktoriserat utbildningsföretag ska utöva kontroll över företagets innehav av skjutvapen och ammunition samt över att vapen och ammunition förvaras riktigt.

Föreståndaren för ett auktoriserat utbildningsföretag ska vara godkänd vid prövning med avseende på laglydnad, medborgerlig pålitlighet samt lämplighet i övrigt. Detsamma gäller ledamöter och suppleanter i företagets styrelse.

Straffansvar införs för den som bryter mot bestämmelserna om förvaring i 5 kap. 1–3 §§ vapenlagen i fråga om skjutvapen och ammunition som innehas av auktoriserade utbildningsföretag.

Auktoriserade utbildningsföretag som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen ska omfattas av undantaget enligt 2 kap. 13 § första stycket a) vapenlagen från kravet på införseltillstånd.

Undantag från kravet på lånetillstånd ska gälla när ett auktoriserat bevakningsföretag eller auktoriserat utbildningsföretag lånar ut skjutvapen i samband med utbildning eller träning i vapenhantering.

Även utlåning av enhandsvapen och helautomatiska vapen ska tillåtas för utbildning eller träning under uppsikt av ett auktoriserat bevakningsföretag eller auktoriserat utbildningsföretag.

Vid utlåning i samband med utbildning eller träning inom ett auktoriserat bevakningsföretag eller auktoriserat utbildningsföretag ska undantag göras från de krav som ställs avseende vissa skjutvapen på att den enskilde har avlagt skytteprov, genomgått viss utbildning eller på annat sätt visat sig lämplig att inneha vapnet.

Bedömning: De föreslagna författningsändringarna påkallar även ändringar i Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd på aktuella områden.

5.1 Uppdraget

I 2 kap. 3 § 4 vapenlagen anges att tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas auktoriserade bevakningsföretag för utlåning till väktare som har meddelats tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen. Auktoriserade bevakningsföretag har dock, förutom väktare, även skyddsvakter och ordningsvakter anställda. I uppdraget ingår att ta ställning till om det finns skäl att utvidga bestämmelsen om utlåning till väktare till att även omfatta utlåning till skyddsvakter och ordningsvakter. Vid behov ska författningsändringar föreslås.

5.2 Gällande rätt

5.2.1 Bevakningsföretag och utbildningsföretag

Regler om bevakningsföretag finns i lagen (1974:191) om bevakningsföretag, förordningen (1989:149) om bevakningsföretag och Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om bevakningsföretag och bevakningspersonal (PMFS 2017:10, FAP 573-1).

Företag som yrkesmässigt vill utföra bevakning för annans räkning (bevakningsföretag) måste auktoriseras. Detsamma gäller företag som, utan att vara bevakningsföretag, vill bedriva före-

skriven utbildning av personal för bevakningstjänst (utbildningsföretag). Frågor om auktorisation prövas av länsstyrelsen, som också utövar tillsyn över bevaknings- och utbildningsföretagen.²⁹

I 3 § lagen om bevakningsföretag anges att auktorisation får beviljas endast om det kan antas att verksamheten kommer att bedrivas på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt och i övrigt i överensstämmelse med god sed inom branschen, inte kommer att få en från allmän synpunkt olämplig inriktning och kommer att uppfylla de krav som ställs på verksamhet av det slag som företaget ska bedriva. Vid prövningen ska särskilt beaktas att företaget har en lämplig organisation och planläggning av sin verksamhet. Vidare krävs att det finns en utsedd föreståndare för verksamheten. I Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om bevakningsföretag och bevakningspersonal (2 kap. PMFS 2017:10, FAP 573-1) utvecklas närmare vad kraven innebär.

För auktoriserade bevakningsföretag gäller även, enligt 4 § lagen om bevakningsföretag, att all personal ska vara godkänd vid prövning med avseende på laglydnad, medborgerlig pålitlighet samt lämplighet i övrigt för anställning i ett sådant företag. Detsamma gäller föreståndaren för verksamheten samt ledamöter och suppleanter i bevakningsföretagets styrelse. Vad kraven närmare innebär anges i Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd (4 kap. PMFS 2017:10, FAP 573-1).

En auktorisation kan återkallas av länsstyrelsen, om det inte längre finns förutsättningar för auktorisationen eller när det i övrigt finns särskild anledning till återkallelse (se 13 § lagen om bevakningsföretag och 6 kap. PMFS 2017:10, FAP 573-1).

5.2.2 Bevakningspersonal

Den personal som anställs av bevakningsföretag för att utföra bevakningstjänst är främst väktare, ordningsvakter och skyddsvakter. Ordningsvakter förordnas av Polismyndigheten medan väktare och skyddsvakter förordnas och godkänns av länsstyrelsen. De tre yrkeskategorierna har olika befogenheter i sin tjänsteutövning och

²⁹ Av 1 a § förordningen om bevakningsföretag framgår att de länsstyrelser som ansvarar för auktorisation och tillsyn är länsstyrelserna i Stockholms län, Östergötlands län, Skåne län, Västra Götalands län, Dalarnas län, Västernorrlands län och Norrbottens län.

omfattas av olika krav på utbildning. Bestämmelser om uniformering och utrustning skiljer sig också åt.

För väktare finns regleringen i lagen om bevakningsföretag, förordningen om bevakningsföretag samt Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om bevakningsföretag och bevakningspersonal (PMFS 2017:10, FAP 573-1). Ordningsvaktens ställning och verksamhet regleras närmare i lagen (1980:578) om ordningsvakter, ordningsvaktförordningen (1980:589) samt Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om ordningsvakter (RPSFS 2017:12, FAP 670-1). För skyddsvakter finns särskilda bestämmelser i skyddslagen (2010:305) och Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om skyddsvakter (PMFS 2017:9, FAP 694-1). För ordningsvakter och skyddsvakter gäller också vissa bestämmelser i polislagen (1984:387).

Väktare

Väktare kan anställas av bevakningsföretag med uppgift att utföra bevakning för annans räkning av olika slag. En väktare kan vara ronderande eller stationär och arbeta som t.ex. butikskontrollant eller värdetransportör.

En väktare har ingen befogenhet att använda våld i yrkesutövningen utöver den rätt som tillkommer allmänheten. Väktare får således gripa den som ertappas på bar gärning eller flyende fot när fråga är om ett brott som kan ge fängelse samt gripa den som är efterlyst för brott (jfr 24 kap. 7 § rättegångsbalken). En väktare har också rätt att ingripa i nödsituationer och har rätt till nödvärn i samma utsträckning som envar.

Väktare får i vissa situationer bära skjutvapen och, vid bevakning av enskilda personer, vara utrustade med OC-spray (pepparspray). Väktare får använda skjutvapen eller OC-spray endast i nödvärn.

I Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om bevakningsföretag (bilaga 12 till PMFS 2017:10, FAP 573-1) anges vid vilket slags bevakning väktare får bära skjutvapen och vilken typ av vapen som han eller hon får bära. Av föreskrifterna framgår att vapen får bäras när det är nödvändigt för att fullgöra bevakning

- 1) av fastighet samt de personer som vistas inom fastigheten, om uppdraget avser främmande stats- eller internationell organisations officiella representation i Sverige eller annan till denna knuten organisation, t.ex. handels-, kultur- eller informationscentrum³⁰,
- 2) som sker på uppdrag av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, eller
- 3) om synnerliga skäl finns och Polismyndigheten, efter ansökan från bevakningsföretaget, beslutat att så får ske.

Med synnerliga skäl avses ett konkret hot om brottsligt angrepp mot bevakningsobjektet. Polismyndighetens beslut om att skjutvapen får bäras ska vara tidsbegränsat. När ett bevakningsföretags väktare bär skjutvapen med stöd av första punkten ska företaget underrätta Polismyndigheten om uppdraget och ange vid vilka tider det sker.

Väktare får enbart bära enhandsvapen som inte är helautomatiskt med en kaliber på högst 9 mm. Ammunitionen ska vara av den typ som poliser får använda i sina tilldelade enhandsvapen.

Ordningsvakter

Ordningsvakter förordnas av Polismyndigheten att medverka till att upprätthålla allmän ordning. De kan vara dels anställda av bevakningsföretag, dels ”frilansande”, dels direkt anställda av det objekt de ska bevaka.

En ordningsvakt kan förordnas vid bl.a. olika typer av allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, bad- eller campingplatser, platser för idrott, friluftsliv, lek eller liknande som allmänheten har tillgång till samt lokaler eller utrymmen där alkohol serveras med stöd av tillstånd enligt alkohollagen. Ordningsvakter kan också förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroll i domstolar och offentliga sammanträden i kommuner och landsting. Därutöver får ordningsvakter förordnas, om det finns ett särskilt behov och det är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt. (Se 2–3 §§ lagen om ordningsvakter.)

³⁰ Se lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

Ett ordningsvaktsförordnande meddelas för viss tid, högst tre år, och i förordnandet ska anges för vilken verksamhet och inom vilket område det gäller. En ordningsvakt lyder under polisen och är normalt skyldig att lyda en polismans order. Ordningstvakter har också rapporteringsskyldighet gentemot polisen. (Se 5–7 §§ lagen om ordningstvakter.)

Till skillnad från vaktare innehar ordningstvakter under tjänstgöring flera polisiära befogenheter.³¹ I vissa situationer har en ordningstvakt rätt att avvisa, avlägsna eller omhändertaga personer, belägga någon med handfängsel samt företa en kroppsvisitation i samband med frihetsberövande eller avlägsnande, s.k. provisorisk skyddsvisitation. En ordningstvakt får också under vissa förutsättningar använda våld vid verkställande av ett frihetsberövande samt vid avvisande och avlägsnande. När en ordningstvakt gripit eller omhändertagit en person ska den gripne eller omhändertagne skyndsamt överlämnas till närmaste polisman.

I Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om ordningstvakter (9 kap. 6 § PMFS 2017:12, FAP 670-1) föreskrivs att Polismyndigheten får fatta ett särskilt beslut att medge en ordningstvakt rätt att under viss tid och för ett specifikt uppdrag bära skjutvapen i arbetet, om det finns synnerliga skäl. Föreskrifterna, om vilken typ av skjutvapen ordningstvakter får bära (7 §) motsvarar vad som gäller för vaktare.

Skyddstvakter

Bevakningspersonal som bevakar samhällsanläggningar som utgör s.k. skyddsobjekt enligt skyddslagen (2010:305) benämns skyddstvakter. Byggnader, andra anläggningar, områden och andra objekt kan av regeringen, Försvarmakten eller länsstyrelse utses till skyddsobjekt, om det föreligger ett behov av förstärkt skydd mot bl.a. sabotage, terroristbrott, spioneri och grovt rån. Ett beslut om skyddsobjekt innebär, enligt 7 § skyddslagen, att obehöriga inte har tillträde till objektet.

³¹ För ordningstvakter gäller vissa bestämmelser i polislagen (se 29 § som hänvisar till 10 § första stycket 2 och 4, 10 a §, 13 § samt 19 § första stycket 1), liksom 1 och 10 §§ lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m.

Ett skyddsobjekt kan vara av civil eller militär natur. Av 4 och 5 §§ skyddslagen framgår vad som kan beslutas vara civila respektive militära skyddsobjekt. (I avsnitt 5.4.3 redogörs närmare för detta.)

För bevakning av ett skyddsobjekt får poliser eller skyddsvakter anlitas. Militära skyddsvakter godkänns av Försvarsmakten och civila skyddsvakter godkänns av länsstyrelsen. De flesta skyddsvakter är anställda av bevakningsföretag men det förekommer också att skyddsobjekt själva anställer skyddsvakter. Enligt uppgift från Länsstyrelsen i Stockholm finns totalt omkring 3 000 godkända skyddsvakter, varav omkring 300 är anställda direkt av det skyddsobjekt de ska bevaka.

Skyddsvakter har i sin tjänsteutövning långtgående befogenheter. Den som bevakar ett skyddsobjekt får, om det behövs för att bevakningsuppgiften ska kunna fullgöras eller för att söka efter föremål som kan tas i beslag, besluta om kroppsvisitation och undersökning av fordon, fartyg och luftfartyg. Under vissa förutsättningar får en skyddsvakt också avvisa eller tillfälligt omhänderta en person inom eller invid skyddsobjektet. En skyddsvakt har dessutom inom skyddsobjektet och i dess närhet samma befogenhet som en polisman att gripa den som det finns skäl att anhålla för spioneri, sabotage, terroristbrott, grovt rån eller förberedelse till sådant brott samt att ta i beslag föremål som personen för med sig. Detta gäller också om den misstänkte är på flykt från skyddsobjektet. Ett tillfälligt omhändertagande, gripande eller beslag som en skyddsvakt har gjort ska genast anmälas till en polisman. (Se 11-13 §§ skyddslagen.) Skyddsvakter har samma rätt som ordningsvakter att tillgripa våld vid verkställandet av ett frihetsberövande samt vid avvisande och avlägsnande liksom att företa en provisorisk skyddsvisitation.³²

Av Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om skyddsvakter (5 kap. 9 och 10 §§ PMFS 2017:9, FAP 694-1) framgår att en skyddsvakt, efter särskilt medgivande av länsstyrelsen, får utrustas med OC-spray och skjutvapen. Som huvudregel får en skyddsvakt endast bära och använda samma typ av vapen som väktare och ordningsvakter. Efter särskilt beslut av Polismyndigheten får dock förstärkningsvapen av annan typ och kaliber

³² Se 10 § första stycket 2 och 4, 19 § första stycket 1 samt 29 § polislagen.

användas. Sådant beslut kan fattas, om Polismyndigheten har bedömt att ett skyddsobjekt är särskilt känsligt för rikets säkerhet och att en konkret hotbild föreligger på en sådan nivå att förstärkt vapenkapacitet är nödvändig.

5.2.3 Bevakningsföretags innehav och utlåning av skjutvapen

Auktoriserade bevakningsföretag kan, enligt 2 kap. 3 § 4 vapenlagen, meddelas tillstånd att inneha skjutvapen för utlåning till väktare som har meddelats tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen.

Vapenlagens regler om förvaring av skjutvapen och ammunition gäller även för auktoriserade bevakningsföretag. Företagens brott mot de allmänna förvaringsbestämmelserna i 5 kap. 1–3 §§ vapenlagen är kriminaliserade i 9 kap. 2 § c). Därutöver gäller vad som i Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd föreskrivs om förvaring av polisens enhandsvapen och ammunition (se avsnitt 6 i bilaga 12 till PMFS 2017:10, FAP 573-1, som hänvisar till Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om polisens och andra statliga myndigheters förvaring och transport av skjutvapen och ammunition [RPSFS 2005:9, FAP 943-1]).

I 17 kap. 1 § vapenförordningen anges att föreståndare för bevakningsföretag ska utöva kontroll över företagets innehav av skjutvapen och ammunition samt över att dessa förvaras riktigt. I Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om bevakningsföretag och bevakningspersonal anges också att det vid ett bevaknings- och utbildningsföretag som har tillstånd att inneha skjutvapen ska finnas en utsedd befattningshavare som är vapenansvarig och har till uppgift att se till att de bestämmelser som tar sikte på företagets skjutvapen efterlevs avseende i företaget anställda väktare och annan bevakningspersonal. Vidare anges att ansvaret åvilar företagets föreståndare, om det inte finns någon utsedd vapenansvarig. (Se avsnitt 5 i bilaga 12 till PMFS 2017:10, FAP 573-1.)

I 3 kap. 7 § vapenlagen regleras förutsättningarna för att utlåning från ett auktoriserat bevakningsföretag ska få ske. Där anges att ett sådant företag, i samband med bevakningsuppdrag som kräver bevapning, får låna ut skjutvapen till företagets väktare. Utlåning får dock endast ske till den som har meddelats särskilt

tillstånd att som lån inneha skjutvapen för sådant ändamål, dvs. skyddsändamål. I Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen (6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3) används begreppet *lånelicens* för ett sådant tillstånd. En förutsättning för att en väktare ska meddelas lånelicens är enligt föreskrifterna att dennes anställning styrks med ett anställningsbevis, att skjutskickligheten styrks med ett utbildningsbevis samt att företaget företer ett uppdragsavtal eller beslut av Polismyndigheten som medger bärande av skjutvapen. Vidare föreskrivs att det i tillståndsbeviset bör anges bevakningsföretagets namn, att ändamålet med innehavet är skydd och att skjutvapnet endast får bäras under sådant bevakningsarbete som åberopas vid ansökan. Tillståndet bör enligt föreskrifterna tidsbegränsas till giltighetstiden för uppdragsavtalet eller anställningstiden.

Av Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om bevakningsföretag (avsnitt 5 i bilaga 12 till RPSFS 2017:10, FAP 573-1) framgår att bevakningsföretag som lånat ut vapen till väktare eller annan bevakningspersonal har en skyldighet att tillse att dessa varje år får föreskriven fortbildning i handhavande av skjutvapen som avslutas med kompetensprov för skjutvapnet samt regelbundna tillfällen till träning i vapenhantering. Vidare ska bevakningsföretaget, enligt föreskrifterna, varje år lämna en skriftlig dokumentation till tillsynsmyndigheten över de väktare och annan bevakningspersonal som företaget lånar ut vapen till, när dessa genomgått senaste fortbildning med godkänt kompetensprov och vem som varit instruktör.

För auktoriserade bevakningsföretag finns ingen möjlighet att få tillstånd att inneha skjutvapen. Av Polismyndighetens allmänna råd om vapenlagstiftningen (6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3) framgår emellertid att föreståndaren i ett sådant företag kan meddelas tillstånd att inneha vapen för s.k. udda ändamål för att företaget ska kunna utföra utbildning av väktare i handhavandet av skjutvapen.

5.3 Synpunkter från Polismyndigheten och bevakningsbranschen

Möjligheten till utlåning enligt bestämmelserna i vapenlagen är enligt ordalydelsen begränsad till *våktare*. Det finns inte några motsvarande bestämmelser som uttryckligen medger utlåning till ordningsvakter eller skyddsvakter.

Polismyndigheten har i skrivelse till regeringen i februari 2017 hemställt att möjligheten för bevakningsföretag att inneha skjutvapen för utlåning bör utvidgas till att även omfatta utlåning till skyddsvakter.³³ I skrivelsen har Polismyndigheten också anfört att det bör övervägas att införa en möjlighet för ägare till skyddsobjekt att inneha skjutvapen för utlåning till skyddsvakter som är direkt anställda av skyddsobjektet.

Vid möten som hållits med Polismyndigheten respektive representanter för bevakningsbranschen har det framförts att bevakningsföretagens behov av att kunna låna ut skjutvapen gäller även i förhållande till anställda ordningsvakter.

Från bevakningsbranschen har också framställts önskemål om att bevakningsföretag ska kunna meddelas tillstånd att inneha skjutvapen som är avsedda endast för utlåning i samband med utbildning och övning i vapenhantering. Det har vidare anförts att även auktoriserade utbildningsföretag har behov av att inneha skjutvapen för utlåning i samband med utbildning och fortbildning.

Därutöver har från bevakningsbranschen framförts att undantaget från krav på tillstånd för innehav av start- eller signalvapen (2 kap. 2 § andra stycket vapenförordningen) bör utvidgas till att omfatta även bevakningsföretag.

³³ Detsamma framfördes under 2013 av dåvarande Rikspolisstyrelsen i ett yttrande över bl.a. betänkandet Skärpningar i vapenlagstiftningen, SOU 2013:7.

5.4 Överväganden och förslag

5.4.1 Utlåning av skjutvapen till bevakningspersonal med lånelicens

Tillämpningen av lånelicenser

Bevakningsföretag kan ha såväl väktare som ordningsvakter och skyddsvakter anställda för att utföra bevakning av olika slag. Som framgått ovan får ordningsvakter och väktare endast i undantagsfall utrustas med skjutvapen. Enligt uppgift från bevakningsbranschen förekommer det också sällan att så sker. Skyddsvakter är däremot regelmässigt beväpnade.

Bestämmelserna i 2 kap. 3 § och 3 kap. 7 § vapenlagen, som reglerar bevakningsföretagens möjlighet att inneha vapen för utlåning, omfattar enligt ordalydelsen endast utlåning till *väktare* som har meddelats lånelicens. Från Polismyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län och bevakningsbranschen har det dock upplysts att bestämmelsen i praktiken har getts en vidare innebörd. Det är således redan i dag vanligt förekommande att skyddsvakter, och i viss utsträckning även ordningsvakter, meddelas s.k. lånelicenser för skyddsändamål.

Det kan också noteras att Polismyndighetens föreskrifter om bevakningsföretagens skyldighet att erbjuda fortbildning och träning, samt lämna dokumentation till tillsynsmyndigheten, avser *väktare och annan bevakningspersonal* som företaget lånat ut vapen till (se avsnitt 5 i bilaga 12 till PMFS 2017:10, FAP 573-1).

Möjligheten att bevilja lånelicenser till bevakningsföretagens personal utvidgas

Bestämmelserna om lånelicenser infördes i 1973 års vapenlag. I förarbetena anfördes att det dåvarande systemet med personliga licenser knutna till bestämda vapen innebar dels stora praktiska svårigheter för bevakningsföretagen, dels att företagens behov av vapen riskerade att öka. I sammanhanget talades endast om *väktare*. (Se prop. 1977/78:158 s. 13 ff.) Bestämmelserna överfördes sedan i huvudsak oförändrade till nuvarande vapenlag. I förarbetena till den nya vapenlagen kommenterades inte vilka kategorier av be-

vakningspersonal som avsågs med begreppet väktare (jfr prop. 1995/96:52 s. 75 och 79).

Begreppet *väktare* är inte definierat i lag eller förordning. I Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om bevakningsföretag och bevakningsbolag (1 kap. 3 § PMFS 2017:10, FAP 573-1) anges att med väktare ska i dessa föreskrifter förstås en person som är behörig att utföra bevakning i ett auktoriserat bevakningsföretag för annans räkning, dock inte den som är ordningsvakt eller annan som utför bevakning som avses i 1 kap. 1 § andra stycket. Genom hänvisningen till 1 kap. 1 § andra stycket utesluts från definitionen personer som utför bevakning med stöd av förordnande eller särskilt godkännande som myndighet meddelat, bl.a. skyddsvakter.³⁴

Det har från såväl Polismyndigheten och Länsstyrelsen i Stockholm som bevakningsbranschen hävdats att bestämmelserna om lånelicenser i vapenlagen är avsedda att omfatta en vidare krets av bevakningspersonal. Det har påtalats att bestämmelserna om lånelicenser och uttalandena i förarbetena måste ses mot bakgrund av regleringen vid lagens tillkomst. Vid den tiden var all bevakningspersonal i grunden väktare. Därutöver kunde den enskilde ha en funktion som ordningsvakt eller skyddsvakt. Möjligheten att ha två eller flera funktioner avskaffades genom ändringar i Polismyndighetens föreskrifter år 2006. Först därefter har skilda föreskrifter och allmänna råd tagits fram för de olika kategorierna av bevakningspersonal.

Även om syftet med vapenlagens bestämmelser således torde ha varit att utlåning mot lånelicens skulle kunna ske till all anställd bevakningspersonal framstår innebörden av bestämmelsen i dag som oklar eftersom begreppet *väktare* har fått en snävare betydelse i Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om bevakningsföretag och bevakningsbolag. För det fall utlåning ska kunna ske till annan bevakningspersonal än den som enligt föreskrifterna definieras som väktare bör bestämmelserna i vapenlagen således förtydligas.

³⁴ Från definitionen utesluts även personer som förordnats av Polismyndigheten att utföra kontroller enligt lagen (2004:1100) om luftfartsskydd, lagen (2004:487) om sjöfartsskydd och lagen (2006:1209) om hamnskydd samt naturvårdsvakter, jakttillsynsmän och fisketillsynsmän (jfr den inte uttömmande uppräkningsen i 1 kap. 1 § andra stycket PMFS 2017:10, FAP 573-1).

Det är uppenbart att tillämpningen av lånelicenser har stora fördelar för bevakningsföretagen. Lånelicenser är i regel inte begränsade till ett visst specifikt vapen utan medför rätt att som lån inneha något av de skjutvapen som bevakningsföretaget har innehavstillstånd för, eller en viss typ av dessa vapen. Det innebär att färre vapen behöver tilldelas för bevakningen av ett visst objekt jämfört med vad som hade krävts om personliga tillstånd, kopplade till specifika vapen, hade använts. Även från allmän synpunkt är ett sådant system att föredra eftersom det medför dels att färre vapen är i omlopp i samhället, dels att tilldelade vapnen förvaras hos bevakningsföretaget och inte behöver transporteras mellan hemmet och arbetsplatsen av den anställda bevakningspersonalen.

För ett bevakningsföretag torde behovet av att kunna använda lånelicenser vara störst i förhållande till skyddsvakter eftersom ordningsvakter och väktare endast i undantagsfall är beväpnade. Fördelarna med att kunna använda lånelicenser gör sig emellertid i det enskilda fallet gällande i samma utsträckning oavsett om den som ska beväpnas är skyddsvakt, ordningsvakt eller väktare. Bestämmelserna om utlåning i 2 kap. 3 § 4 och 3 kap. 7 § vapenlagen bör således utvidgas så att alla tre yrkeskategorierna omfattas.

Polismyndighetens allmänna råd om lånelicenser bör förtydligas så att det framgår att de också gäller i förhållande ordningsvakter och skyddsvakter (6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3). Därutöver bör vad som i Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om bevakningsföretag och bevakningspersonal sägs om bevakningsföretags utlåning till väktare utvidgas till att uttryckligen även omfatta utlåning till skyddsvakter och ordningsvakter (se avsnitt 5.1 och avsnitt 6 i bilaga 12 till PMFS 2017:10, FAP 573-1).

5.4.2 Utlåning av vapen för utbildning och träning

Utbildning m.m. för bevakningspersonal

För de olika kategorierna av bevakningspersonal gäller olika krav på grundutbildning och fortbildning. Väktare och skyddsvakter utbildas av branschen medan det som huvudregel är polisen som utbildar ordningsvakter. Den som redan har väktarutbildning eller skyddsvaktsutbildning kan emellertid hos utbildningsföretagen genomgå en förkortad utbildning till ordningsvakt. Polismyndig-

heten har också beviljat fyra auktoriserade utbildningsföretag tillstånd att bedriva grundutbildning för blivande ordningsvakter.³⁵ Fortbildning för ordningsvakter genomförs däremot endast av Polismyndigheten.

För att en väktare, ordningsvakt eller skyddsvakt ska få utrustas med skjutvapen krävs att denne genomgått föreskriven utbildning i handhavande av skjutvapen samt årligen avlägger kompetensprov med godkänt resultat för skjutvapnet. Fortbildning och kompetensskjutning får genomföras i ett bevakningsföretags regi eller motsvarande, om den leds av en person med behörighet att vara instruktör i utbildningsföretag avseende handhavande av skjutvapen för den aktuella yrkeskategorin. Det föreskrivs också att den som utrustas med skjutvapen ska ges regelbundna tillfällen till träning i vapenhantering. För skyddsvakt anges också att utbildning i hantering av förstärkningsvapen ska ske i samråd med Polismyndigheten. (Se beträffande väktare 9 kap. 8 § samt bilaga 11 och 12 till PMFS 2017:10, FAP 573-1, beträffande ordningsvakter 9 kap. 6 och 8 §§ PMFS 2017:12, FAP 670-1 samt beträffande skyddsvakter 5 kap. 9 § och bilaga 4 till PMFS 2017:9, FAP 694-1.)

Bevakningsföretag

Bestämmelsen i 2 kap. 3 § 4 vapenlagen begränsar möjligheten för bevakningsföretag att beviljas tillstånd att inneha vapen till sådana vapen som ska användas för utlåning till väktare med lånelicens. De innehavstillstånd som meddelas bevakningsföretag avser således ändamålet skydd. Av 3 kap. 3 § vapenförordningen framgår att vapen som innehas för skyddsändamål normalt även får användas till övning eller tävling. Från bevakningsföretagen har emellertid framförts att företagen också har behov av att för utbildnings- och träningsändamål inneha andra vapen än de som används i bevakningstjänst. Som exempel har nämnts s.k. FX-vapen – en typ av krutdrivna luftvapen som kan användas för att avfyra färgampuller. Vid hundträning används också start- och signalvapen.

³⁵ De utbildningsföretag som har sådant tillstånd är Cibeka, BYA Väktarskola, Väktarskolan AB och AN Nikkinen Konsult AB. Tillståndet gäller till november 2020.

Enligt 2 kap. 5 a § vapenförordningen får tillstånd till innehav av skjutvapen för skjutning för annat ändamål än jakt, målskytte, skydd eller avlivning av fällfångade djur meddelas, om det finns synnerliga skäl. Tillstånd för sådana s.k. udda ändamål bör enligt förarbetena endast beviljas undantagsvis, när ändamålet framstår som klart legitimt och det saknas godtagbara alternativ till att använda skjutvapen (se prop. 1999/2000:27 s. 42 f.). Polismyndigheten har utfärdat allmänna råd om vad som kan avses med udda ändamål. Som ett exempel anges att vapen innehas för att lånas ut för förevisning och skytte i samband med utbildning för jägarexamen. Av råden framgår också att i auktoriserade utbildningsföretag som bedriver utbildning för väktare i handhavande av skjutvapen bör föreståndaren kunna beviljas tillstånd att inneha skjutvapen för utbildningsändamål som ett s.k. udda ändamål. (Se 2 och 6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3.)

De auktoriserade bevakningsföretagens behov av vapen i utbildnings- och tränings-sammanhang är legitimt då det saknas godtagbara alternativ till att använda skjutvapen. Inom ramen för s.k. udda ändamål bör tillstånd därför även kunna beviljas för vapen som ska innehas för att lånas ut i sådana sammanhang. Bestämmelsen i 2 kap. 3 § 4 vapenlagen bör därför ändras så att det uttryckligen framgår att tillstånd även får meddelas för vapen som ska användas för utbildning eller träning i handhavande av vapen.

Polismyndighetens allmänna råd om udda ändamål bör också uppdateras i enlighet med detta.

Utbildningsföretag

Auktoriserade utbildningsföretag kan enligt nuvarande reglering inte beviljas tillstånd att inneha skjutvapen. För att föreskriven utbildning eller fortbildning i handhavande av skjutvapen ska kunna bedrivas förekommer därför regelmässigt att föreståndaren i företaget meddelas tillstånd att inneha vapen. Som angetts ovan har också i Polismyndighetens allmänna råd om vapenlagstiftningen uttryckligen angetts att sådana tillstånd kan meddelas för s.k. udda ändamål (6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3).

Från bevakningsbranschen har upplyst att regleringen innebär stora olägenheter eftersom den medför att en föreståndare kan

behöva inneha ett stort antal vapen som enligt gällande lagstiftning ska förvaras i dennes hem. Det är förenat med stora säkerhetsrisker, såväl för den enskilde föreståndaren som från allmän synpunkt. Starka skäl talar således för att införa en möjlighet för de auktoriserade utbildningsföretagen att få tillstånd att inneha skjutvapen som tillfälligt ska lånas ut till personer som genomgår föreskriven utbildning för bevakningspersonal i handhavande av skjutvapen. Detta bör uttryckligen anges i 2 kap. 3 § 4 vapenlagen. Också sådana tillstånd bör kunna meddelas inom ramen för s.k. udda ändamål.³⁶

I 5 kap. vapenlagen finns bestämmelser om förvaring och transport av skjutvapen och ammunition. I kapitlet regleras också medförande av skjutvapen på allmän plats. Bestämmelserna gäller generellt för innehavare av skjutvapen och ammunition och kommer således bli tillämpliga även avseende auktoriserade utbildningsföretags innehav.

I 16 § lagen om bevakningsföretag bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om auktorisation och godkännande och om villkor för de verksamheter som omfattas av lagen. I 28 § förordningen om bevakningsföretag m.m. har regeringen vidaredelegerat föreskrifträtten till Polismyndigheten. Myndighetens nuvarande föreskrifter och allmänna råd om bevakningsföretag och bevakningspersonal omfattar även utbildningsföretagen (se avsnitt 6 i bilaga 12 till PMFS 2017:10, FAP 573-1, som har rubriken Förvaring av bevaknings- och utbildningsföretags skjutvapen och ammunition). Redan nu gällande delegationsbestämmelser ger således Polismyndigheten utrymme att meddela de ytterligare föreskrifter om förvaring av skjutvapen och ammunition med avseende på bevaknings- och utbildningsföretag som kan vara påkallade.

I 17 kap. 1 § vapenförordningen anges att föreståndaren för ett bevakningsföretag ska utöva kontroll över företagets innehav av skjutvapen och ammunition samt över att de förvaras riktigt. Detsamma bör gälla för föreståndaren i ett utbildningsföretag. Det

³⁶ I promemorian *Vissa frågor om vapenlagen* (Ds 2010:6) har vissa ändringar i 2 kap. 3 § vapenlagen föreslagits. Det har bl.a. föreslagits att tillstånd att inneha skjutvapen ska få meddelas utbildningsanstalter som behöver skjutvapen för sin utbildning, vilket även innefattar auktoriserade bevakningsföretag (se s. 109 ff. och 153 f.). Förslaget har ännu inte lett till lagstiftning.

bör också ställas krav på att föreståndaren ska godkännas av länsstyrelsen med avseende på laglydnad, medborgerlig pålitlighet samt lämplighet i övrigt, på samma sätt som gäller för föreståndaren för ett bevakningsföretag. Liksom för bevakningsföretagen bör kravet på godkännande även omfatta ledamöter och suppleanter i utbildningsföretagets styrelse.³⁷ (Se 4 § lagen om bevakningsföretag.)

När det gäller auktoriserade bevakningsföretag ställs därutöver krav på godkännande av all personal hos företaget. Kravet har införts främst på grund av att det hos sådana företag förvaras från säkerhetssynpunkt känslig information och föremål av stor betydelse för kundernas säkerhetsskydd, t.ex. nycklar, koder, kartskisser och bevakningsplaner (jfr prop. 1974:39 s. 21). Sådan information är inte tillgänglig i ett utbildningsföretag. Det framstår mot den bakgrunden inte som påkallat att införa motsvarande krav på godkännande av all personal hos ett auktoriserat utbildningsföretag.

Ett godkännande av föreståndaren för verksamheten i ett auktoriserat utbildningsföretag, liksom ett godkännande av en ledamot eller suppleant i utbildningsföretagets styrelse bör kunna återkallas på samma grunder som gäller för godkännanden av motsvarande personer i auktoriserade bevakningsföretag. (Se 13 a § lagen om bevakningsföretag.)

Vidare bör de bestämmelser i förordningen om bevakningsföretag m.m. som rör godkännande och återkallelse av godkännande av föreståndare, styrelseledamöter och styrelsesuppleanter i bevakningsföretag på motsvarande sätt gälla i fråga auktoriserade utbildningsföretag. Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om vad kraven på godkännande innebär och vad prövningen ska grunda sig på (4 kap. PMFS 2017:10, FAP 573-1) behöver också uppdateras i enlighet med detta.

Vidare bör Polismyndighetens föreskrifter som anger att det ska finnas en utsedd befattningshavare som är vapenansvarig förtydligas så att det klart framgår att detta även gäller i auktoriserade utbild-

³⁷ EU-domstolen har i en dom den 4 september 2014 i mål nr C-474/12 uttalat sig om betydelsen av EU:s regler om fri rörlighet för arbetstagare när det gäller godkännande av t.ex. styrelseledamöter som är medborgare i ett annat EU-land.

ningsföretag som inte också är bevakningsföretag (se avsnitt 5 i bilaga 12 till PMFS 2017:10, FAP 573-1.)

Brott mot de allmänna förvaringsbestämmelserna i vapenlagen som begås inom auktoriserade utbildningsföretag bör kriminaliseras i samma utsträckning som gäller för auktoriserade bevakningsföretag (se 9 kap. 2 § c).

Av 2 kap. 1 § d) vapenlagen följer att tillstånd krävs för att föra in skjutvapen och ammunition i Sverige. Från kravet föreskrivs undantag i 13 §. I 13 § a) anges att enskilda får föra in de skjutvapen och den ammunition som de i Sverige har rätt att inneha för personligt bruk. Vidare anges att detta också gäller sådana samman slutningar, huvudmän för museer och bevakningsföretag som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. Utbildningsföretag som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen bör på motsvarande sätt undantas från kravet på införseltillstånd.

Undantag från kravet på lånetillstånd

De överväganden som gjorts här föranleder också ändringar i bestämmelserna om utlåning av skjutvapen i 3 kap. vapenlagen.

Av 1 § första stycket framgår att den som äger ett skjutvapen som huvudregel inte får låna ut vapnet till någon annan än den som har tillstånd att inneha vapen av samma slag. Undantaget i 7 §, som avser bevakningsföretags utlåning till väktare, har behandlats i det föregående (se avsnitt 5.4.1). I 1 a § föreskrivs även undantag från huvudregeln såvitt avser utlåning vid enstaka tillfällen. Enligt paragrafens första stycke får skjutvapen lånas ut vid enstaka tillfällen, om utlåningen sker för samma ändamål som utlånarens tillstånd avser, utlåningen avser en tid om högst två veckor och låntagaren har tillstånd enligt 9 § att låna skjutvapen. I andra stycket anges att utlåning får ske trots att låntagaren inte har tillstånd att låna skjutvapen, bl.a. vid s.k. uppsiktsutlåning. Med uppsiktsutlåning avses att vapnet innehas och används under långivarens uppsikt, under uppsikt av någon annan person som har godkänts av Polismyndigheten att närvara vid provskjutning³⁸ eller under uppsikt av en

³⁸ Utlåning under uppsikt av någon som har godkänts av Polismyndigheten att närvara vid provskjutning avser endast vapenhandlars utlåning enligt 6 § (se 3 kap. 6 § vapenlagen jämförd med 5 kap. 12 § vapenförordningen).

sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, s.k. organisationskontrollerad utlåning.

Med organisationskontrollerad utlåning avses att vapnet används vid en övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. Det är alltså övningen eller tävlingen som ska äga rum under uppsikt, inte nödvändigtvis vapenanvändningen i sig (se Landgren och Åberg, vapenlagen [1 februari 2015, Zeteo], den inledande kommentaren till 3 kap.)

På motsvarande sätt bör undantag för kravet på lånetillstånd göras när ett bevakningsföretag eller utbildningsföretag lånar ut skjutvapen i samband med utbildning eller träning i vapenhantering, förutsatt att aktiviteten äger rum under uppsikt av bevaknings- eller utbildningsföretaget. Bestämmelsen i 3 kap. 1 a § andra stycket 2 bör således kompletteras med ett undantag för det fall vapnet innehas och används under uppsikt av ett sådant auktoriserat bevaknings- eller utbildningsföretag som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

Eftersom de skjutvapen som används inom bevakningstjänsten normalt är enhandsvapen måste också bestämmelsen i 3 kap. 4 §, som innebär en särskild begränsning för utlåning av enhandsvapen och helautomatiska vapen, ändras. Om låntagaren inte har eget tillstånd att inneha ett vapen av motsvarande typ och lånet inte avser ett start- eller signalvapen, får utlåning av enhandsvapen och helautomatiska vapen ske endast för användning under långgivarens uppsikt eller för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. Det bör i bestämmelsen anges att utlåning av enhandsvapen och helautomatiska vapen också tillåts för utbildning, fortbildning eller träning som äger rum under uppsikt av ett auktoriserat bevaknings- eller utbildningsföretag.

Slutligen ställs, enligt 3 kap. 5 § första stycket, krav på att låntagaren uppfyller samma krav avseende skytteprov, utbildning eller lämplighet som gäller för att inneha vapnet. (Dessa krav varierar beroende på vapentyp och ändamål och anges i 2 kap. 3 och 4 §§ vapenförordningen.) I andra stycket anges att undantag från kravet enligt första stycket görs för situationer där vapnet ska användas enbart för provskjutning, övning eller tävling på skjutbana eller vid jakt under långgivarens uppsikt. Det bör på motsvar-

ande sätt anges att undantag görs också då utlåningen sker i samband med utbildning eller träning inom ett auktoriserat bevaknings- eller utbildningsföretag.

5.4.3 Skyddsobjekt

Från Polismyndigheten har framförts att det finns ett behov av att även möjliggöra utlåning av skjutvapen till skyddsvakter som är anställda direkt av ägaren till det skyddsobjekt som de ska bevaka. Således bör, enligt Polismyndigheten, den som t.ex. äger, disponerar eller ansvarar för fastighet som utgör skyddsobjekt, t.ex. ett kärnkraftverk, kunna meddelas tillstånd att inneha vapen för utlåning till av ägaren anställda skyddsvakter.

Enligt uppgift från Länsstyrelsen i Stockholm finns omkring 300 skyddsvakter som är anställda direkt av ett skyddsobjekt, medan omkring 3 000 skyddsvakter är anställda av bevakningsföretag.

I 4 § skyddslagen anges vilka byggnader, andra anläggningar och områden som kan beslutas vara civila skyddsobjekt. Dit hör statschefens, tronföljarens och statsministerns bostäder, byggnader, andra anläggningar och områden som staten har äganderätt eller nyttjanderätt till och som disponeras av riksdagen eller riksdagsförvaltningen samt ett antal byggnader och anläggningar som används av staten och kommunerna för specifika ändamål. Till byggnader och anläggningar som kan beslutas vara militära skyddsobjekt hör, enligt 5 §, sådana som ägs eller nyttjas av försvarets myndigheter men även områden där Försvarsmakten bedriver övningar m.m. eller sätts in för att hindra kränkning av territoriet eller möta väpnat angrepp mot Sverige. Det kan också vara vattenområden av särskild betydelse för det militära försvaret. I krig eller krigsfara kan också andra byggnader, anläggningar och områden beslutas vara skyddsobjekt.

För att kunna överväga om samma regler ska gälla för utlåning av vapen till skyddsvakter som är anställda direkt av skyddsobjektets ägare som gäller för bevakningsföretag krävs en omfattande kartläggning av bl.a. vilka skyddsobjekt som är aktuella liksom av ägarförhållandena. Det måste också utredas vilka krav som bör ställas i olika avseenden, exempelvis beträffande organisation och verksamhet, samt övervägas om krav på auktorisation och tillsyn

bör införas även avseende sådana skyddsobjekt. Uppgiften, som framstår som befogad men inte ingår i utredningsuppdraget, är omfattande och ryms inte inom den tid som står till förfogande för uppdragets slutförande. Om frågan bedöms som angelägen får den behandlas i ett annat sammanhang.

5.4.4 Start- och signalvapen

Inom de auktoriserade bevakningsföretagen används i dag startvapen i viss utsträckning vid föreskriven hundutbildning och träning av hundar. Enligt nuvarande reglering undantas bl.a. Svenska Brukshundklubben och Svenska Kennelklubben och klubbar som är anslutna till dessa organisationer från kravet på tillstånd för sådana vapen (2 kap. 2 § andra stycket vapenförordningen). Det saknas enligt bevakningsbranschen anledning att inte låta de auktoriserade bevakningsföretagen omfattas av samma undantag.

Det torde med fog kunna ifrågasättas varför brukshunds- och kennelklubbars innehav av start- och signalvapen i tillståndshänseende behandlas på ett annat sätt än auktoriserade bevakningsföretags innehav av sådana vapen. Att utvidga undantaget från kravet på tillstånd för start- och signalvapen kräver emellertid grundliga överväganden, inte minst mot bakgrund av det växande problemet med illegal konvertering av startvapen till skarpa vapen.³⁹

Att se över omfattningen av kravet på tillstånd för start- och signalvapen ingår inte i utredningsuppdraget. Uppgiften ryms inte heller inom den tid som står till förfogande för uppdragets slutförande. Även den frågan får därför, om den bedöms som angelägen, behandlas i ett annat sammanhang.

³⁹Antalet beslagtagna ombyggda start-/gasvapen uppgick för år 2015 till 47 och för år 2016 till 52. Under år 2017 beslagtogs 161 sådana vapen. (Se Polismyndighetens rapport *Insatser mot illegala vapen och explosiva varor i landet* (Ju2015/09349/PO) s.22.)

6 Utökning av vapenhandlares uppgifter

Bedömning: Att överföra tillståndsprövning i vapenärenden till vapenhandlare bedöms inte kunna ske med bibehållen rätts-säkerhet. För att effektivisera tillståndsprövningen och förkorta handläggningstiderna i tillståndsärenden bör i stället Polis-myndighetens tillståndsprövning i okomplicerade vapenärenden kunna automatiseras. Handlaren skulle då elektroniskt kunna anmäla ett tilltänkt köp till polisen, som har att göra en auto-matiserad prövning av ärendet och inom viss kortare tid – exempelvis några dagar – utfärda ett automatiserat tillståndsbe-slut eller meddela vapenhandlaren att det finns hinder mot att bevilja ansökan. Ges tillstånd kan handlaren därefter lämna ut vapnet till köparen.

6.1 Uppdraget

Polismyndigheten är i dag ensam tillståndsmyndighet i vapenären-den. Många tillståndsärenden är tämligen okomplicerade och hand-läggnigen av dem relativt schablonartad. I uppdraget ingår att analysera för- och nackdelar med att utöka vapenhandlares upp-gifter i mer okomplicerade tillståndsärenden och att ta ställning till om en sådan utökning bör göras och vad som i så fall ska omfattas av denna utökning. Analysen ska göras med utgångspunkten att en sådan förändring endast ska ske om rätts-säkerheten kan behållas och förändringen kan förväntas leda till ökad effektivitet.

6.2 Gällande rätt

6.2.1 Tillståndsprövning och kontroll under tillståndstiden

Tillståndsplikt och registrering

Tillstånd enligt vapenlagen krävs för att få inneha skjutvapen eller ammunition, driva handel med skjutvapen, yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn eller föra in skjutvapen eller ammunition till Sverige (2 kap. 1 § vapenlagen). Vapenlagens och vapenförordningens bestämmelser om skjutvapen gäller också slutstycken, ljuddämpare⁴⁰, eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor och mantlar till skjutvapen (1 kap. 3 § f) vapenlagen och 1 kap. 1 § vapenförordningen). Polismyndigheten är tillståndsmyndighet för alla sådana ärenden.

Enligt bestämmelser i 1 a kap. vapenlagen ska Polismyndigheten med hjälp av automatiserad behandling föra fyra separata register; vapeninnehavarregistret, vapenregistret, vapenhandlarregistret⁴¹ och registret över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller målskytte. Vapenregistren ska ha till ändamål att underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt lagen och att ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller för att utreda eller beivra brott med anknytning till skjutvapen.

Vapeninnehavarregistret innehåller uppgifter om personer och organisationer som har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition eller tillstånd att låna skjutvapen. Registret innehåller också uppgifter om personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden. I *vapenregistret* registreras uppgifter om sådana skjutvapen och tillståndspliktiga vapendelar som jämföras

⁴⁰ I den första delen av uppdraget, som redovisats i promemorian *Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv*, har föreslagits att ljuddämpare inte längre ska jämföras med skjutvapen enligt 1 kap. 3 § f) vapenlagen. Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning ska, enligt förslaget, utan särskilt tillstånd få inneha ljuddämpare som passar till vapnet. I övriga fall ska särskilt tillstånd att inneha ljuddämpare meddelas under samma förutsättningar som enligt nuvarande lagstiftning gäller för ammunitionstillstånd (se Ds 2018:1 s. 210 ff.).

⁴¹ I den första delen av uppdraget har föreslagits att det ska krävas tillstånd enligt vapenlagen för att bedriva mäklarverksamhet med skjutvapen eller ammunition och att Polismyndigheten ska föra register även över de fysiska eller juridiska personer som beviljats tillstånd att bedriva sådan verksamhet (se Ds 2018:1 s. 117 ff.).

med skjutvapen, för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt vapenlagen. Registret innehåller även uppgifter om vapen som har upphittats eller som har anmälts stulna eller försvunna. *Vapenhandlarregistret* innehåller uppgifter om personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt vapenlagen att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för reparation eller översyn. I *registret över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller målskytte* finns uppgifter om sammanslutningar som har auktoriserats enligt vapenlagen (se 2 kap. 17 §).

Tillståndskrav, löpande kontroll och återkallelse av tillstånd

I avsnitt 3.2.1 redogörs för de generella förutsättningar som gäller för tillstånd att inneha skjutvapen.

Den som har tillstånd eller rätt att inneha ett visst vapen för skjutning får, enligt 2 kap. 8 § vapenlagen, utan särskilt tillstånd inneha ammunition till vapnet, om ammunitionen är avsedd för samma ändamål som tillståndet eller rätten till innehav av vapnet avser. Även i andra fall får tillstånd att inneha ammunition meddelas, om det skäligen kan antas att ammunitionen inte kommer att missbrukas.⁴²

Den personliga lämpligheten är i svensk vapenlagstiftning en grundläggande förutsättning för alla vapentillstånd. Enligt Polismyndighetens allmänna råd om tillstånd att inneha skjutvapen (3 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3) bör innehavartillstånd meddelas endast om sökanden har gjort sig känd som pålitlig, omdömesgill och laglydig. Den som har begått ett brott som påverkar lämpligheten att inneha skjutvapen bör enligt de allmänna råden inte meddelas tillstånd att inneha skjutvapen förrän en viss tid förflutit sedan brottet begicks. Tiden bör stå i relation till brottets svårhetsgrad. En sökande som mer generellt eller regelbundet åsidosätter lagar eller förordningar bör inte meddelas tillstånd. Enligt de allmänna råden bör också vissa kontroller göras för att bedöma sökandens skötsamhet i nykterhetshänseende. Om det finns tecken på olämplighet av medicinska skäl kan det enligt de

⁴² I den första delen av uppdraget har föreslagits att motsvarande reglering ska gälla för löstagarbara magasin, avfyrningsmekanismer och ljuddämpare (se Ds 2018:1 s. 194 ff.).

allmänna råden vara nödvändigt att låta sökanden styrka sin lämplighet genom ett läkarintyg.

Regler om återkallelse av vapentillstånd finns i 6 kap. vapenlagen. Av 1 § framgår att ett tillstånd att inneha skjutvapen ska återkallas om tillståndshavaren visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen, om tillståndshavaren utan godtagbar anledning vägrat Polismyndigheten tillträde för att kontrollera att gällande förvaringsbestämmelser följs, om förutsättningarna för tillståndet inte längre finns eller det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet. I Polismyndighetens allmänna råd (18 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3) anges att det bör krävas starkare skäl för att återkalla ett tillstånd än för att avslå en ansökan om tillstånd.

I 6 kap. 6 § vapenlagen föreskrivs att en läkare som bedömer att en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen omedelbart ska anmäla detta till Polismyndigheten. Anmälan behöver dock inte göras, om det med hänsyn till omständigheterna står klart för läkaren att patienten inte har tillstånd att inneha skjutvapen. Därutöver sker en löpande kontroll av personer som beviljats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition genom att vapeninnehavarregistret dagligen samkörs med misstankeregistret och belastningsregistret.

Hanteringen av tillståndsärenden

Ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen görs skriftligen, antingen via Polismyndighetens e-tjänst eller på en särskild blankett som tillhandahålls av Polismyndigheten.

Ansökan ska innehålla uppgift om sökandens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist eller säte samt om vapnets typ, fabrikat, modell och kaliber. En ansökan från en sammanslutning för jakt- eller målskytte ska också innehålla uppgift om den plats där vapnet ska förvaras, förvaringsutrymmets beskaffenhet och vem som är ansvarig för förvaringen samt till vilken auktoriserad sammanslutning som sammanslutningen är ansluten. Avser ansökan ett visst bestämt vapen, ska dessutom överlåtarens eller upplåtarens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist och vapnets tillverkningsnummer anges i ansökan. Om vapnet saknar uppgift om tillverkningsnummer ska annan uppgift

som tillåter identifiering anges. Vid förvärv av vapen från någon annan än en vapenhandlare, ska överlåtarens tillståndsbevis för vapnet bifogas, om beviset finns i behåll. I ansökan ska det antal och slag av skjutvapen som sökanden redan innehar anges. Ansökan ska också innehålla uppgift om ändamålet med innehavet och vilka omständigheter som sökanden åberopar till stöd för sin ansökan. (Se 2 kap. 6 § vapenförordningen.)

Vid en ansökan kontrolleras sökandens laglydighet genom slagningar i olika register, såsom misstanke- och belastningsregistret samt körkortsregistrets belastningsdel där omhändertaganden enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer finns registrerade. Kontrollen görs via sökmotorn PMF (Polisens multifrågor), som hämtar information från de olika registren. Vid förekomst i registren inhämtas ofta ytterligare information från polisens datasystem RAR (Rationell anmälningsrutin), där uppgifter som ligger till grund för brottsanmälningar registreras. Slagningar görs också i vapenregistren för att kontrollera sökandens eventuella tidigare vapeninnehav.

Utöver registerslagningarna ska Polismyndigheten göra en bedömning av om sökanden behöver vapnet för ett godtagbart ändamål. Härvid gäller olika krav beroende på vad vapnet ska användas till. Vid en ansökan om innehav av jaktvapen kontrolleras att sökanden innehar jägarexamen.⁴³ För den som har avlagt jägarexamen presumeras ett behov av ett visst antal jaktvapen föreligga. (Regleringen behandlas närmare i kap. 3.2.2.) Vid en ansökan om innehav av målskjutningsvapen kontrolleras att sökanden uppfyller de särskilda krav som ställs för den aktuella vapentypen. Sökanden måste därvid presentera ett föreningsintyg av vilket det framgår att han eller hon uppfyller kravet på aktivt medlemskap i en skytteförening och eventuella krav på särskild skjutskicklighet. (Kraven behandlas närmare i avsnitt 3.2.3.)

Vidare prövas om det vapen som ansökan avser är lämpat för det avsedda ändamålet. Vid osäkerhet angående vapen som ska användas för jakt kan yttrande från Naturvårdsverket inhämtas.

⁴³ Uppgift om vilka personer som betalat viltvårdsavgift och avlagt prov som ingår i jägarexamen finns i Naturvårdsverkets register. I ärenden om tillstånd att inneha jaktvapen ska Naturvårdsverket på begäran av Polismyndigheten lämna ut uppgifter om avlagt prov som ingår i jägarexamen. Uppgifterna får lämnas ut på medium för automatiserad behandling. (Se 52 f § jaktförordningen [1987:905].)

Hur komplicerad tillståndsprövningen är varierar stort mellan olika vapenärenden. En stor andel av ansökningarna, framförallt ansökningar som avser jaktvapen, är relativt okomplicerade och handläggs av civilanställd personal.

Om ansökan beviljas utfärdar Polismyndigheten ett bevis över tillståndet som innehåller alla de uppgifter som angetts i ansökan samt uppgifter om tidsbegränsning eller villkor som meddelats med stöd av vapenlagen (3 kap. 1 och 2 §§ vapenförordningen).

Polismyndighetens beslut som gäller fysiska personer får överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets han eller hon var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet. I övriga fall överklagas beslutet till den förvaltningsrätt inom vars domkrets beslutet fattades. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. (Se 10 kap. vapenlagen.)

6.3 Reglering av vapenhandlarverksamhet

Det krävs tillstånd enligt vapenlagen för att driva handel med skjutvapen.⁴⁴ Tillstånd krävs också för att yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn. (2 kap. 1 § första stycket b) och c) vapenlagen.)

Tillstånd att driva vapenhandel får endast meddelas den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att driva sådan verksamhet. För tillstånd krävs också att handeln ska bedrivas yrkesmässigt, vilket innebär att den ska ha viss varaktighet eller åtminstone vara inriktad på en serie affärshändelser. I fråga om juridiska personer ska prövningen, med undantag för kravet på kunskap, även omfatta de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska personen. För handel som bedrivs av juridiska personer ska det också finnas en av Polismyndigheten godkänd föreståndare och en godkänd ersättare för föreståndaren som ansvarar för verksamheten. (Se 2 kap. 10–10 b §§ vapenlagen.)

⁴⁴ Förmedling av skjutvapen där förmedlaren inte fysiskt hanterar vapnen utgör inte tillståndspliktig vapenhandel i lagens mening. I den första delen av uppdraget har emellertid föreslagits att det ska krävas tillstånd enligt vapenlagen även för att bedriva mäklarverksamhet med skjutvapen eller ammunition (se Ds 2018:1, avsnitt 4.4, s. 117 ff.).

Enligt 2 kap. 9 § vapenlagen får skjutvapen eller ammunition överlåtas endast till den som har tillstånd eller rätt att inneha vapnet eller ammunitionen. En vapenhandlare har således vid alla överlåtelser av sådan egendom en skyldighet att kontrollera att den som vill köpa egendomen har tillstånd eller rätt att inneha den. Detsamma gäller för sådana vapendelar som jämföras med skjutvapen enligt 1 kap. 3 § f).⁴⁵ Vid köp av skjutvapen ansöker köparen i de flesta fall om innehavstillstånd avseende det specifika vapen som denne vill förvärva. Säljaren får då inte lämna ut vapnet förrän ansökan har beviljats av Polismyndigheten.

Den som överlåter ett skjutvapen eller ammunition till någon som inte är berättigad att inneha egendomen kan dömas för brott mot vapenlagen (9 kap. 1 § eller 9 kap. 1 a) § respektive 9 kap. 2 § första stycket e)). En vapenhandlare riskerar i sådana situationer också att få sitt tillstånd att driva handel med skjutvapen återkallat (jfr 6 kap. 3 § första stycket c) alternativt andra stycket vapenlagen).

Vid reparation av ett skjutvapen får, utan särskilt tillstånd, en försliten eller på annat sätt oanvändbar vapendel bytas mot en ny likadan (4 kap. 2 § första stycket vapenlagen). Den som med särskilt tillstånd innehar slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor eller trummor (eller armborststommar med avfyrningsanordningar) får också utan tillstånd byta ut en sådan del mot en ny likadan. Den utbytta delen ska då lämnas för skrotning och bytet ska genast anmälas till Polismyndigheten, som därvid utfärdar ett nytt tillståndsbevis. (Se 4 kap. 2 § andra stycket vapenlagen.)

Den som driver handel med skjutvapen ska föra en särskild inköpsförteckning över förvärvade skjutvapen och en särskild försäljningsförteckning över sålda skjutvapen (5 kap. 5 och 6 §§ vapenförordningen samt Polismyndighetens allmänna råd om inköps- och försäljningsförteckningar [RPSFS 2000:30, FAP 551 4]). Polismyndigheten ska minst en gång årligen låta granska vapenhandlares inköps- och försäljningsförteckningar samt, när anledning finns till det, handlarens lager av skjutvapen (5 kap. 8 § vapenförordningen).⁴⁶

⁴⁵I den första delen av uppdraget har föreslagits att motsvarande ska gälla för ljuddämpare, löstagbara magasin och avfyrningsmekanismer (se Ds 2018:1avsnitt 4.12 och 4.13, s. 194 ff.)

⁴⁶I den första delen av uppdraget har föreslagits att vapenhandlare (och vapenmäklare) ska vara skyldiga att till Polismyndigheten direktrapportera transaktioner och överföringar

6.4 Framförda synpunkter

Svenska Jägareförbundet har i skrivelse till regeringen den 22 mars 2016 (Ju2016/02691/L4) hemställt att vissa av Polismyndighetens arbetsuppgifter i vapenärenden överförs på andra aktörer. Exempelvis bör vapenhandlare, enligt förbundet, kunna hantera byten inom jaktvapengarderoben, förutsatt att bytet sker till ett vapen av motsvarande typ. Från skytteförbunden har framförts att vapenhandlare även bör kunna anförtros att hantera byten till identiska eller liknande vapen eller vapendelar avsedda för målskytte.

Polismyndigheten har motsatt sig en överföring av tillståndsprovning till privata vapenhandlare, med hänvisning till att en sådan åtgärd skulle få mycket negativa konsekvenser från kontroll- och säkerhetssynpunkt.

6.5 Överväganden och bedömning

6.5.1 Tidigare utredningar och förslag

År 1993 tillsattes Trygghetsutredningen med uppdrag att se över rollfördelningen mellan polisen, kommunerna och de enskilda när det gällde att skapa trygghet mot brott. I utredningens delbetänkande *Trygghet mot brott i lokalsamhället* (SOU 1994:122) redovisades ett antal kommuners uppfattning i frågan om vissa tillståndsprovningar borde flyttas från polisen till kommunerna. Enligt utredningen hade ett antal glesbygdskommuner gett uttryck för att bl.a. tillstånd att inneha jaktgevär borde kunna överflyttas. I utredningens slutbetänkande *Trygghet mot brott – Rollfördelning och samverkan* (SOU 1995:146) föreslogs emellertid endast att vissa ärenden om tillstånd att disponera offentlig plats skulle läggas över på kommunerna.

År 1994 tillsattes en utredning med uppdrag att kartlägga och analysera vilka förvaltningsuppgifter innefattande myndighetsutövning som lämpligen kunde handläggas vid medborgarkontor.⁴⁷

avseende skjutvapen, varpå Polismyndigheten ska föra in uppgifterna i sina register. Rapporteringen ska kunna ske elektroniskt. (Se Ds 2018:1, avsnitt 4.5, s. 136 ff.)

⁴⁷ Med medborgarkontor avsågs kontor enligt lagen (1994:686) om försöksverksamhet med medborgarkontor, vid vilka olika kommunala tjänster samlokalisades och samorganiserades.

I utredningens betänkande *Myndighetsutövning vid medborgarkontor* (SOU 1995:61) föreslogs att ett stort antal ärenden av enklare slag som innefattar myndighetsutövning skulle få utföras vid ett medborgarkontor, bl.a. utfärdande av vissa licenser för jaktvapen. Förslaget begränsade sig till innehav som låg inom ramen för den s.k. jaktvapengarderoben och motiverades med att sådana ärenden i regel handlades av civilanställd personal och att prövningen i de allra flesta fall var av enkel beskaffenhet. Utredningen anförde att hänsyn till ordning och säkerhet vägde tungt, men att serviceinslaget var stort i sådana ärenden, särskilt i glesbygd där jakt utgör en av de dominerande fritidssysselsättningarna. Utredningen anförde vidare att tillgången till uppgifter i polisens register kunde begränsas till att motsvara enbart den information som handläggaren behöver för att kunna utföra arbetsuppgiften i fråga, dvs. information huruvida det finns hinder att bevilja ansökan eller inte. I de fall hinder föreligger skulle ansökan, enligt utredningens förslag, överföras till polisen för handläggning. Endast beslut att bevilja en ansökan skulle således kunna fattas vid ett medborgarkontor.

Utredningen om översyn av polisens arbetsuppgifter m.m. analyserade i sitt betänkande *Mot ökad koncentration – förändring av polisens arbetsuppgifter* (SOU 2001:87) vilka uppgifter som lämpade sig för att läggas över på andra aktörer. Utredningen menade att flera av de tillståndsärenden som polisen då var tillståndsmyndighet för, lämpligen borde föras över till kommunen – främst ärenden som avser ansökningar om att få utnyttja offentlig plats och att få anordna offentlig tillställning, men även ansökningar om att få bedriva hotell- och pensionatrörelse samt tillstånd att handha explosiva varor och spränglov. Beträffande tillstånd att inneha vapen anförde utredningen att det var en rådande uppfattning i samhället att ett vapentillstånd skulle föregås av en mycket noggrann lämplighetsprövning av sökanden. Vilken myndighet som bäst kunde uppfylla det kravet vägde därför enligt utredningen tungt vid en bedömning av vem som skulle vara huvudman för ärenden om vapentillstånd. Utredningen anförde att graden av restriktivitet och noggrannhet i tillståndsprövningen emellertid borde stå i relation till vapnets farlighet vid missbruk och att det, enligt utredningens uppfattning, inte var helt orimligt att diskutera huvudmannaskapet för exempelvis jaktvapen och de flesta typer av

målskyttevapen. Det påtalades att handläggningen i sådana ärenden ofta består av mer eller mindre rutinartade registerkontroller och rent administrativt arbete som i hög grad utförs av civilanställd personal. Handläggare hos kommunerna skulle enligt utredningen kunna ges tillgång till information om huruvida en enskild sökande förekom i misstanke- eller belastningsregistret och vid sådan förekomst skulle ärendet kunna föras över till polisen för prövning. Som argument emot en sådan ordning framhölls bl.a. att integritetskänsliga uppgifter i registren skulle få ytterligare spridning och att det i vissa fall, där ärendet remitteras till polisen, skulle bli två myndigheter inblandade i handläggningen, vilket skulle kunna leda till ökade handläggningstider. Utredningen stannade för att föreslå att frågan skulle utredas närmare i ett annat sammanhang.

6.5.2 Ska vapenhandlare hantera tillståndsprövningen?

Vid de möten som har hållits med jägareförbunden och skytteförbunden har framhållits att Polismyndighetens handläggningstider för vapentillstånd fortfarande är oacceptabelt långa i delar av landet. Det har framhållits att en överföring av de enklaste tillståndsprövningarna till vapenhandlarna skulle frigöra resurser hos Polismyndigheten och kunna bidra till kortare handläggningstider även i övriga tillståndsärenden.

Enligt Polismyndigheten har en rad åtgärder vidtagits för att effektivisera arbetet och förkorta handläggningstiderna i vapenärenden, bl.a. införandet av ett digitalt ansökningsförfarande och en omfördelning av ärendetyper mellan polisregioner.⁴⁸ Under vissa perioder av året (främst inför jaktsäsongerna) ökar dock handläggningstiderna i vissa delar av landet. Även från Polismyndighetens sida finns därför ett intresse av att förenkla tillståndsprövningen i vapenärenden, i den mån det kan ske utan att kontrollen över vapeninnehaven sänks.

En överflyttning av tillståndsärenden från Polismyndigheten bör enligt utredningsdirektiven endast övervägas för det fall rätts-

⁴⁸ I Polismyndighetens rapport *Polismyndighetens hantering av vapentillstånd* (Ju2017/02317/PO) beskrivs närmare vilka utvecklingsåtgärder som vidtagits sedan juli 2015 då Polismyndigheten fick i uppdrag av regeringen att bl.a. utveckla långsiktiga och hållbara rutiner för ett effektivt och rättssäkert arbete med vapentillstånd.

säkerheten kan behållas och det kan förväntas leda till ökad effektivitet. Som framgått i det föregående är den personliga lämpligheten en grundläggande förutsättning för tillstånd att inneha vapen. För att sökandens lämplighet ska kunna bedömas fordras tillgång till uppgifter i bl.a. misstankeregistret, belastningsregistret och körkortsregistret. Att ge vapenhandlare tillgång till sådana integritetskänsliga uppgifter skulle vara förenat med stor rättsosäkerhet. Vid ansökningar om innehav av ytterligare vapen har en grundläggande lämplighetsprövning av sökanden redan genomförts och sökanden är då också föremål för en löpande kontroll genom den automatiska avstämningen av vapeninnehavarregistret mot misstänke- och belastningsregistret. Prövningen avser då främst sökandens behov av vapnet och vapnets lämplighet för det avsedda ändamålet. En överflyttning av tillståndsärenden till vapenhandlarna torde därför kunna övervägas beträffande ansökningar om innehav av ytterligare vapen.

En generell invändning som kan framföras är emellertid att det, även beträffande personer som redan innehar vapen, kan finnas skäl att avslå en ansökan om ett ytterligare vapen på grund av omständigheter som avser sökandens lämplighet. Eftersom det krävs mer i olämplighetshänseende för att återkalla ett innehavstillstånd än för att avslå en ansökan om ett nytt tillstånd kan en person vara olämplig att beviljas tillstånd att inneha vapen även om Polismyndigheten vid den löpande kontrollen inte funnit anledning att återkalla dennes redan beviljade tillstånd. De omständigheter som föranleder ett avslag kan framgå av Polismyndighetens register, vilka vapenhandlarna inte bör få tillgång till.

Vidare kan frågan om sökanden har behov av det aktuella vapnet innefatta många bedömningsmoment. Att låta vapenhandlare utföra prövningen av sökandens behov bör endast övervägas för sådana situationer där bedömningen är helt okomplicerad. Så är fallet beträffande jaktvapen som ryms inom den s.k. jaktvapengarderoben. En sökande som har avlagt jägarexamen presumeras ha behov av det antal vapen som ingår i garderoben och det görs i de fallen ingen egentlig prövning av behovet. (Regleringen behandlas närmare i avsnitt 3.2.2.) Även i sådana ärenden fordras dock tillgång till vapenregistren för att kunna kontrollera sökandens tidigare vapeninnehav i förhållande till garderobens storlek. Vapenhandlarnas tillgång till information i registren skulle emellertid kunna

begränsas till att avse information om huruvida den enskilde har utrymme kvar i garderoben eller inte. För det fall vapenhandlarnas tillståndsprövning begränsas till att enbart gälla byten av vapen eller vapendelar inom vapengarderoben behöver vapenhandlarna inte få tillgång till några sådana uppgifter.

Även vid nyanskaffningar och byten av vapen inom vapengarderoben måste emellertid en bedömning av vapnets lämplighet för det avsedda ändamålet göras. Det har upplysts att det vid upprepade tillfällen har förekommit att vapenhandlare köpt in och som jaktvapen marknadsfört vapenmodeller som Polismyndigheten, vid de potentiella köparnas tillståndsansökningar, har bedömt vara olämpliga för jakt. Att lägga över bedömningen av vapnets lämplighet på vapenhandlarna framstår inte som en rättssäker ordning. Således skulle vapenhandlarnas befogenhet behöva begränsas till att gälla sådana byten inom vapengarderoben som avser vapen av motsvarande typ.

Det kan därutöver konstateras att en överföring av tillståndsprövning till vapenhandlare innebär att myndighetsutövning överförs till privata subjekt, vilket kräver särskilda överväganden. Även om det ställs stränga krav på den som vill bedriva vapenhandlarverksamhet och verksamheten står under viss kontroll av Polismyndigheten, måste risken för att en vapenhandlares beslut kan komma att påverkas av otillbörliga hänsyn, såsom affärsintressen eller vänskapsrelationer, beaktas. Det finns även en risk att enskilda vapenhandlare kan komma att utsättas för olika typer av påtryckningar vid tillståndsprövningen.

Gjorda överväganden leder sammanfattningsvis till slutsatsen att vapenhandlare inte bör anförtros att självständigt besluta i vapenärenden.

6.5.3 Effektivisering genom automatiserad ärendehandläggning

Polismyndigheten har fört fram att ett annat sätt att förenkla processerna och väsentligt förkorta handläggningstiderna i enklare tillståndsärenden är att införa ett system med automatiserad ärendehandläggning. En automatisering av myndigheters rutinmässiga beslutsfattande pågår inom flera andra områden, vilket har resul-

terat i att många beslut kan fattas inom tidsramar som tidigare inte varit möjliga.

E-delegationen, som haft i uppdrag att samordna myndigheternas it-baserade utvecklingsprojekt och skapa goda möjligheter för myndighetsövergripande samordning, har bl.a. bedömt att individuella förvaltningsbeslut får fattas automatiserat och att det inte fordras något särskilt lagstöd för att införa automatiserat beslutsfattande (se betänkandet *Automatiserade beslut – färre regler ger tydligare reglering* [SOU 2014:75]).

Vad gäller tillståndsprövning i vapenärenden skulle en tänkbar förenkling av prövningen kunna beskrivas enligt följande. I okomplicerade tillståndsärenden skulle vapenhandlaren elektroniskt kunna anmäla ett tilltänkt köp till polisen, som har att göra en automatiserad prövning av ärendet och inom viss kortare tid – exempelvis några dagar – utfärda ett automatiserat tillståndsbeslut eller meddela vapenhandlaren att det finns hinder mot att bevilja ansökan. Vapenhandlaren skulle således snabbt och enkelt få besked om huruvida han eller hon får lämna ut försålda vapen. Vid en automatiserad prövning styrs utgången av ett givet antal parametrar, som kan besvaras med ett ja eller ett nej, utan utrymme för mänskliga bedömningar. Sådan automatiserad tillståndsprövning skulle enligt Polismyndigheten kunna tillämpas i ärenden som inte förutsätter en bedömning av sökandens behov, dvs. främst i ärenden som avser jaktvapen inom vapengarderoben.

Genom en sådan automatiserad ärendehandläggning skulle handläggningstiderna i de enklaste typerna av tillståndsärenden förkortas väsentligt. Samtidigt skulle beslutsfattandet ligga kvar hos Polismyndigheten, vilket mot bakgrund av vad som lyfts fram i det föregående är att föredra framför att överföra uppgiften till enskilda vapenhandlare. Jägareförbunden har haft en positiv inställning till förslaget men påtalat att det förutsätter att Polismyndighetens system för elektronisk kommunikation utvecklas. Det kan i sammanhanget noteras att en sådan utvecklig är en förutsättning även för de förslag som lämnats i uppdragets första del och som innebär att vapenhandlare och vapenmäklare, i syfte att uppfylla

ändringsdirektivets⁴⁹ krav, ska vara skyldiga att direktrapportera sina transaktioner till Polismyndigheten (se Ds 2018:1 s. 136 ff.).

En automatiserad tillståndsprovning i enklare vapenärenden med vapenhandlares medverkan är således att förespråka.

⁴⁹ Europaparlamentet och rådets direktiv (EU) 2017/853 av den 17 maj 2017 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

7 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Bedömning: Författningsändringarna bör kunna träda i kraft den 1 juli 2019. Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

Föreslagna författningsändringar kräver endast begränsade förberedande åtgärder hos myndigheter och andra och bör därför kunna träda i kraft den 1 juli 2019.

Den föreslagna bestämmelsen om krav på godkännande av föreståndaren i ett auktoriserat utbildningsföretag, liksom ledamöter och suppleanter i utbildningsföretagets styrelse, kräver vissa överväganden om tillämpligheten i tiden. Eftersom bestämmelsen har föreslagits som en följd av förslaget att auktoriserade utbildningsföretag ska få inneha skjutvapen är det angeläget att bestämmelsen om godkännande blir gällande även i förhållande till redan verk samma auktoriserade utbildningsföretag. Kravet på godkännande bör också börja tillämpas samtidigt som de bestämmelser som ger auktoriserade utbildningsföretag möjlighet att inneha skjutvapen träder i kraft. Några övergångsbestämmelser är således inte påkallade i den delen.

Inte heller beträffande övriga föreslagna författningsändringar behövs några särskilda övergångsbestämmelser.

8 Förslagens konsekvenser

Bedömning: Förslagen som avser tillståndsprövningen av vapendelar samt förtydligandet av kravet på synnerliga skäl innebär viss förenkling av tillståndsprövningen, vilket ger möjlighet till kostnadsbesparingar för Polismyndigheten. Till följd av förslaget att auktoriserade utbildningsföretag ska kunna meddelas tillstånd att inneha skjutvapen föreslås att vissa länsstyrelser ska få utökade arbetsuppgifter. Detta innebär begränsade kostnadsökningar för dessa länsstyrelser. Kostnadsökningarna bedöms rymmas inom befintliga anslag. Förslagen torde i övrigt endast ha marginella kostnadsmässiga effekter.

8.1 Tillståndsprövningen av vapendelar

Förslaget avseende tillståndsprövningen av vapendelar innebär att den s.k. vapengarderoben för jaktvapen utökas med två extra pipor eller slutstycken per vapeninnehav samt två pipor eller slutstycken per innehavd låda eller stomme. Förslaget innebär en förenkling av tillståndsprövningen eftersom den som avlagt jägarexamen, inom garderobens ram, kommer att presumeras ha behov även av dessa vapendelar.

Mot bakgrund av att tillståndsgivningen för de aktuella vapendelarna redan i dag är tämligen generös kan förslaget inte väntas leda till någon markant ökning av vare sig antalet tillståndsårenden eller antalet beviljade tillstånd. Förslaget leder däremot till en effektivare handläggning hos Polismyndigheten, vilket ger möjlighet till kostnadsbesparingar.

För berörda vapenägare innebär förslaget att ansökningsförfarandet förenklas eftersom det inte kommer att krävas någon

särskild behovsmotivering avseende de vapendelar som omfattas av förslaget.

8.2 Förtydligande av kravet på synnerliga skäl

Förslaget att det i vapenförordningen uttryckligen anges vad kravet på synnerliga skäl i 2 kap. 6 § vapenlagen innebär avseende enskilda personers innehav av enhandsvapen för målskytte och jakt leder till större tydlighet och förutsebarhet i tillståndsgivningen. Enligt förslaget ska kravet på synnerliga skäl för enhandsvapen för målskytte, till skillnad från vad som anges i Polismyndighetens allmänna råd, inte innefatta ett krav på användning av andra vapen än det som ansökan avser. Förtydligandet innebär därmed viss förenkling av tillståndsprövningen, vilket i någon mån bör resultera i minskade kostnader för Polismyndigheten. Vid ansökningar om ytterligare enhandsvapen innebär förslaget också att färre uppgifter behöver anges av sökanden och intygas av aktuell skyttesammanslutning.

Enligt förslaget ska Polismyndigheten utfärda föreskrifter avseende det krav som, vid förnyelse av tidsbegränsade tillstånd att inneha enhandsvapen för målskytte, ska ställas på sökandens aktivitet med det aktuella vapnet. Detsamma gäller kraven på omfattande jaktverksamhet och annat kvalificerat behov vid ansökan om enhandsvapen för jakt. Kraven framgår redan av Polismyndighetens allmänna råd och uppgiften torde därför inte medföra mer än försumbara kostnader.

8.3 Utlåning av skjutvapen till bevakningspersonal m.m.

Förslaget att möjligheten för auktoriserade bevakningsföretag att inneha skjutvapen för utlåning till väktare som har meddelats tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen ska utvidgas till att även omfatta skjutvapen för utlåning till skyddsvakter och ordningsvakter med sådant lånetillstånd, innebär att bestämmelsen enligt sin ordalydelse kommer att överensstämma med den innebörd den tillmäts i praktiken. Eftersom det redan i dag är vanligt förekommande att skyddsvakter, och i viss utsträckning även ordningsvakter, meddelas s.k. lånelicenser för skyddsändamål, förvän-

tas förslaget inte få några särskilda konsekvenser för berörda myndigheter eller bevakningsföretag.

Förslaget att auktoriserade bevakningsföretag och auktoriserade utbildningsföretag ska få meddelas tillstånd att inneha skjutvapen för utbildningsändamål innebär att de skjutvapen som i dag innehas av verksamheternas föreståndare kommer att kunna innehas direkt av företagen. Förslaget innebär således att företagen kommer att kunna hantera skjutvapen på ett mer ändamålsenligt sätt än i dag men förväntas inte leda till någon påtaglig ökning av antalet tillståndsansökningar.

För de länsstyrelser som föreslås ansvara för godkännande av föreståndaren för verksamheten samt ledamöter och suppleanter i utbildningsföretagens styrelse, kommer förslagen att innebära ökade arbetsuppgifter. Enligt uppgift från Länsstyrelsen i Stockholm finns i dag endast sex auktoriserade utbildningsföretag som inte också har auktorisation som bevakningsföretag. För samtliga dessa utbildningsföretag har Länsstyrelsen i Stockholm tillsynsansvar. Mot denna bakgrund förväntas förslaget inte medföra större kostnadsökningar för länsstyrelsen än att de ryms inom befintliga anslag.

Förslaget som innebär att straffansvar införs för den som bryter mot bestämmelserna om förvaring i 5 kap. 1–3 §§ vapenlagen i fråga om skjutvapen och ammunition som innehas av auktoriserade utbildningsföretag kan, mot bakgrund av det mycket begränsade antalet verkamma utbildningsföretag, inte heller förväntas medföra några kostnadsökningar för Polismyndigheten och rättsväsendet i övrigt.

Det har konstaterats att de föreslagna författningsändringarna även påkallar ändringar i Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd på det aktuella området. Det finns ett påtagligt behov av att se över och omarbete Polismyndighetens befintliga föreskrifter och allmänna råd, även på områden som inte påverkas av de aktuella förslagen. I sin helhet är det en relativt omfattande arbetsuppgift. De ändringar som direkt föranleds av här lämnade förslag torde dock endast medföra marginella kostnader för Polismyndigheten.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i lagen om bevakningsföretag

4 § All personal hos ett auktoriserat bevakningsföretag *ska* vara godkänd vid prövning med avseende på laglydnad, medborgerlig pålitlighet samt lämplighet i övrigt för anställning i ett sådant företag. Detsamma gäller föreståndaren för verksamheten i ett auktoriserat bevakningsföretag eller auktoriserat utbildningsföretag samt ledamöter och suppleanter i ett auktoriserat bevakningsföretags eller auktoriserat utbildningsföretags styrelse.

Ändringen i paragrafen innebär att det ställs krav på att föreståndaren för verksamheten i ett auktoriserat utbildningsföretag, samt ledamöter och suppleanter i ett sådant företags styrelse, ska godkännas av länsstyrelsen. Ändringen föranleds av den införda möjligheten för auktoriserade utbildningsföretag att meddelas tillstånd att inneha skjutvapen (jfr 2 kap. 3 § vapenlagen).

Ändringen behandlas i avsnitt 5.4.2.

13 a § Ett godkännande enligt 4 § kan återkallas när det inte längre finns förutsättningar enligt denna lag för godkännande eller när det i övrigt finns särskild anledning till återkallelse. Ett godkännande *ska* återkallas när den som godkännandet avser har lämnat sin anställning eller sitt uppdrag hos ett auktoriserat bevakningsföretag eller auktoriserat utbildningsföretag och inte inom tre månader därefter har visat att han eller hon har fått en ny anställning eller ett nytt uppdrag hos ett sådant företag.

Om det finns synnerliga skäl, får länsstyrelsen i stället för att återkalla ett godkännande begränsa det till en viss verksamhet eller ett visst område.

Frågor om återkallelse av godkännande prövas av den länsstyrelse som har godkänt den som prövningen avser eller, om frågan angår föreståndaren för verksamheten eller en ledamot eller en suppleant i det berörda företagets styrelse, av den länsstyrelse som utövar tillsyn över företaget.

Ett beslut om återkallelse av eller en begränsning i ett godkännande gäller omedelbart, om inte annat förordnas.

I paragrafen regleras förutsättningarna för återkallelse av godkännande enligt 4 §. Ändringen innebär att också ett godkännande av föreståndaren för verksamheten i ett auktoriserat utbildningsföretag, samt ledamöter och suppleanter i utbildningsföretagets styrelse, ska kunna återkallas på de grunder som anges i paragrafen. Ändringen är en följd av att kravet på godkännande enligt 4 § kommit att omfatta även nu nämnda personer.

Ändringen behandlas i avsnitt 5.4.2.

9.2 Förslaget till lag om ändring i vapenlagen

2 kap. Tillstånd och auktorisation

3 § Tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas

1. enskilda personer,
2. sammanslutningar för jakt- eller målskytte, som uppfyller höga krav på säkerhet i fråga om handhavande av vapen och
 - a) har auktoriserats enligt 17 §, eller
 - b) är anslutna till en auktoriserad sammanslutning och har en stabil organisation och kontinuerlig skytteverksamhet,
3. huvudmän för museer, om museet får statsbidrag enligt särskilda föreskrifter eller om museet ägs av en kommun, ett landskap eller en stiftelse som står under länsstyrelsens tillsyn: för vapen som ska ingå i samlingarna, och
 4. auktoriserade bevakningsföretag: för utlåning till *skyddsvakter, ordningsvakter och vaktare* som har meddelats tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen *eller för utbildning eller träning i handhavande av vapen.*
 5. *auktoriserade utbildningsföretag: för utbildning i handhavande av vapen.*

I paragrafen finns en uttömmande uppräkningslista av vilka som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

Genom tillägget i *fjärde punkten* utvidgas möjligheten för auktoriserade bevakningsföretag att inneha skjutvapen. I första ledet föreskrivs att skjutvapen får innehas för utlåning till skyddsvakter, ordningsvakter och väktare som har meddelats tillstånd att som lån inneha ett sådant vapen. Möjligheten var tidigare begränsad till utlåning till väktare med lånetillstånd. Bestämmelserna i 3 kap. 7 § vapenlagen om auktoriserade bevakningsföretags utlåning till väktare har på motsvarande sätt utvidgats till att även avse utlåning till skyddsvakter och ordningsvakter. Vidare har i fjärde punkten införts en möjlighet för auktoriserade bevakningsföretag att inneha skjutvapen för utbildning och träning i vapenhantering. Utöver de vapen som innehas för skyddsändamål får bevakningsbolagen således också meddelas tillstånd att inneha skjutvapen för utbildningsändamål som ett s.k. udda ändamål (jfr 2 kap. 5 a § vapenförordningen).

I paragrafen har en ny *femte punkt* införts som innebär att auktoriserade utbildningsföretag får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen. Med utbildningsföretag avses företag som, utan att vara bevakningsföretag, bedriver föreskriven utbildning av personal som ska utföra bevakningstjänst. För sådana företag gäller, liksom för bevakningsföretag, ett krav på auktorisation. (Jfr 2 § andra stycket lagen [1974:191] om bevakningsföretag). De auktoriserade utbildningsföretagens möjlighet att inneha skjutvapen avser sådana vapen som tillfälligt ska lånas ut till personer som genomgår föreskriven utbildning för bevakningspersonal i handhavande av skjutvapen. Utbildningsföretagen kan med stöd av bestämmelsen inneha dels sådana vapen som används i bevakningstjänst, dels vapen som är avsedda endast för träning (exempelvis s.k. FX-vapen – en typ av krutdrivna luftvapen som kan avfira färgampuller.) Också sådana tillstånd kan meddelas inom ramen för s.k. udda ändamål.

Med begreppet utbildning i punkterna 4 och 5 avses också fortbildning.

Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

13 § Skjutvapen eller ammunition får föras in till Sverige utan särskilt tillstånd i följande fall:

a) Enskilda personer får föra in de skjutvapen och den ammunition som de i Sverige har rätt att inneha för personligt bruk. Detta gäller också sådana sammanslutningar, huvudmän för museer, *auktoriserade* bevakningsföretag och *auktoriserade utbildningsföretag* som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

b) Enskilda personer, som har permanent tillstånd från behörig myndighet i Danmark, Finland eller Norge att där inneha jakt- eller tävlingsskjutvapen för eget bruk, får medföra dessa vapen med tillhörande ammunition

– vid vistelse i Sverige för tillfällig användning vid jakt eller tävling här,

– vid resa genom Sverige till Danmark, Finland eller Norge i anslutning till tillfällig användning vid jakt eller tävling i något av dessa länder.

Den som har fört in vapen och ammunition för sådan jakt eller tävling i Sverige som avses i första stycket b) får utan tillstånd inneha vapnen och ammunitionen i Sverige under högst tre månader från dagen för införandet.

I paragrafen föreskrivs vissa undantag från kravet på tillstånd enligt 2 kap. 1 § d) vapenlagen för att föra in skjutvapen och ammunition i Sverige.

Tilläggen i *punkten a)* innebär dels ett klargörande att med bevakningsföretag avses auktoriserade bevakningsföretag, dels att auktoriserade utbildningsföretag som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen också kommer att omfattas av undantaget från kravet på införseltillstånd.

Ändringen behandlas i avsnitt 5.4.2.

I en första del av uppdraget, som redovisats i promemorian *Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv* (Ds 2018:1), har andra ändringar av paragrafen föreslagits.

3 kap. Utlåning av skjutvapen

1 a § Den som har rätt att inneha ett skjutvapen får vid enstaka tillfällen låna ut vapnet om

1. utlåningen sker för samma ändamål som utlånarens tillstånd avser,

2. utlåningen avser en tid om högst två veckor, och
3. låntagaren har tillstånd enligt 9 § att låna skjutvapen.

Sådant tillstånd som avses i första stycket 3 krävs dock inte om

1. låntagaren har tillstånd att inneha vapen av samma typ som lånet avser,

2. vapnet innehas och används under långgivarens uppsikt, under uppsikt av någon annan person som har godkänts av Polismyndigheten att närvara vid provskjutning eller under uppsikt av en sådan sammanslutning eller *ett sådant auktoriserat bevakningsföretag eller auktoriserat utbildningsföretag* som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen, eller

3. lånet avser ett start- eller signalvapen.

Den som äger ett skjutvapen får som huvudregel inte låna ut vapnet till någon annan än den som har tillstånd att inneha vapen av samma slag. I paragrafen föreskrivs undantag från huvudregeln såvitt avser utlåning vid enstaka tillfällen. Enligt paragrafens första stycke får skjutvapen lånas ut vid enstaka tillfällen, om utlåningen sker för samma ändamål som utlånarens tillstånd avser, utlåningen avser en tid om högst två veckor och låntagaren har tillstånd enligt 9 § att låna skjutvapen. I andra stycket anges att utlåning får ske trots att låntagaren inte har tillstånd att låna skjutvapen i vissa fall.

Genom tillägget i *andra stycket andra punkten* utvidgas undantaget från kravet på lånetillstånd vid s.k. uppsiktsutlåning till att också avse situationer då ett bevakningsföretag eller utbildningsföretag lånar ut skjutvapen i samband med utbildning eller träning i vapenhantering, förutsatt att aktiviteten äger rum under uppsikt av bevaknings- eller utbildningsföretaget.

Ändringen behandlas i avsnitt 5.4.2.

4 § Enhandsvapen och helautomatiska vapen får lånas ut endast för användning under långgivarens uppsikt, för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen *eller för utbildning eller träning som äger rum under uppsikt av ett sådant auktoriserat bevakningsföretag eller auktoriserat utbildningsföretag som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.*

Detta gäller inte om låntagaren själv har rätt att inneha ett sådant vapen eller i fråga om start- eller signalvapen.

I paragrafen regleras utlåning av enhandsvapen och helautomatiska vapen. Om låntagaren inte har eget tillstånd att inneha ett vapen av motsvarande typ och lånet inte avser ett start- eller signalvapen, får utlåning av enhandsvapen och helautomatiska vapen ske endast för användning under långgivarens uppsikt eller för övning eller tävling som äger rum under uppsikt av en sådan sammanslutning som får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen.

Genom tillägget i *första stycket* förskrivs att utlåning av enhandsvapen och helautomatiska vapen också tillåts för utbildning eller träning som äger rum under uppsikt av ett auktoriserat bevaknings- eller utbildningsföretag.

Ändringen behandlas i avsnitt 5.4.2.

5 § Om innehavet av ett skjutvapen kräver att den enskilde *ska* ha avlagt skytteprov eller genomgått en viss utbildning eller på annat sätt visat sig vara lämplig att inneha vapnet, får ett sådant vapen lånas ut endast till den som uppfyller samma krav.

Detta gäller dock inte när vapnet *ska* användas enbart

1. för provskjutning, övning eller tävling på skjutbana,
2. vid jakt under långgivarens uppsikt *eller*
3. *för utbildning eller träning inom ett auktoriserat bevakningsföretag eller auktoriserat utbildningsföretag.*

I paragrafen föreskrivs att ett skjutvapen får lånas ut endast till den som uppfyller samma krav avseende skytteprov, utbildning eller lämplighet som gäller för att inneha vapnet. (Dessa krav varierar beroende på vapentyp och ändamål och anges i 2 kap. 3 och 4 §§ vapenförordningen.)

Undantag görs enligt *andra stycket* för situationer där vapnet ska användas enbart för provskjutning, övning eller tävling på skjutbana eller vid jakt under långgivarens uppsikt. Genom tillägget i andra stycket utvidgas undantaget till att även omfatta utlåning i samband med utbildning eller träning inom ett auktoriserat bevaknings- eller utbildningsföretag. I förtydligande syfte har undantagen angetts under punkterna 1–3.

Ändringen behandlas i avsnitt 5.4.2.

7 § Ett auktoriserat bevakningsföretag får i samband med bevakningsuppdrag som kräver beväpning låna ut skjutvapen till företagets *skyddsvakter, ordningsvakter och* väktare. Företaget får dock endast låna ut vapen till den som har meddelats särskilt tillstånd att som lån inneha skjutvapen för sådant ändamål.

I paragrafen regleras förutsättningarna för att utlåning av skjutvapen från ett auktoriserat bevakningsföretag ska få ske. Tidigare omfattade bestämmelsen endast utlåning till företagets väktare. Genom ändringen i paragrafen föreskrivs att utlåning får ske även till företagets skyddsvakter och ordningsvakter.

Utlåning får enligt paragrafen ske i samband med bevakningsuppdrag som kräver beväpning. Det innebär att uppdraget måste vara sådant att väktaren, skyddsvakten eller ordningsvakten har rätt att bära skjutvapen. Under vilka förutsättningar de olika yrkeskategorierna får beväpnas framgår av Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om bevakningsföretag (bilaga 12 till PMFS 2017:10, FAP 573-1), Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om ordningsvakter (9 kap. 6 § PMFS 2017:12, FAP 670-1) och Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om skyddsvakter (5 kap. 9 och 10 §§ PMFS 2017:9, FAP 694-1).

Utlåning får enligt paragrafen endast ske till den som har meddelats särskilt tillstånd att som lån inneha skjutvapen för sådant ändamål, dvs. skyddsändamål. I Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen (6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-3) används begreppet *lånelicens* för ett sådant tillstånd.

Övervägandena finns i avsnitt 5.4.1.

9 kap. Straff och förverkande

2 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) missbrukar rätten att inneha ett skjutvapen genom att använda det för något annat ändamål än det som han eller hon är berättigad till,

b) bryter mot bestämmelserna om överlämnande till förvaring hos någon annan i 5 kap. 3 § första stycket eller om transport i 5 kap. 4 § eller mot villkor i fråga om förvaring av vapen som meddelats med stöd av denna lag,

c) bryter mot bestämmelserna om förvaring i 5 kap. 1–3 §§ i fråga om skjutvapen eller ammunition som innehas av samman-

slutningar, huvudmän för museer, auktoriserade bevakningsföretag eller auktoriserade utbildningsföretag eller i fråga om skjutvapen som innehas av vapenhandlare,

d) innehar ammunition utan att ha rätt till det eller inte följer ett beslut att lämna över ammunition för inlösen,

e) överlåter ammunition till någon som inte har rätt att inneha ammunitionen,

f) driver handel med skjutvapen utan tillstånd,

g) medför skjutvapen i strid med bestämmelserna i 5 kap. 6 §,

h) bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 1 § d genom att olovligen överföra vapen eller ammunition till ett annat land, eller

i) förvarar ett skjutvapen åt någon annan utan att föreskrivet tillstånd till förvaringen finns eller bryter mot bestämmelserna om användning vid förvaring i 5 kap. 3 § andra stycket.

I ringa fall ska inte dömas till ansvar för otillåtet innehav av ammunition eller överträdelse av bestämmelserna i 5 kap. 6 §.

Till ansvar för otillåten förvaring av skjutvapen åt någon annan döms det inte om gärningen är belagd med straff enligt 1 § eller 1 a §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om andra brott mot vapenlagen än vapenbrott och brott mot bestämmelserna om märkning.

De allmänna förvaringsbestämmelserna i 5 kap. 1–3 §§ är straffsanktionerade i *första stycket punkt c*). Genom tillägget i punkten straffbeläggs brott mot förvaringsbestämmelserna som begås inom auktoriserade utbildningsföretag.

Ändringen behandlas i avsnitt 5.4.2.

I en första del av uppdraget, som redovisats i promemorian *Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv* (Ds 2018:1), har andra ändringar av paragrafen föreslagits.

Departementsserien 2018

Kronologisk förteckning

1. Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv. Ju.
2. Reglering av mikrosimuleringsmodellen Fasit. Fi.
3. Uppbörd av böter efter EU:s dataskyddsreform. Ju.
4. En ny stödordning för säkerhets-höjande åtgärder inom det civila samhället. Ku.
5. Ny lag om koordineringsinsatser inom hälso- och sjukvården. S.
6. Granskning av Transportstyrelsens upphandling av it-drift. N.
7. Konsekvenser för arbetsgivare vid återkallelse av uppehållstillstånd för arbete. Ju.
8. Översyn av grundskyddet för pensionärer. S.
9. Snabbare lagföring. Ju.
10. EU:s framtida jordbrukspolitik. N.
11. Vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen. S.
12. Anpassning av lagen om passagerarregister till EU:s dataskyddsreform. Ju.
13. Långsiktigt stöd till det civila samhället. Ku.
14. Fördjupad översyn av Försvarsmaktens logistikförsörjning i fråga om vidmakthållande och upphandling. Fö.
15. Direktivet om ett ökat aktieägar-engagemang. Förslag till genomförande i svensk rätt. Ju.
16. Konsolidering av nationella och internationella riktlinjer för exportkontroll av krigsmateriel. UD.
17. Ändring av det kön som framgår av folkbokföringen. S.
18. Hyresgästskydd när en lägenhet förstörs. Ju.
19. Resning vid nya uppgifter om den tilltalades ålder. Ju.
20. Tillstånd till offentlig danstillställning. Ju.
21. Åtgärder för en stärkt patientsäkerhet och en effektivare hantering av behörighetsärenden inom hälso- och sjukvården. S.
22. Genomförande av terrorismdirektivets brottsofferbestämmelser. Ju.
23. Vissa frågor om barnpornografibrottet och om avskaffad preskription för allvarliga brott mot barn. Ju.
24. Genomförande av EU:s geoblockeringsförordning. UD.
25. Avgiftsfrihet för screening för livmodershalscancer. S.
26. Tjänstledighet för politiska uppdrag på lokal och regional nivå i ett annat land. Undanröjande av ett gränshinder. Fi.
27. Anpassningar av svensk lag med anledning av kommissionens delegerade förordning (EU) 2016/161. S.
28. Förlängt anställningsskydd till 69 år. A.
29. Brott mot förtroendevalda. Ju.
30. Tillståndsprövning av vapendelar m.m. Ju.

Departementsserien 2018

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Förlängt anställningsskydd till 69 år. [28]

Finansdepartementet

Reglering av mikrosimuleringsmodellen

Fasit. [2]

Tjänstledighet för politiska uppdrag på

lokal och regional nivå i ett annat land.

Undanröjande av ett gränshinder. [26]

Försvarsdepartementet

Fördjupad översyn av Försvarsmaktens

logistikförsörjning i fråga om vidmakt-
hållande och upphandling. [14]

Justitiedepartementet

Genomförande av 2017 års ändrings-
direktiv till EU:s vapendirektiv. [1]

Uppbörd av böter efter

EU:s dataskyddsreform. [3]

Konsekvenser för arbetsgivare

vid återkallelse av uppehållstillstånd
för arbete. [7]

Snabbare lagföring. [9]

Anpassning av lagen om passagerarregister
till EU:s dataskyddsreform [12]

Direktivet om ett ökat aktieägarengage-
ment. Förslag till genomförande i
svensk rätt. [15]

Hyresgästskydd när en lägenhet
förstörs. [18]

Resning vid nya uppgifter om
den tilltalades ålder. [19]

Tillstånd till offentlig danstillställning.
[20]

Genomförande av terrorismdirektivets
brottsofferbestämmelser. [22]

Vissa frågor om barnpornografibrottet och
om avskaffad preskription för allvarliga
brott mot barn. [23]

Brott mot förtroendevalda. [29]

Tillståndsprövning av vapendelar m.m.
[30]

Kulturdepartementet

En ny stödordning för säkerhetshöjande
åtgärder inom det civila samhället. [4]

Långsiktigt stöd till det civila
samhället. [13].

Näringsdepartementet

Granskning av Transportstyrelsens
upphandling av it-drift. [6]

EU:s framtida jordbrukspolitik. [10]

Socialdepartementet

Ny lag om koordineringsinsatser inom
hälso- och sjukvården. [5]

Översyn av grundskyddet
för pensionärer. [8]

Vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen.
[11]

Ändring av det kön som framgår
av folkbokföringen. [17]

Åtgärder för en stärkt patientsäkerhet
och en effektivare hantering av
behörighetsärenden inom hälso-
och sjukvården. [21]

Avgiftsfrihet för screening
för livmodershalscancer. [25]

Anpassningar av svensk lag
med anledning av kommissionens
delegerade förordning (EU) 2016/161.
[27]

Utrikesdepartementet

Konsolidering av nationella och internationella riktlinjer för exportkontroll av krigsmateriel. [16]

Genomförande av EU:s geoblockeringsförordning.[24]

